

విద్యావాలంటీర్ల కరదీపిక

2015-16

సాంఘిక శాస్త్రం

పాఠ్యపుస్తక అవగాహన - విద్యాప్రమాణాలు - ప్రణాళికలు
“బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు - వ్యాపాలు - మూల్యాంకనం”

6 నుండి 10 తరగతులు

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
తెలంగాణ, హైదరాబాదు.

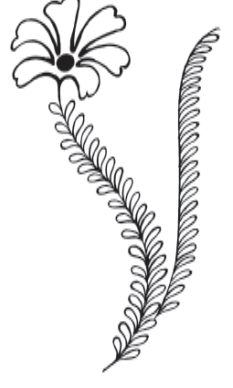
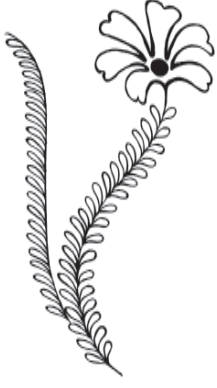

పాఠశాల విద్యాశాఖ,
తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం

Dept. of School Education
SCERT
3-day orientation to Vidya Volunteers – High Schools
October 2015

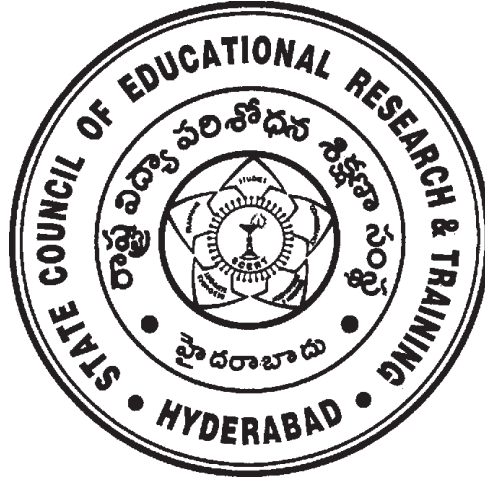
Day	Session I 09.00 to 10.15	Session II 10.15 to 11.30	Session III 11.45 to 01.00		Session IV 02.00 to 03.30	Session V 03.45 to 05.00	Remarks
1	<ul style="list-style-type: none"> Registration Introduction Course objectives 	<ul style="list-style-type: none"> Nature of the child Child context and background Assumptions and realities - Classroom implications 	<ul style="list-style-type: none"> Nature and purpose of the subject - Objectives and nature of competencies to be developed - Academic Standards 	Lunch (01.00 to 02.00)	<ul style="list-style-type: none"> Academic Standards - Classroom implications 	<ul style="list-style-type: none"> Understanding the textbooks - Implications for teaching 	Report on textbook.
2	<ul style="list-style-type: none"> How to teach the subject? Steps for teaching (use of textbooks), children engagement and participation methods, Meaningful tasks / activities 	<ul style="list-style-type: none"> Demonstration lesson by the RP followed by discussion 	<ul style="list-style-type: none"> CCE Concepts Purpose Formative Assessment- 1) Children participation and reflections 2) Written works 		<ul style="list-style-type: none"> Formative Assessment- 3) Projects 4) Slip test 	<ul style="list-style-type: none"> Summative Assessment Weightages Blueprints Model question papers Preparation of question paper 	Model question paper and Academic Standards
3	<ul style="list-style-type: none"> Resources for teaching the subject 	<ul style="list-style-type: none"> Year plan Lesson plan 	<ul style="list-style-type: none"> Lesson plan writing and presentation 		<ul style="list-style-type: none"> Co-curricular activities 	<ul style="list-style-type: none"> Question answer session - Clarification of doubts if any 	Course evaluation & Valedictory

Note: The daily sessions need to be completed on the same day, going beyond 05.00 PM

సాంఘికశాస్త్రం

విద్యా వాలంటీర్ల కరదీలిక

రాష్ట్ర విద్యా, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
తెలంగాణ, హైదరాబాదు.

రూపకల్పనలో పాల్గొన వారు

1. శ్రీ. ఆయాచితుల లక్ష్మణారావు, ఎస్.ఎ.ప్ర.ఉ.పాఠశాల, దన్గర్వాడి, కరీంనగర్
2. శ్రీ. పి. రథంగపాణిరెడ్డి, ఎస్.ఎ.జి.ప.ఉ.పాఠశాల, పోల్కంపల్లి, అడ్డాకల్, మహబూబ్ నగర్
3. డా॥ రాచర్ల గణపతి, ఎస్.ఎ.జి.ప.ఉ.పాఠశాల, లాడెల్ల, వరంగల్
4. శ్రీ. వి. గంగిరెడ్డి, ఎస్.ఎ. జి.ప.ఉ. పాఠశాల, కొందుర్లు, మహబూబ్ నగర్
5. శ్రీ ఎన్.సి. జగన్నాథ్. ప్ర.ఉ. పాఠశాల, కుల్సుంపురా, హైద్రాబాద్
6. శ్రీమతి. బి. లలిత, ఎస్.ఎ. జి.ప.ఉ. పాఠశాల (బాలురు) మల్కాజ్ గిరి, రంగారెడ్డి
7. శ్రీమతి. పి.సునిత ఖన్నా, ఎస్.ఎ. జి.ప.ఉ. పాఠశాల, బి.హెచ్.ఇ.ఎల్, మెదక్
8. శ్రీ. ఎన్. రాజ్ పాల్, ఎస్.ఎ. జి.ప.ఉ. పాఠశాల, శివునిపల్లి, స్టేషన్ ఫున్ పూర్, వరంగల్
9. శ్రీ. యాదయ్య. ఎస్.ఎ.జి.ప.ఉ. పాఠశాల యాదవల్లి, నల్గొండ
10. శ్రీ. టి.సుబ్బారావు, ఎస్.ఎ. జి.ప.ఉ. తెట్టలపాడు, ఖమ్మం
11. శ్రీమతి. ఎల్. ఈశ్వరి, ప్ర.ఉ.పా. పాఠశాల చాదర్ ఫుట్, హైద్రాబాద్
12. శ్రీ ఇ. భూపతిరెడ్డి, ఎస్.ఎ. జి.ప.ఉ.పా. రత్నపూర్ కండ్లి, నిర్మల్, ఆదిలాబాద్

ఎడిటింగ్ & సమన్వయం

శ్రీ సువర్ణ వినాయక్, కో ఆర్డినేటర్

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ, హైద్రాబాదు.

సలహాదారులు

డా॥ఎన్.ఉపేందర్ రెడ్డి ,

ఎక్స్ ప్రొఫెసర్, ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి.,
కన్సల్టెంటు, సంస్కరణలు, పాఠశాల విద్య
తెలంగాణ, హైద్రాబాదు,

శ్రీ కె.కృష్ణ మోహన్

ప్రోఫెసర్, విద్యాప్రణాళిక, పాఠ్య పుస్తక విభాగం
రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణ సంస్థ
తెలంగాణ, హైద్రాబాదు.

ముఖ్యసలహాదారులు

శ్రీ.ఎస్.జగన్నాథరెడ్డి

సంచాలకులు
రాష్ట్ర విద్యా,పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
తెలంగాణ, హైద్రాబాదు.

శ్రీ చిరంజీవులు, ఐ.ఎ.ఎస్

సంచాలకులు
పాఠశాల విద్యాశాఖ
తెలంగాణ, హైద్రాబాదు.

ముందుమాట

నూతన పాఠ్య పుస్తకాలు 2012-13 విద్యా సంవత్సరంలో 6, 7 తరగతులు, 2013-14లో 8, 9 తరగతులు, 2014-15 విద్యా సంవత్సరంలో 10వ తరగతి పాఠ్య పుస్తకాలను రూపొందించుకోవడం జరిగింది. అదే విధంగా తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత సాంఘికశాస్త్ర పాఠ్యపుస్తకాల కొరకు కమిటీ వేయడం జరిగింది. కమిటీ సూచనల మేరకు సాంఘికశాస్త్ర పాఠ్య పుస్తకాలను తెలంగాణ రాష్ట్ర భౌగోళిక, సామాజిక, సంస్కృతులను చేర్చుతూ నూతన పాఠ్యపుస్తకాలను ఈ విద్యా సంవత్సరంలో అమలు చేస్తున్నాం.

నూతన పాఠ్య పుస్తకాలు 2012-3 సంవత్సరం నుండి అమలులోకి వచ్చి మూడు సంవత్సరాలు అయిన తర్వాత కూడ తరగతి గదిలో పాఠ్య పుస్తక వినియోగం, బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు, నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం ఇంకా అనుకున్న స్థాయిలో వినియోగంలో రావడం లేదు. దీన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయులకు ఈ కరదీపికను రూపొందించుకోవడం జరిగింది.

ఈ కరదీపికలో పాఠ్య పుస్తక వినియోగం, భావనల వివరణ, విద్యాప్రమాణాలు గుణాత్మక బోధన, బోధనా సోపానాలు, బోధన వనరులు, మూల్యాంకనం వంటివి ఈ కరదీపికలో వివరంగా చర్చించడం జరిగింది.

సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయులు తరగతి గదిలో బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు నిర్వహించడం గుణాత్మకంగా ఉండాలి. దీని కొరకు గుణాత్మక బోధన జరగాలి. గుణాత్మక బోధన అంటే ఉపాధ్యాయుడు పుస్తకాలు బాగా చదవడం, తరగతి గదిలో పిల్లలను ఆలోచింపజేయడం, చర్చించడం జరగాలి. అలాగే తరగతి వాతావరణంలో పిల్లలకు ఎలా సహాయపడాలి తెలుపుతుంది. అలాగే పిల్లలతో ఎలా సంబంధాలు పెంచుకోవాలి? వాళ్ళను ప్రేమతో ఎలా చూడాలి? నీవు ఎలా అనుకుంటున్నావో పిల్లల్ని కూడ అలాగే చూస్తున్నామా? సాంకేతిక పరిజ్ఞానం తరగతి గదిలో వినియోగం చేస్తున్నామా? అనే విషయాలు అర్థం చేసుకోవడం ద్వారా తరగతి గదిలో సమర్థవంతంగా బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు నిర్వహించవచ్చు.

ఈ కరదీపిక సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయులకు తరగతి గదిలో పాఠ్య పుస్తకాలు సమర్థవంతంగా ఎలా వినియోగించాలో మార్గదర్శకత్వం చేస్తుంది. అలాగే తరగతి గదిలో మనం గుణాత్మక బోధనకు ఏమి చేయాలి, నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం, సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనంలో ఇంకా ఎలా చేయాలో కొన్ని అనుమానాలు ఉన్నాయి. వీటన్నిటికీ ఈ కరదీపిక సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయులకు సహాయ పడుతుందని ఆశిస్తూ ...

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్య పరిశోధన శిక్షణ సంస్థ

హైద్రాబాద్

విషయసూచిక

క్ర. సం	అధ్యాయం	పేజీ సంఖ్య
1.	పాఠ్య పుస్తకాన్ని ప్రభావవంతంగా ఎలా వినియోగిస్తున్నాం?	1
2.	సాంఘికశాస్త్ర పాఠ్యపుస్తకం - విశేషాంశాలు	11
3.	విద్యా ప్రమాణాలు	16
4.	సాంఘికశాస్త్రం - బోధనా విధానాలు	27
5.	బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు- ప్రణాళికల తయారీ	47
6.	మూల్యాంకనం	61
7.	బోధనా వనరులు మరియు ICT	111

పాఠ్య పుస్తకాన్ని ప్రభావవంతంగా ఎలా వినియోగిస్తున్నాం?

1. సాంఘిక శాస్త్ర పాఠ్యపుస్తక బోధన ద్వారా ఏం సాధించదలచుకున్నాం?
2. ఈ పుస్తకాలు పిల్లల స్థాయి పెంచడానికి ఏ విధంగా ఉపయోగపడతాయి?
3. ఆశించిన మేరకు పాఠ్య పుస్తకాలు వినియోగించబడతున్నాయని భావిస్తున్నారా? ఎలా?
4. పాఠ్యపుస్తకాలను ప్రభావ వంతంగా వినియోగించడం ఎలా?
5. సాంఘిక శాస్త్ర బోధనా లక్ష్యాలు సాధించడానికి ఉపాధ్యాయులు ఎలా సంసిద్ధం కావాలి?
6. పాఠ పాఠ్య పుస్తకాలు - కొత్త పాఠ్య పుస్తకాలకు ఎలాంటి తేడాలను కలిగి యున్నాయి?

సాంఘికశాస్త్ర స్వభావం

వివిధ రకాలైన సజ్జెక్టులు అనగా చరిత్ర, భూగోళం, రాజనీతి, ఆర్థికశాస్త్రం మొదలగు వాటితో సాంఘికశాస్త్రం ఏర్పడింది. ఐతే వీటిలో ప్రతి సజ్జెక్టు కూడా దానికి చెందిన ప్రత్యేకమైన పద్ధతులను, దృక్పథాలను కలిగి ఉన్నది. ఆయా సజ్జెక్టులకున్న ప్రత్యేకతలను గౌరవిస్తూనే, వివిధ సజ్జెక్టుల మధ్య అంతర్గత సంబంధం ఉండే విధానాలను అభివృద్ధిపరచడం అవసరం. ఇది వివిధ సామాజిక అంశాలను సమగ్రంగా అర్థం చేసుకోవడానికి దారితీయాలి. ఈ కారణాల దృష్ట్యా జాతీయ ఫోకస్ గ్రూపు వివిధ సజ్జెక్టుల మధ్య అంతర్గత సంబంధం ఉండే విధాన వినియోగాన్ని ప్రోత్సహిస్తూ వివిధ అంశాలను జోడిస్తూ రూపొందించాలని ప్రతిపాదనచేసింది.

సాంఘిక శాస్త్రంలోని విభిన్న విభాగాల మధ్య సంబంధం ఏర్పడడానికి ముందుగా ఆయా విషయాలను మొత్తంగా అర్థం చేసుకోవడం అవసరం. సాంఘిక శాస్త్రం మానవ జీవితంలో జరిగే వివిధ సామాజిక దృగ్విషయాలను వివిధ కోణాలలో అర్థం చేసుకోవడానికి ఉపకరిస్తుంది. అంతే కాకుండా సామాజిక ధర్మాలను మరియు విధానాలను అర్థం చేసుకోవడానికి కూడా ఉపకరిస్తుంది. అందువల్ల సాంఘిక శాస్త్రం అధ్యయనం ద్వారా ఏమి పెంపొందించాలనుకుంటామో వాటి నుండి దూరం కాకుండా ఉండడానికి వీలుకలుగుతుంది. ఇదే సందర్భంలో సామాజిక విషయాలను అర్థం చేసుకోవడంతో పాటు ప్రపంచాన్ని విస్తృత దృష్టితో చూడడాన్ని నేర్పుతుంది. అందువల్ల సున్నితంగా ఆలోచించడం, సహానుభూతి కలిగి ఉండడాన్ని పెంపొందిస్తుంది.

సాంఘిక శాస్త్రం సమాజాన్ని ఖచ్చితమైన పద్ధతుల ద్వారా అధ్యయనం చేస్తుంది. ఇది పరిణామాణాత్మకంగా, గుణాత్మకంగా ఉంటుంది. పరిమాణాత్మక విధానంలో వివిధ అంశాలను అధ్యయనం చేసిన తర్వాత సాంఘికశాస్త్ర

పద్ధతులను ఉపయోగించి నిర్దిష్టమైన, విశ్వసనీయమైన ఫలితాలను, సాధారణీకరణాలను సృష్టించడం ద్వారా పరిణామాత్మకమైన ఆధారాలతో సామాజిక దృగ్విషయాలను అధ్యయనం చేస్తారు. గుణాత్మక విధానంలో సామాజిక దృగ్విషయాలను ప్రత్యక్ష పరిశీలనల ద్వారా, వ్యక్తి తన ప్రత్యక్ష, పరోక్ష ప్రతిచర్యల ద్వారా, నివేదికలను, ముద్రిత సామగ్రిని విశ్లేషించడం ద్వారా అధ్యయనం చేస్తారు.

సాంఘిక శాస్త్ర విషయాలను అధ్యయనం చేయడానికి ఉపయోగించే పద్ధతులలో సర్వేలు - విభిన్న వర్గాలకు చెందిన పరస్పర విశ్లేషణలు, అధ్యయనాలు పెద్ద మొత్తంలో నమూనాలు సేకరించి, ప్రతి విభాగాన్ని లోతుగా నిశితంగా విశ్లేషించడం, కాలానుగుణంగా వస్తున్న మార్పులను పోల్చుకోవడం, సమకాలీన అంశాలను మానిటరింగ్ చేయడం. చారిత్రక డాక్యుమెంట్ల ద్వారా వాస్తవాలను రాబట్టడం ముఖ్యమైనవి. ఈ విధమైన పద్ధతులన్నీ సాంఘికశాస్త్ర విద్యాప్రణాళికలో చోటుచేసుకొన్నాయి.

సాంఘిక శాస్త్రాలు కోరిన విధంగానే ఉండేలా చేయడాన్ని (Determinism), మూసతత్వాన్ని ఒకేరకంగా ఉండడాన్ని (Typification) తరతరాలుగా ప్రోత్సహించింది. భౌగోళికంగా ఒకే రకంగా ఉండడం (Geographic determinism) లేక ఆర్థికంగా ఒకే విధంగా ఉండడం (Economic determinism) సమాజాలను మరియు దేశాలను మూసపోసిన విధంగా తయారు చేయడం సాంఘికశాస్త్ర బోధనలో ప్రత్యేకమైన / అధికారకమైన ముద్రగా (Hallmark) ఉంటున్నది. దీనిని తొలగించాల్సిన అవసరం ఉంది. దీని స్థానంలో విశాలదృక్పథాన్ని బహుళ సకారణాత్మక వివరణలు అనుమతించాలి. ఉదాహరణకు 'అడవులు' అనే అంశం భూగోళ శాస్త్రంలో విషయంగానే చర్చించబడుతుంది. తప్ప దానిని చారిత్రక, పౌరసంబంధ, ఆర్థిక అంశాల దృష్టిలో చూడడం కానీ విశ్లేషించడం గానీ జరగడం లేదు అందువల్ల విస్తృతంగా ఆలోచించడానికి వీలుగా సాంఘిక శాస్త్ర విభాగాల మధ్య ఉన్న అడ్డుగోడలు ఛేదించాలి. సమన్వయ పరిచే చర్యలకు శ్రీకారం చుట్టాలి.

సాంఘిక శాస్త్రాలకు సంబంధించిన మరొక కీలకమైన విషయమేమిటంటే సామాజికంగా జరిగే మానవ ప్రతిచర్యలను బహుళ దృష్టి కోణాలలో చూడాలి తప్ప ఏదో ఒక కోణంలో మాత్రమే చూడడానికి అర్థం చేసుకోవడానికి వీలుకాలేదు. ఇది ప్రజాస్వామ్య నియమాలను లోబడి జరగాలి. బహుళ దృక్పథ విధానాలు, సమగ్రంగా, అర్థవంతంగా ఉంటాయి. ఇవి వివిధ వనరులను గుర్తించడానికి, వినియోగించడానికి తోడ్పడుతుంది. విశ్లేషణాత్మకంగా, విమర్శనాత్మక ఆలోచనలను వృద్ధిపరుస్తుంది.

ఏ సాంఘిక దృగ్విషయమైనా వ్యక్తుల పైన వివిధ రకాలుగా ప్రభావాన్ని చూపుతుంది. అయితే ఇది వ్యక్తి సమాజంలో తాను ఉన్న స్థానంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అంటే ద్రవ్యోల్బణం అయితే దాని ప్రభావం ఆయా వర్గాల పై వేరువేరు రకాలుగా ఉండడాన్ని గుర్తిస్తాం. అందువల్ల విభిన్న దృష్టి కోణాలలో ఆలోచించడం బహుళ రీతుల్లో ప్రతిస్పందించడం అవసరం. సంపూర్ణమైనదిగా ఉండి వివిధ వనరులను సమన్వయించుకుని విశ్లేషించడానికి, విమర్శనాత్మకంగా ఆలోచించడానికి ఉపయోగపడుతుంది.

సాంఘిక శాస్త్రం అంశాలను మరింత లోతుగా విచారించినప్పుడు మాత్రమే సాంఘిక శాస్త్ర విషయ స్వభావాన్ని నిశితంగా పరీక్షించడానికి దాని స్వరూపానికి ఒక స్పష్టత చేకూర్చడానికి వీలుగలుగుతుంది. అంటే సాంఘిక శాస్త్రాలను సంస్కరించడమనేది ఆయా సాంఘిక శాస్త్ర విభాగాల చారిత్రక మూలాలను అర్థంచేసుకోవడం, తులనాత్మకంగా విశ్లేషించడం తద్వారా వివిధ సాంఘిక శాస్త్ర విభాగాల మధ్య సంబంధాన్ని బలపరచడానికి ఒక విషయాన్ని అన్ని విభాగాల దృష్టి కోణంలో చర్చించడానికి వీలుకలుగుతుంది.

సాంఘిక శాస్త్రంలోని విభిన్న విభాగాలు అన్నీ పైన తెల్పిన ఉమ్మడి లక్షణాలను పొందినప్పుడు - ఒక దానికొకటి సంబంధం కలిగిన అంశాలుగా మారినప్పుడు విభిన్న బోధనా పద్ధతులు, విభిన్న బోధనావ్యూహాలు అభివృద్ధి చెందుతాయి. ఈ విధంగా సాంఘిక శాస్త్రం అనే పేరు మీద అందులోని విభిన్న విభాగాలను సమన్వయపరచడం నూతనంగా వర్గీకరించడం ద్వారా సాంఘిక శాస్త్రాన్ని కొత్త కోణంలో చూడడానికి, వినియోగించడానికి వీలుకలుగుతుంది.

సాంఘిక శాస్త్ర బోధన విస్తృత లక్ష్యాలు

- సామాజిక నేపథ్యంలో కారణాలు చెప్పడం, కారణాలను అన్వేషించే నైపుణ్యాలను పెంపొందించడం.
- తక్షణ సామాజికాభివృద్ధి అంశాలను ప్రపంచ పోకడలతో పరస్పరం అన్వయించడం.
- స్థల, కాల సంబంధాలకు చెందిన విభిన్న మానవ అనుభవాలను అర్థం చేసుకోవడం.
- సామాజిక ప్రపంచాన్ని పలు కోణాలలో చూసి అర్థం చేసుకోవడం.
- విభిన్న వర్గాల ప్రజలపై సామాజిక దృష్టాంతల ప్రభావాన్ని అర్థం చేసుకోవడం.
- పొందిన సమాచారం, పరికల్పనలు, ఊహాత్మక అంశాలను మూల్యాంకనం చేసే నైపుణ్యాన్ని పెంపొందించడం.
- ముద్రిత అంశం, డేటా, చిత్రాలు (ఉదా: - వివిధ పద్ధతులలో సమాచారం జ్ఞానాన్ని చిత్రరూపంలో పేర్కొనడం / అన్వయించడం / దార్మనికతను ప్రదర్శించడం) మొదలగు వాటిని నిర్వహించే నైపుణ్యాలు పెంపొందించడం.
- సామాజిక రాజ్యాంగ విలువలతో మమేకమవడం.
- సమాజంలో వచ్చే మార్పు ప్రక్రియలను అర్థం చేసుకోవడం.
- సమాజం ఎందుకు, ఎలా మార్పులకు లోనవుతుందో అవగాహన చేసుకోవడం.
- సమాజంలో వచ్చే మార్పులు వివిధ సామాజిక వర్గాల వారిని ఏవిధంగా ప్రభావితం చేస్తుందో తెలుసుకోవడం.

- మన గుర్తింపు పొందిన విధానాలలో భాగంగా చరిత్రను అధ్యయనం చేయడం ఎలా అవసరమో చేసుకోవడం.
- చరిత్ర నిర్మాణంలో గుర్తింపు పొందే విధానం ఏ విధమైన ప్రభావం చూపుతుందో అర్థం చేసుకుంటారు.
- చరిత్రలో మానవ వ్యవస్థ పరిధి, ప్రాముఖ్యతను అర్థం చేసుకోవడం.
- వనరుల సహాయంతో చరిత్రను అర్థం చేసుకోవడానికి విమర్శనాత్మక, నిశిత పద్ధతులను అవలంబించడం.
- చరిత్ర సామాజిక సందర్భరచన గతాన్ని పునర్నిర్మించడం, దానిని అందించే పద్ధతిని ప్రభావితం చేయడం అర్థం చేసుకోవడం.
- మానవ సమాజాలు, సహజ పరిసరాల మధ్య ఉన్న గతిశీల సంబంధాన్ని అర్థం చేసుకోవడం.
- సామాజిక క్షేత్రీయ సంబంధాలు అంటే కాలనీ మరియు మహానగర, పట్టణ ముఖ్య ప్రాంతాల వంటి మధ్య గల సంబంధాలను అర్థం చేసుకోవడం.
- ప్రపంచ వ్యాప్తంగా విస్తృత విభిన్నతతో కూడిన మానవ అనుభవాలను పిల్లల ముందు బహిర్గతం చేసి అదే సమయంలో మానవుల మధ్య సహచర భావనను పెంపొందించడం.
- భౌగోళిక పరిశోధనలో సాంఘిక, చారిత్రక సందర్భాన్ని అర్థం చేసుకోవడాన్ని అభివృద్ధి పరచడం.
- స్కేలు, వర్షమాపని, ధర్మామీటర్ మొదలగు పరికరాలను ఉపయోగించి పటాలను రూపొందించడం. వాటిని చదవడం వంటి నైపుణ్యాలను అభివృద్ధి పరచడం, భౌగోళికశాస్త్ర పరిణామక్రమంలో వీటి పాత్రను అర్థం చేసుకోవడం.
- సామాజిక, ఆర్థిక, విశ్లేషణ పద్ధతులకు ఉపోద్ఘాతాన్నివ్వడం.
- మౌఖిక రాజ్యాంగ, విలువలు, లక్ష్యాలను పిల్లలకు పరిచయం చేయడం.
- ప్రజాస్వామిక పాలన, చట్టంలోని నిబంధనలపై అవగాహనను పెంపొందించడం.
- క్షేత్ర స్థాయిలో ఉన్న వాస్తవాన్ని, సాధారణ లేదా ఆదర్శస్థితిని పోల్చే పద్ధతులను అభివృద్ధి చేయడం.
- వివిధ జీవన విధానాల నుండి మానవ అనుభవాల విభిన్నతపై విస్తృత అవగాహనను ఏర్పరచడం.
- వివాదాస్పద అంశాలను పక్కనపెట్టకుండా ఆదరించడం, పరిగణలోనికి తీసుకోవడం.

సాంఘికశాస్త్ర నూతన పాఠ్యపుస్తకాలు - వినియోగం

ప్రస్తుత అంశాలను-గతంలోని అంశాల తీరు, గతంలోని అంశాలను వర్తమాన అంశాలతో పోల్చుతూ అధ్యయనం చేస్తాం.

సాంఘికశాస్త్రం వివిధ అంశాల సమ్మిళితం గతంలో భూగోళశాస్త్రం, చరిత్ర, పౌరశాస్త్రం అర్థశాస్త్రం వేర్వేరుగా బోధన చేయడం జరిగేది. ప్రస్తుతం 6,7,8 తరగతుల్లో వీటిని సమ్మిళితం చేసి బోధిస్తున్నాం. 9, 10 తరగతుల్లో భూగోళ శాస్త్ర అంశాలను, అర్థశాస్త్ర అంశాలను సమ్మిళితం చేసి చరిత్ర అంశాలను పౌరశాస్త్ర అంశాలను సమ్మిళితం చేయడం జరుగుతుంది. చరిత్ర బోధన అంటే సంవత్సరాల వారీగా జరిగిన సంఘటనలను వివరించడం కాదు. వివిధ సంఘటనల ప్రభావం ప్రజల జీవనాన్ని ఎలా మార్చింది? అనే విషయాలు మాత్రమే చర్చిస్తాం.

ఆర్థికశాస్త్రంలో డిమాండు, సప్లయ్ సూత్రాలు వివరించడం కాకుండా, విద్యార్థి దైనందిన జీవితంలో చూస్తున్నా అనేక ఆర్థిక కార్యకలాపాలను ఉదా|| లతో చర్చిస్తాం. పౌరశాస్త్రంలో కూడా ఏయే ప్రక్రియలు ఎలాంటి భూమికను కలిగి యుంటాయో చర్చించి విద్యార్థుల అనుభవాలను పరిగణనలోనికి తీసికొంటాం. భూగోళశాస్త్ర అంశాలైన గనులు, అడవులు మానవ సమాజం మధ్య ఎలాంటి సంబంధాలు కల్గి యున్నాయి. వాటిని పరిమితికి మించి వినియోగించడం వల్ల ఏ పరిణామాలు సంభవిస్తాయో చర్చిస్తాం. కాబట్టి నూతన పాఠ్యపుస్తకాల బోధనలో విషయ సంబంధమైన దృక్పథంలో వచ్చిన మార్పులు అవగాహన చేసికోవాలి. (Perspective Changes of the Subjects)

పాఠ్యపుస్తకం సర్వస్వం కాదు (Go Beyond Text)

విద్యార్థి వికాసానికి అవసరమైన అన్ని అంశాలను చర్చించ వలసిందే. సమయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని చర్చించడం కోసం కొన్ని పాఠ్యాంశాలను పాఠ్య పుస్తకంలో చేర్చడం జరిగింది. ఆయా పాఠాలలోని భావనల ఆధారంగా విద్యార్థి పరిసరాలను కూడా పరిశీలించి, అన్వయంతో అర్థం చేసికోవాలి. సర్వేలు, ఇంటర్వ్యూలు నిర్వహించడం, వివిధ దత్తాంశాలను సేకరించడం తమ స్థానిక పరిస్థితులతో పోల్చుకోవడం, వార్తా పత్రికల కథనాల ద్వారా, విశ్లేషణాత్మక వ్యాసాల ద్వారా నేర్చుకొనదగిన అంశాలనేకం ఉన్నాయి. సమాజంలోని అనేక జ్ఞాన వ్యవస్థల ద్వారా కూడా నేర్చుకొంటాం. కాబట్టి పాఠ్యపుస్తకంలోని పాఠాలు, అందులోని భావనలను అర్థం చేసుకోవడానికి వివిధ వ్యూహాలను అనుసరించవలసి ఉంటుంది.

ఉదా|| 10వ తరగతి 6,7,8 పాఠాలలో జనాభా, లింగనిష్పత్తి, సెటిల్మెంట్లు వివిధ ఆవాస ప్రాంతాలు, వలసలు, వాటికి గల కారణాలు పాఠంలో ఇచ్చిన అంశాలు మాత్రమే సమగ్రం కాదు. వలసలకు వివిధ ప్రాంతాలలో వేర్వేరు కారణాలు ఉండవచ్చు. అలాగే చరిత్ర పాఠాలలో కూడా చాలా అదనపు సమాచారం ఉంటుంది. అవి అన్ని పాఠ్యపుస్తకంలో ఇవ్వడం సాధ్యం కాదు Open ended questions ద్వారా పుస్తకంలో లేని అంశాలను పిల్లలు నేర్చుకొనేలా ఇన్పుట్ ఇవ్వాలి అవసరం ఉంది.

అర్థవంతమైన అభ్యసనం

సాంఘికశాస్త్రం, పుస్తకాలు కేవలం ఉపాధ్యాయులు చెప్పితే విని నేర్చుకోవడానికి ఉద్దేశించినవి కావు. ప్రస్తుత పుస్తకాలు Text Books cum workbooks వినడం, చర్చించడం, సేకరించడం, విశ్లేషించడం, వంటి వాటికి అవకాశం కల్పిస్తూ అభ్యసనం కొనసాగించాలి. కొన్ని గ్రాఫ్లు, పట్టికల వంటివి అసంపూర్తిగా ఇచ్చి పిల్లలచే పూరింపజేయడానికి అవకాశం ఇవ్వబడింది. 10వ తరగతిలో రెండవ పేజీలో భారతదేశం యొక్క ఉనికి తప్పుగా ఇచ్చి అట్లాస్ / పటం / సహాయంతో సరిచేయమని కృత్యం ఇవ్వడం జరిగింది. విషయమంతా ఉపాధ్యాయులు వివరించి పిల్లలను చదువుకొమ్మనడం గాకుండా పిల్లలచే చదివించి ఏమి అర్థమైందో చెప్పుమని అడగడం గమనించాలి. ఉపాధ్యాయులు పిల్లలు నేర్చుకొనేలా సహకరించాలి. పిల్లలు ఏమి నేర్చుకొన్నారో చెప్పగలగలిగింది. తాను నేర్చుకొన్నది ఏమిటో తెలియకుండానే సిలబస్లు, తరగతులు పూర్తయ్యే స్థితికి స్వస్తి చెప్పి, తాను సొంతంగా వ్యక్తీకరించగలిగేలా ఉంటేనే అది అర్థవంతమైన అభ్యసనం అవుతుంది. లేకుంటే బట్టి చదువు అవుతుంది. బట్టిని పూర్తిగా తొలగించి, అభ్యసనం అర్థవంతమయ్యేలా ఉండడానికి వీలుగా బోధనాభ్యసన కార్యకలాపం నిర్వహించబడాలి.

నిత్య జీవితంతో సంబంధం :

పాఠ్యాంశాన్ని తరగతిలో చర్చించేటప్పుడు ఆయా అంశాలు తమ నిజజీవితంలో ఎలాంటి సంబంధం కలిగి యున్నాయో పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి. పదవ తరగతిలో “అభివృద్ధి భావనలు” పాఠం బోధించేటప్పుడు విద్యార్థుల గ్రామ / పట్టణ అభివృద్ధి ఎలా ఉంది? అభివృద్ధి పట్ల పిల్లలు ఎలాంటి భావన కలిగి ఉన్నారు? ఒకరి అభివృద్ధి అందరి అభివృద్ధి ఎందుకు కాదు? వంటి విషయాలను చర్చించాలి. అభివృద్ధి విషయంలో అంతరాలు ఎందుకు ఉంటున్నాయి? వంటి ప్రశ్నలు చర్చించినప్పుడు తమ నిజజీవితంలో అన్వయం చేసికొంటారు. ప్రపంచ యుద్ధాలు, భారతదేశ విభజన వాటి ప్రభావం - ఫలితాలు చర్చించే సమయంలో ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు వేయడం ద్వారా నిజజీవితంలో సంబంధం కలిగేలా జేయాలి. 13వ పాఠం చివరలో “మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి” శీర్షిక కింద చర్చ అనే అంశం ఉంది. యుద్ధంలో మరణించిన కుటుంబాల పరిస్థితి -వారు అనుభవించిన బాధల గురించి చర్చించండి. ఇలాంటి వాటి వల్ల నిజ జీవితానికి పాఠ్యాంశాలను లింక్ చేయాలి.

ఇతర విషయాలతో సంబంధం

సాంఘికశాస్త్రం కేవలం భూగోళశాస్త్రం, చరిత్ర, పౌరశాస్త్రం, ఆర్థికశాస్త్రం అంశాలనే కాకుండా అనేక ఇతర విషయాలతో (సబ్జెక్టు) కూడా సంబంధం కలిగి ఉంటుంది. 8వ తరగతిలో ఉష్ణోగ్రత, పాఠం చెప్పేటప్పుడు గణిత, భౌతికశాస్త్ర అంశాలు వస్తాయి. 10వ తరగతిలో 3వ పాఠం “ఉత్పత్తి - ఉపాధి”లో పట్టికలు నింపడానికి గణితశాస్త్ర పరిజ్ఞానం అవసరం. 7వ తరగతిలో “కీర్తనలు” పదవ తరగతిలో “అమ్మ” గేయం (ఆహారభద్రత)

బోధించేటప్పుడు భాషా బోధకుల సహకారం అవసరం. అడవులు, ఆరోగ్యం, రోడ్డుభద్రత వంటి పాఠ్యాంశాలు అటవీ అధికారులు, వైద్యాధికారి, ట్రాఫిక్ పోలీస్ వంటి వారిచే నిర్వహింపజేయాలి. ఆహార భద్రత పాఠం జీవశాస్త్రంతో సంబంధం కల్గి యుంది. (పోషక విలువలు, బి.య్.ఐ మొదలగునవి).

కొన్ని సందర్భాలలో సాధ్యమైన చోట ఇతర విషయాలను బోధించే ఉపాధ్యాయులను సాంఘికశాస్త్ర కాలాంశానికి ఆహ్వానించవచ్చు. వారు ఏ అంశం తీసికొంటే బాగుంటుందో ముందుగా నిర్ణయించుకొని వారికి తెలియజేయాలి. ఒకవేళ వారికి సమయం కుదరకపోతే సాంఘికశాస్త్ర బోధకులు వారితో చర్చించి తానే నిర్వహించవచ్చు.

స్వీయ అభ్యసనం - స్వీయ మూల్యాంకనం

సాంఘికశాస్త్ర పుస్తకాలు Text Books cum workbooks అనే విషయం మనందరికీ తెలిసినదే. వివిధ పట్టికలు, గ్రాఫ్లు అధ్యయనం చేసేటప్పుడు వివిధ రకాల అభ్యాసాలు పూర్తి చేస్తారు. విశ్లేషణ కోసం ప్రశ్నలు తయారు చేయడం, జట్లలో చర్చించి సమాధానాలు రాయడం విద్యార్థులు సొంతంగా చేయాలి. నీవైతే ఏమి చేస్తావు? ఒకవేళ ఇలాంటి పరిస్థితులు ఎదురైతే ఎలా స్పందిస్తావు? ఇలాంటి వాటికి నీవు ఏ పరిష్కారం చూపుతావు? భారతదేశానికి ఉత్తరాన హిమాలయాలు లేకుంటే - పరిస్థితి ఎలా ఉండేది? వాటికి సమాధానాలు చర్చిస్తూ పరోక్షంగా స్వీయ అభ్యసనం జరుగుతుంది.

పాఠ్యపుస్తకంలో అనేక కేస్ స్టడీలున్నాయి. వాటిని పిల్లలు సొంతంగా చదవాలి. ఆ కేస్ స్టడీల్లోని అంశాలను తమ నిజజీవిత గాథలకు, పరిస్థితులకు అన్వయించుకొని సొంతంగా మరొక కేస్ స్టడీ రాయగల్గాలి. ఒక కేస్ స్టడీలోని అంశాలు సమాజంలో అనేక సందర్భాల్లో ప్రతిఫలిస్తాయని తెలిసి కొంటారు.

పాఠం చివర ఇచ్చిన 'మీ అభ్యసనాన్ని మెరగు పరచుకోండి' లోని ప్రశ్నలకు సొంతంగా సమాధానాలు తయారు చేస్తారు. పట్టికలు, ప్రాజెక్టు పనులు పూర్తి చేస్తారు.

జ్ఞాన నిర్మాణం అనేక రూపాలలో సమాచారం ఉంటుంది. మనం నిత్య జీవితంలో ఎంతో సమాచారం గ్రహిస్తూ ఉంటాం. ఇంటర్నెట్, గూగుల్, వికీపీడియాలోకి వెళితే టన్నుల కొద్దీ సమాచారం లభిస్తుంది. కానీ ఈ సమాచారాన్ని జ్ఞానంగా భావించరాదు. మనం పొందిన సమాచారం గురించి తార్కికంగా ఆలోచించాలి. నిజ జీవిత అనుభవాలతో పోల్చుకోవాలి. విమర్శనాత్మకంగా సృజనాత్మకంగా ఆలోచించి ఒక నిర్ణయానికి రావాలి. జ్ఞాన నిర్మాణానికి చర్చ పునాది కావాలి. బహుకోణాలలో ఆలోచించడానికి అవకాశం ఉండే ప్రశ్నలు విద్యార్థులను అడగాలి. చర్చలో భాగస్వాములను చేయాలి. దీని కొరకు పాఠ్య పుస్తకంలో అనేక పట్టికలు, గ్రాఫ్లు, బాక్స్లో ప్రశ్నలు ఇవ్వటం జరిగింది. వాటి ఆధారంగా చర్చ నిర్వహించి జ్ఞాననిర్మాణం జరిగేలా చూడాలి. ఉపాధ్యాయుడు వివరించడం కాకుండా పిల్లలు మాట్లాడేలా ప్రోత్సహించాలి. వారు సొంతంగా ఆలోచించడం, జట్లలో, మొత్తం తరగతిలో చర్చించడం ద్వారా జ్ఞాన నిర్మాణం జరగడానికి ఆస్కారం ఉంటుంది. పాఠ్యాంశంపై చర్చ పూర్తయిన తర్వాత పిల్లలు పాఠ్యాంశ భావనలను సొంత మాటల్లో చెప్పగలగాలి. అలా చెప్పేటప్పుడు వారి బలహీనతలను గుర్తించి, అవసరమైన ఇన్పుట్ ఇవ్వడం ద్వారా మెరుగైన అభ్యసనం కొనసాగడానికి దోహదపడాలి.

పాఠ్య పుస్తకాలు తాత్వికతలో గమనించదగిన భేదాలు

పాఠ పుస్తకాలు	కొత్త పుస్తకాలు
1. సమాచార మిచ్చేవిగా ఉన్నాయి	1. చర్చకు ఎక్కువ అవకాశం
2. చిత్రాలు, బాక్స్లు, పట్టికలు చాలా తక్కువ	2. వీలైనంత ఎక్కువగా చిత్రాలు, బాక్స్లు, పట్టికలు విశ్లేషణ కోసం ఇవ్వనైనది.
3. బట్టీని ప్రోత్సహించేవి.	3. అర్థవంతమైన అభ్యసనమునకు దారితీస్తాయి.
4. స్వీయ అభ్యసనము, నిజ జీవితానికి అనుకూలంగా లేవు.	4. స్వీయ అభ్యసనానికి, నిజ జీవితానికి అనుకూలం.
5. 4 భాగాలుగా (భూగోళశాస్త్రం, చరిత్ర, పౌరశాస్త్రం, ఆర్థికశాస్త్రం) వేర్వేరుగా ఉండేవి.	5. వివిధ భాగాలను సమ్మిళితం చేయడం జరిగింది. (చరిత్ర, పౌరశాస్త్రంలో పూర్తి స్థాయిలో సమ్మిళితం కాలేదు).
6. కీలక పదాలు, ప్రాజెక్టులు, కేస్ స్టడీలు లేవు.	6. కీలక పదాలు, ప్రాజెక్టులు కేస్ స్టడీలు ఇవ్వడం జరిగింది.
7. ఉపన్యాస పద్ధతికి అనుకూలం	7. చర్చా పద్ధతికి అనుకూలం.
8. పుస్తక జ్ఞానానికి పరిమితం	8. పాఠ్యపుస్తకం సర్వస్వం కాదు.
9. సొంతంగా రాయడం, సొంత మాటల్లో చెప్పడం, సొంతంగా విశ్లేషించడం వంటి వాటికి అవకాశం లేదు.	9. సొంతంగా రాయడం, పాఠంలోని భావనలను సొంత మాటల్లో చెప్పడం, విశ్లేషించడం వంటి వాటికి చాలా ప్రాధాన్యత ఇవ్వడమైనది.
10. ఉపాధ్యాయులు పాఠ్యపుస్తకం చదివి వివరిస్తే సరిపోయేది.	10. ఉపాధ్యాయులు పాఠ్యపుస్తకంతో బాటు అనేక అంశాలను చదివి తయారు కావలసి యుంటుంది.

భూపిన్ అనే ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదికి వెళ్ళాడు. పిల్లలు గుడ్ మార్నింగ్ చెప్పారు. తర్వాత భూపిన్ కూడ గుడ్మార్నింగ్ చెప్పారు. తరగతి గదిలో పిల్లలతో పుస్తకాన్ని తీసుకున్నాడు. పిల్లలూ! అభివృద్ధి భావనలు పాఠం తియ్యండి. పాఠంలో మొదట పేరా ఎవరు చదువుతారు? ఈ రాజు నేను చదువుతాను సార్ అన్నాడు. రాజు చదవడం ప్రారంభించాడు. పిల్లల్లో ఆశించిన లక్ష్యాలు (విద్యాప్రమాణాలు) సాధించడానికి తరగతి గదిలో ఏమి చెయ్యాలి? ఇప్పుడు తరగతి గదిలో భూపిన్, చాప్లిన్ ఎలా సాంఘికశాస్త్రాన్ని బోధిస్తున్నారో పరిశీలించండి. విద్యార్థులు పుస్తకాలు తీసి చూస్తున్నారు. రాజు మొదట పేరా పూర్తిగా చదివాడు. ఉపాధ్యాయుడు పేరలోని అభివృద్ధి గురించి చెప్పాడు. అర్థమయిందా? అని అడిగాడు. పిల్లలు కూడ అర్థమైంది సార్ అన్నారు. ఇలా పేరా బయటే పేరా చదివిస్తూ అర్థం చెప్పుతూ పాఠం ముగించాడు.

భూపిన్ తరగతి గదిలో బోధనాభ్యసన ప్రక్రియ ఎలా జరుగుతుందో చూసారు కదా! చాప్లిన్ తరగతి గది బోధనాభ్యసన ప్రక్రియ ఎలా ఉందో చూద్దామా!

చాప్లిన్ తరగతి గదిలోకి అడుగుపెట్టగానే పిల్లలందరికీ గుడ్మార్నింగ్ చెప్పాడు. తిరిగి పిల్లలందరూ చెప్పారు. ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదిలోకి పాఠ్య ప్రణాళిక, పాఠ్యపుస్తకం తీసుకొని వెళ్ళాడు. పిల్లలను కుశల ప్రశ్నలు అడిగిన తర్వాత 'నివాస ప్రాంతాలు' గురించి మైండ్ మ్యాపింగ్ చేయించాడు. పిల్లలు ఉత్సాహంగా నివాస ప్రాంతాల గురించి చెప్పారు. నివాస ప్రాంతాల గురించి మీకు కొంత వరకు చెప్పారు కదా! గుడ్, కాని దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలో నివాస ప్రాంతాలు ఎలా ఎర్పడినాయో తెలుసుకుందాం అని పాఠం పేరు నల్లబల్లపై రాసాడు.

తర్వాత పిల్లలను పాఠ్యపుస్తకం తీసి పేజీ నెం. 87, 88 లోని చిత్రాలు, పాఠం చదవమన్నాడు. పిల్లలు పాఠం చదువుతూ తెలియని పదాలను గుర్తించమన్నాడు. ఉపాధ్యాయుని సూచనలు పాటిస్తూ చదువుతూ తెలియని పదాలు గుర్తించారు. అలాగే చిత్రాలను పరిశీలించారు. చదివిన తర్వాత గుర్తించిన పదాలు పిల్లలు చెప్పగా ఉపాధ్యాయుడు నల్లబల్లపై రాసాడు. రాసిన పదాలను విద్యార్థులతో చర్చిస్తూ అవగాహన కల్పించాడు. తర్వాత చిత్రాల గురించి కొన్ని ప్రశ్నలు అడిగాడు. ఇలా చిత్రాలను పరిశీలించేసి, విద్యార్థులతో చర్చించడం జరిగింది. విషయ ఆధారంగా ప్రశ్నలు నల్లబల్లపై రాసి విద్యార్థులకు చర్చించాడు.

1. పైన గమనించిన రెండు విధానాలలో ఏ విధానం పిల్లల స్థాయి పెంచడానికి ఉపయోగపడుతుంది? ఎందుకు?
2. మనం ఏ పద్ధతిని అనుసరించాలి?

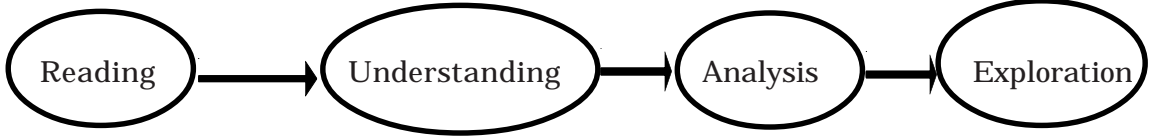
ప్రస్తుతం అనేక పాఠశాలల్లో మొదటి విధానమే కొనసాగుతోంది. ఉపాధ్యాయులు పాఠాన్ని ముందురోజు ఉపన్యాస పద్ధతిలో వివరిస్తూ పాఠం పూర్తి చేస్తున్నారు. తాను పూర్తి పాఠాన్ని వివరించడం అయిన తర్వాత మరొక పాఠానికి వెళ్తున్నారు. ఒక పాఠం పూర్తయిందంటే అందులోని భావనలు పిల్లలు సొంత మాటల్లో చెప్పగలగాలి. వ్యాఖ్యానించగలగాలి. తమదైనది జీవితంలో అన్వయించుకొని విశ్లేషించుకోవాలి. దాని కోసం ఉపాధ్యాయులు తన బోధనా విధానం మార్చుకోవాలి.

పాఠ్య పుస్తకాలను ప్రభావవంతంగా వినియోగించాలంటే ఉపాధ్యాయులు ఆ పాఠ్య పుస్తకాలను

రూపొందించడం వెనుక గల తాత్వికతను అర్థం చేసికోవాలి. పాఠ్య నిర్మాణ క్రమం, తదనుగుణంగా బోధనా విధానం రూపకల్పన చేసికోవాలి.

పిల్లలందరిచేత పాఠం చదివించాలి. గతంలో పాఠ్యపుస్తకాలు తరగతి గదిలో తెరచి ఉంచే వారు కాదు. ప్రస్తుతం సాంఘికశాస్త్ర పాఠ్య పుస్తకాలను పిల్లల చేత తప్పకుండా చదివించాలి. వారికి అర్థమైన అంశాలను సొంత మాటల్లో చెప్పించాలి.

పిల్లలు చదివిన దానిని అర్థం చేసికోవాలి. వివిధ కోణాల్లో విశ్లేషించుకోవాలి. దాని ఆధారంగా ఇంకా అనేక విషయాలను అధ్యయనం చేయాలి. వివిధ వనరులను ఉపయోగిస్తూ తదుపరి అభ్యసనం కొనసాగించాలి. బాక్స్లు, గ్రాఫ్లు, పై చార్టులు, మ్యాపులు కూడా చర్చించాలి. విశ్లేషించాలి. కేవలం పేరాగ్రాఫ్లు వివరించుకుంటూ పాఠాలు పూర్తి చేస్తే మళ్లీ పాఠ పుస్తకాలు, పాఠ విధానాలు అవలంబించి, విద్యార్థిని పాసివ్గా ఉంచినట్లవుతుంది. అభ్యసనంలో విద్యార్థి యొక్క భాగస్వామ్యం ఎక్కువగా ఉండాలి. జట్లలో, మొత్తం తరగతిలో చర్చించాలి. పిల్లల అనుభవాలకు అవకాశం ఇవ్వాలి.

ఉపాధ్యాయుల సంసిద్ధత :

ఉపాధ్యాయులు పాఠ్యపుస్తకాలను మాత్రమే చదివి, ఆ భావనలను తరగతిలో వివరిస్తే అనుకున్న లక్ష్యాలు సాధించలేరు. సాంఘికశాస్త్రం ద్వారా సాధించదలచుకున్న లక్ష్యాలను, సామర్థ్యాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని పాఠ్యాంశానికి సంబంధించిన ఇతర అంశాలను చదవాలి. ఇంటర్, డిగ్రీ, పాఠ్యపుస్తకాలు, పత్రికలు, మ్యాగజీన్లు చదివి అదనపు సమాచారం సేకరించుకోవాలి. వెబ్సైట్లు, యూ ట్యూట్, వికీపీడియా, ఓపెన్ ఎడ్యుకేషన్ రీసోర్స్ వంటివి చూడాలి. సి.డీ, డి.వి.డి వంటి సాంకేతిక సామగ్రిని సమకూర్చుకోవాలి. పటాలు గ్లోబు, చార్టులు తరగతికి ఎలా అనుసంధానం చేయాలో ఆలోచించుకోవాలి. లక్ష్యాలు సాధించడానికి అనువుగా వార్షిక ప్రణాళిక, పాఠ్య ప్రణాళిక సిద్ధం చేసికొని ప్రధానోపాధ్యాయునిచే సంతకం చేయించుకోవాలి. వీటన్నింటి ఆధారంగా తరగతి గదిని విద్యార్థుల భాగస్వామ్యంతో, కృత్యా ఆధారంగా, చర్చ ద్వారా (జట్లు, మొత్తం తరగతి) నిర్వహించాలి.

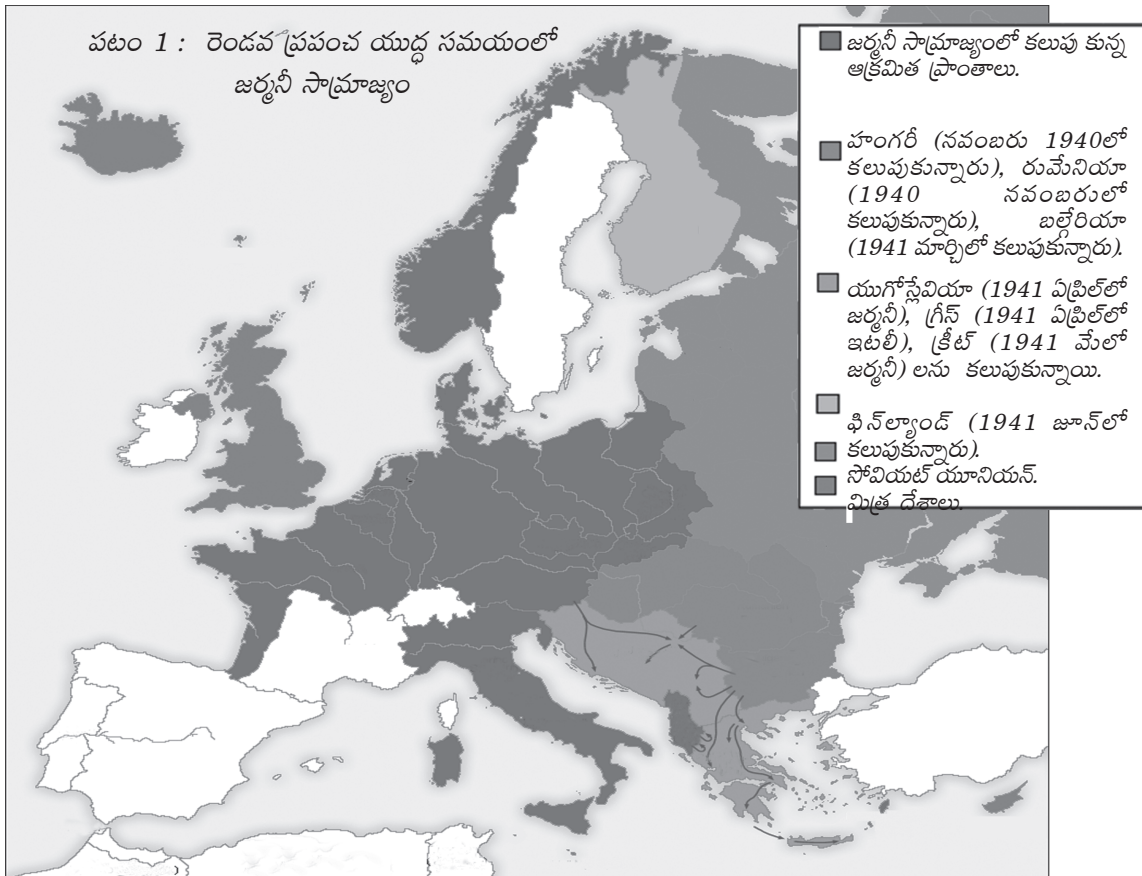

2

సాంఘికశాస్త్ర పాఠ్యపుస్తకం - విశేషాంశాలు

సాంఘిక శాస్త్రం నూతన పాఠ్యపుస్తకాలలో ఉన్న ప్రత్యేకతల గురించి మనం కిందటి అధ్యాయంలో చర్చించాం. సాంఘికశాస్త్ర బోధనా లక్ష్యాలు, నిర్దేశించుకున్న విద్యా ప్రమాణాల సాధనకు అవసరమైన అనేక విశేషాంశాలను నూతన పాఠ్యపుస్తకాలలో పొందుపరచడం జరిగింది. పాఠ్య బోధనలో ఉపాధ్యాయులకు, పాఠ్యాంశాల అవగాహనలో విద్యార్థులకు ఈ విశేషాంశాలు బాగా దోహదం చేయగలవు. వీలైనన్ని పటాలు, చిత్రాలు, ఫోటోలు, అంతర్గత ప్రశ్నలు, అదనపు సమాచార పట్టికలు, గ్రాఫులు, ఛార్టులు, కేస్ స్టడీలు, కార్టూన్లు, యదార్థ సంఘటనలు, సమాచారాలు మొ॥వి పాఠ్యాంశాలను సులభగ్రాహ్యం చేయుటకై పాఠ్యపుస్తకాలలో పొందుపరచబడినవి. 10వ తరగతి పాఠ్యపుస్తకం ఆధారంగా మచ్చుకు కొన్ని ఉదాహరణలను పరిశీలిద్దాం.

1. పటాలు : ఉదాహరణకు క్రింద ఇవ్వబడిన 'రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో జర్మనీ సామ్రాజ్యం' అంశానికి చెందిన పటాన్ని చూడండి.

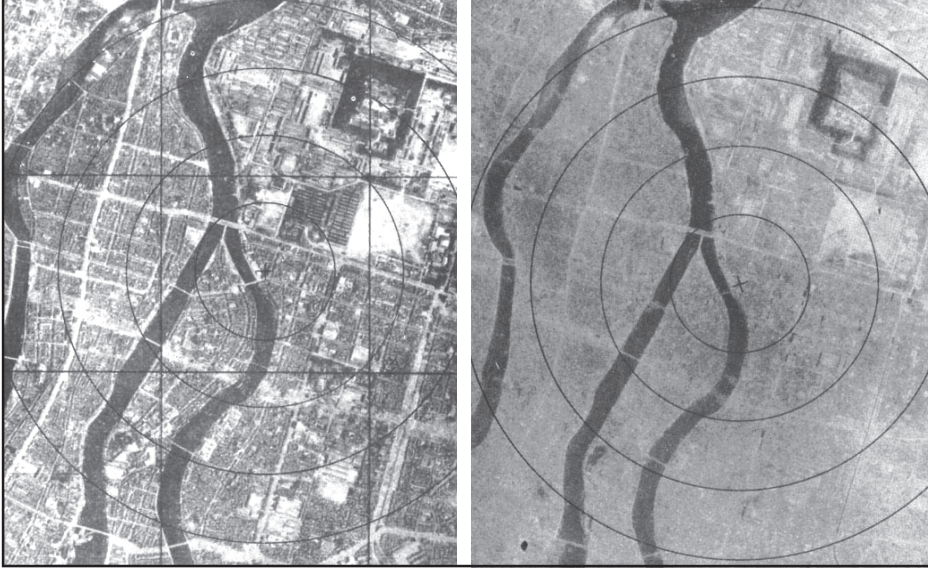

పై పటం ద్వారా పిల్లలు జర్మనీ ఆక్రమిత ప్రాంతాలు, మిత్రదేశాలు అంశాలను సులభంగా అవగాహన

చేసుకొనగలరు.

2. ఫోటోలు : ఉదాహరణకు క్రింద యివ్వబడిన ఉపగ్రహచాయ చిత్రంను పరిశీలించండి.

చిత్రం 13.6 : అణు బాంబు వేయటానికి ముందు, వేసిన తరువాత నాగసాకి పట్టణం

పై ఫోటో ద్వారా విద్యార్థులు అణుబాంబు వేయటానికి ముందు, వేసిన తర్వాత నాగసాకి పట్టణం యొక్క రూపురేఖలను సులభంగా గ్రహిస్తారు. తద్వారా శాంతిని నెలకొల్పవలసిన ఆవశ్యకతను అర్థం చేసుకోగలరు.

3. యథాతథ సమాచారం :

ఉదాహరణకు గాంధీజీ, హిట్లర్ కు వ్రాసిన ఈ క్రింది ఉత్తరాన్ని చూడండి.

అడాల్ఫ్ హిట్లర్ కి ఉత్తరం

హెర్ హిట్లర్

బెర్లిన్,

జర్మనీ

ప్రియమైన మిత్రమా,

మానవాళికోసం నీకు ఉత్తరం రాయమని మిత్రులు నన్ను ఒత్తిడి పెడుతున్నారు. నా నుంచి ఉత్తరం అసందర్భంగా ఉంటుందన్న అభిప్రాయంతో వారి అభ్యర్థనలను తోసిపుచ్చుతూ వచ్చాను. అయితే నేను లెక్కలు వేయటం మాని నా విన్నపాన్ని మీకు తెలియచేయాలి.

మానవాళిని అటవిక దేశానికి బిగ్ జార్చ్ యుద్ధాన్ని నివారించగల వ్యక్తి ప్రపంచంలో మీరు ఒక్కరే అన్నది స్పష్టంగా ఉంది.

మీ ఆశయం మీకు ఎంత ముఖ్యమైనది అయినప్పటికీ దానికి ఇంతటి మూల్యం చెల్లించాలా? హింసను కావాలని తిరస్కరించి ఎంతో కొంత విజయాలు సాధించిన వ్యక్తిగా నేను చేస్తున్న విన్నపాన్ని ఆలకిస్తారా?

మీకు రాయటంలో ఏదైనా తప్పు జరిగితే మన్నించండి.

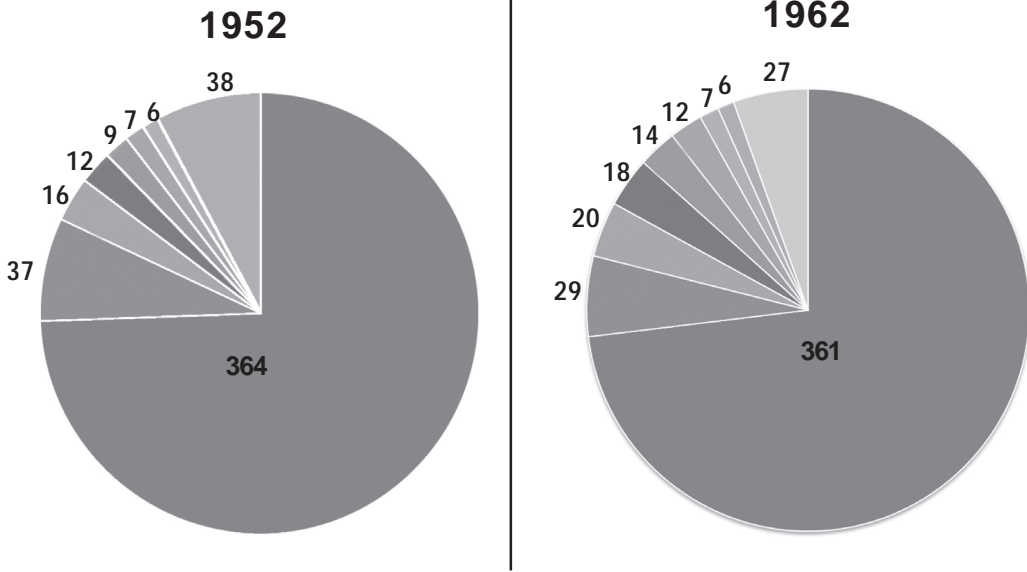
మీ

ఎం.కె. గాంధీ

పై ఉత్తరాన్ని విద్యార్థులు చదవటం ద్వారా గాంధీజీ, హిట్లర్ల వైఖరులు సులభంగా అవగాహన చేసుకొనగలరు.

4. గ్రాఫ్లు : ఉదాహరణకు 1952, 1962 ఎన్నికలలో వివిధ రాజకీయ పార్టీలు గెలుచుకున్న స్థానాలను తెలిపే గ్రాఫ్/పై (Pie) చిత్రాన్ని పరిశీలించండి.

గ్రాఫ్ 1 : 1952, 1962 ఎన్నికలలో వివిధ రాజకీయ పార్టీలు గెలుచుకున్న స్థానాలు

భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ స్వతంత్రులు	సోషలిస్టు పార్టీ	గణతంత్ర పరిషత్ ఇతరులు	భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ స్వతంత్రులు	స్వతంత్ర పార్టీ	ద్రవిడ మున్నేట్ర కళగం
భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ	కాంగ్రెస్ ప్రజాపార్టీ	సీపీఎం	సోషలిస్టు పార్టీ	జనసంఘం	సోషలిస్టు పార్టీ
సోషలిస్టు పార్టీ	కాంగ్రెస్ ప్రజాపార్టీ	సీపీఎం	సోషలిస్టు పార్టీ	ప్రజా సోషలిస్టు పార్టీ	ఇతరులు

పై గ్రాఫ్ ద్వారా 1952, 1962 మధ్యన రాజకీయాలలో వచ్చిన మార్పులను సులభంగా అవగాహన చేసుకొనగలరు.

ఇలాంటి గ్రాఫులు పాఠ్యపుస్తకంలో అనేకం మనకు వివిధ రూపాలలో కనిపిస్తాయి.

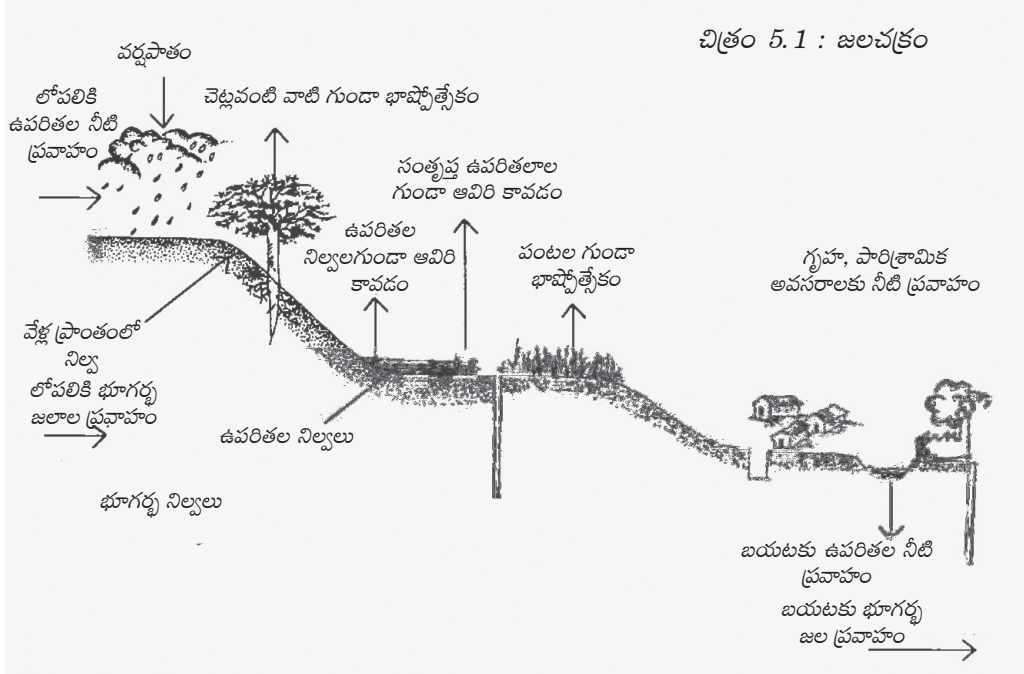
ఉదా :

1. పేజీ నెం.160లోని గ్రాఫ్ భారతదేశంలోని సంపన్నుల పెరుగుదలను అవగాహన పరుస్తుంది.
2. పేజీ నెం.159లోని గ్రాఫ్ 'వార్షిక ఆదాయం ఆధారంగా భారతీయ కుటుంబాల పంపిణీ' ని అవగతం

చేస్తుంది.

3. పేజీ నెం.147లోని గ్రాఫ్ ద్వారా మనం 'వివిధ ఆహారధాన్యాల దిగుబడి సమాచారాన్ని పొందవచ్చు.

5. చిత్రాలు : ఉదాహరణకు 'జలచక్రం' గురించి గీసిన క్రింది చిత్రాన్ని గమనించండి.

పై చిత్రం 'జలచక్రం' లోని వివిధ దశలను అవగాహన పరచడానికి ఉపాధ్యాయునికి బాగా తోడ్పడును.

6. పట్టికలు : ఉదాహరణ క్రింది పట్టికను పరిశీలించండి.

పట్టిక 1 : భారతదేశంలో వలస (2001 జనాభా లెక్కలు)

వర్గీకరణ	ప్రజల సంఖ్య	శాతం	శాతాన్ని లెక్కించే సూత్రం	వివరణలు
మొత్తం జనాభా	a. 1,028,610,328			
మొత్తం వలస	b. 307,149,736	29.9	$(b \div a) \times 100$	మొత్తం వలస శాతం, జన్మస్థలం నుంచి
రాష్ట్రంలోనే వలసపోయినవారు	c. 258,641,103	84.2	$(c \div b) \times 100$	జన్మించిన రాష్ట్రంలోనే వలస వెళ్ళినవారు
రాష్ట్రం బయటినుంచి వలస వచ్చిన వారు	d. ?	13.8	$(d \div b) \times 100 ?$	
ఇతర దేశాల నుంచి వలస వచ్చిన వారు	e. 6,166,930	2.0	$(e \div b) \times 100 ?$	

● పై పట్టిక మరొకసారి చదివి ఖాళీలను పూరించండి.

పై పట్టిక 'భారతదేశంలో వలస (2001 జనాభా లెక్కలు) పరిస్థితిని వివరించును. దీని ఆధారంగా వలసల ప్రభావాన్ని విద్యార్థులకు అవగాహన పరచవచ్చు.

7. కార్టూన్లు : ఉదాహరణకు కింది కార్టూన్‌ను పరిశీలించండి.

నేను ఉత్పత్తి చేసిన
గోధుమల పూర్తి
విలువ నాకు
రావాలి !

పై కార్టూన్‌లోని చిత్రం 'నేను ఉత్పత్తి చేసిన గోధుమల పూర్తి విలువ నాకు మాత్రమే రావాలని ఉండగా, అలా ఎందుకు రావటం లేదని ఆశ్చర్యంగా అడుగుతుండటం' కన్పిస్తుంది. దీని ఆధారంగా విద్యార్థులను వస్తువు విలువ నిర్ణయం గురించి ఆలోచింపజేయవచ్చు.

8. కేస్ స్టడీలు :

నూతన పాఠ్యపుస్తకంలోని 9వ పాఠం: రాంపురం-గ్రామ ఆర్థిక వ్యవస్థ, 22వ పాఠం: పౌరులు, ప్రభుత్వాలు కేస్ స్టడీలకు ఉదాహరణలుగా చెప్పవచ్చు. ఒక సంఘటన ఆధారంగా పాఠ్యాంశాల పై అవగాహన కల్పించటానికి ఈ పద్ధతి బాగా ఉపయోగపడుతుంది..

9. పాఠ్యాంతర ప్రశ్నలు :

ఉదాహరణకు ఈ క్రింది ప్రశ్నను పరిశీలించండి.

ప్రశ్న: ఒక పనికి ఆడవాళ్ళకంటే మగవాళ్ళకు ఎక్కువ కూలి ఎందుకు లభిస్తోంది? దీనిని మీరు సమర్థిస్తారా? చర్చించండి.

ఇలాంటి ప్రశ్నలు ప్రతి పాఠంలోను భావనల మధ్యలో యివ్వబడినవి. తరగతి గదిలో భావనల అవగాహనకు, సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందించడానికి, ప్రశంస-సున్నితత్వం మొదలైన విద్యాప్రమాణాలను పెంచటానికి ఉపాధ్యాయునికి ఈ ప్రశ్నలు/చర్చనీయాంశాలు బాగా ఉపయోగపడతాయి. ఇలాంటివే మరిన్ని చర్చనీయాంశాలు తయారు చేసుకోడానికి కూడా ఇవి సహాయపడతాయి.

10. "మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి" అంశాలు :

పాఠ్యపుస్తకంలో ప్రతి పాఠం చివరన "మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి" అనే అంశం కింద పాఠం ద్వారా విద్యార్థులలో విద్యాప్రమాణాలను పెంపొందించటానికి కావలసిన మాదిరి ప్రశ్నలు, చర్చనీయాంశాలు, కృత్యాలు, ప్రాజెక్టు పనులు, సమాచార పట్టికలు, ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు అనేకం యివ్వబడినవి. ఇవి విద్యార్థులు సొంతంగా ఆలోచించి రాయడానికి ఉపకరిస్తాయి.

విద్యా ప్రమాణాలు

1. విషయావగాహన

ఎ) వివరణ

పాఠ్యాంశాల్లోని కీలక భావనలు, సాంకేతిక పదజాలం, తెలియని పదాలను విద్యార్థులు అర్థం చేసుకోవడం, అర్థమైన అంశాలను చెప్పగలగడం, రాయగలగడం చేయాలి.

ఉదా|| శిలావరణం, భూస్వరూపాలు, ఫలకాలు, అగ్ని పర్వతాలు, అంతర్గత ప్రక్రియ, శిలావైధిల్యం, ఆహార భద్రత.

బి) సూచికలు

- కారణాలు చెప్పడం
- ఉదాహరణలివ్వడం
- వర్గీకరించడం
- పోలికలు చెప్పడం
- భేదాలు / తేడాలు చెప్పడం
- వివరించడం
- విశ్లేషించడం

సి) విధానాలు

- చదవడం - ప్రతిస్పందించడం

పాఠంలోని విషయాన్ని చదవడం, పటాలను పరిశీలించడం, చిత్రాలను పరిశీలించడం చేయడం ద్వారా అర్థమైన విషయాలను మాట్లాడించడం చేయాలి. దీని వల్ల పిల్లల్లో విషయంపై కొంత వరకు అవగాహన వస్తుంది.

ఉదా|| 10వ తరగతిలో 'ప్రజలు - నివాస ప్రాంతాలు' అనే పాఠంలో పిల్లలు ఫోటోలను పరిశీలించడం ద్వారా హిమాలయాలలోని ఇండ్ల గురించి మాట్లాడుతూ స్థానికంగా ఉండే వారి ఇండ్లను పోల్చడం, తేడాలను చెబుతారు. అలాగే హిమాలయాలలో ఇండ్ల నిర్మాణాలు అలా ఉండడానికి కారణాలు కూడా ఊహిస్తారు.

చర్చించడం

పాఠంలోని కీలక పదాలు, తెలియని పదాలు పిల్లలు చదివేటప్పుడు గుర్తిస్తారు కదా! ఆ పదాలను నల్లబల్లపై రాసి పిల్లలతో చర్చించడం ద్వారా కీలకపదాలపై అవగాహన వస్తుంది. అలాగే పాఠంలోని భావనల ఆధారంగా కొన్ని ప్రశ్నలు పిల్లలు అడగడం, కొన్ని ప్రశ్నలు ఉపాధ్యాయులు రూపొందించుకొని అడగడం వల్ల చర్చ జరుగుతుంది. ఆ చర్చ ద్వారా పిల్లల్లో విషయం అవగాహన అవుతుంది. ఒకవేళ భావన విద్యార్థుల అనుభవంలో లేనిది అయితే ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులతో చర్చిస్తూ, కొంత వివరణ ఇవ్వడం జరుగుతుంది. దీనివల్ల పిల్లలకు విషయం అర్థమవుతుంది. దీని గురించి మాట్లాడగలుగుతారు. సొంతంగా రాయగలుగుతారు.

డి. మూల్యాంకనం

విషయావగాహన కింది ఇచ్చే ప్రశ్నల స్వభావం ఎలా ఉండాలి? ప్రశ్నల స్వభావం బట్టి పట్టి రాసే విధంగా గాకుండా, పిల్లవాడు తనకు అర్థం అయిన విషయాన్ని సొంతంగా రాసేటట్లు ఉండాలి.

మాదిరి ప్రశ్నలు

1. సమాజంలో వివిధ వర్గాల ప్రజల కోరికలు విభిన్నంగా ఉండడానికి గల కారణాలు ఏవి?
2. నీటి అంతర్గత ప్రవాహాల గురించి వివరించండి.
3. వ్యవస్థీకృత, అవ్యవస్థీకృత రంగాలకు మధ్య గల తేడాలు ఏమిటి?
4. తెలంగాణలో జరుపుకునే పండుగలకు ఉదాహరణలివ్వండి.
5. భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలోని రంగాలను వర్గీకరించండి.

2. ఇచ్చిన పాఠ్యాంశాన్ని చదివి, అర్థం చేసుకొని వ్యాఖ్యానించటం

ఎ) వివరణ

నూతన పాఠ్యపుస్తకాలు పిల్లలు చదివి, అర్థంచేసుకొని వ్యాఖ్యానించడానికి అనువుగా ఉన్నాయి. అలాగే ప్రతిరోజు వార్తాపత్రికలలో సమకాలీన అంశాలు, సంఘటనలు అనేక చోటు చేసుకుంటున్నాయి. వాటిని పిల్లలు చదివి అర్థం చేసుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. అలాగే వాటిపై వ్యాఖ్యానించడం అనగా అభిప్రాయం చెప్పడం జరగాలి. దీని వల్ల పిల్లల్లో సమస్యలపై ఒక సానుకూల దృక్పథం, ప్రతిస్పందించే స్వభావం అలవడుతుంది.

బి) సూచికలు

- ఇచ్చిన అంశం చదవడం
- చదివిన అంశం అర్థం కావడం
- అర్థమైన అంశంపై వ్యాఖ్యానించడం (అభిప్రాయం చెప్పడం)

(సి) విధానాలు

- చదవడం - ప్రతిస్పందించడం

సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయుడు పాఠం పిల్లలతో చదివిస్తున్నప్పుడు సమస్య ఉన్న పేరాలపై దృష్టి పెట్టాలి.

అలాగే వార్తాపత్రికలలో వచ్చిన సమస్యలు, సంఘటనలు పాఠ్యాంశాలకు అనుగుణంగా ఉంటే వాటిని కూడ విద్యార్థులచే చదివించాలి. మొదట చదివిన అంశంపై మాట్లాడించడం తర్వాత పిల్లల అభిప్రాయాలను చెప్పించడం జరగాలి. ఇలా విద్యార్థులతో వారి అభిప్రాయాలు చెప్పించడం వల్ల పిల్లలకు సమస్యకు కారణాలు, సమస్య ఉండడం వల్ల మనం ఎటువంటి సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నాం? సమస్యకు పరిష్కార మార్గాలు ఏమిటి? అనే విషయాలపై సృష్టత వస్తుంది.

డి) మూల్యాంకనం

1. కింది పేరాను చదివి వ్యాఖ్యానించండి.

పేజి నెం : 139లోని 'ఉపాధి' కింద ఉన్న పేరా 'స్త్రీలు ఇంటి పనితో పాటు ఉపాధిని పొందుతున్నారు.

జవాబు : ఈ పేరాలలో ఆదాయం కోసం స్త్రీలు చేసే పనులను గురించి వివరించారు.

స్త్రీలు ఇంటి పనితో పాటు వివిధ రకాల ఉద్యోగాలు చేయడం ద్వారా డబ్బును సంపాదిస్తారు. వారు వ్యవసాయ పనులలో నాట్లు వేయడం, కలుపు తీయడం, పంటలు కోయడం లాంటి పనులు చేస్తారు. తాత్కాలిక ఉద్యోగాలుగా తీచరుగా పనిచేస్తారు. కొంత మంది కూరగాయలను అమ్ముతారు. దుకాణాలు నడవడం వంటి పనులు కూడా చేస్తారు. మహిళా సంఘాల ద్వారా ఋణాన్ని పొంది స్వంత వ్యాపారం చేస్తారు.

ఈ విధంగా ఆదాయం పొందడం ద్వారా వారి కుటుంబం ఆనందంగా జీవించడానికి వీలు కలుగుతుంది.

- పై ప్రశ్నలకు రాసిన సమాధానాన్ని ఒకసారి పరిశీలిద్దాం.
- సమాధానం 3 పేరాలుగా విభజింపబడింది.
- పై పేరాలోని విషయాలన్ని అర్థం చేసుకున్నట్లుగా మొదటి వాక్యం తెలియ చేస్తోంది.
- రెండవ పేరాలో స్త్రీలు తమ ఉపాధి కోసం ఏ ఏ పనులు చేస్తారో, పేరాగ్రాఫ్లోని అంశాలతో పాటు తన పూర్వ జ్ఞానాన్ని అనుసరించి, సొంత ఉదాహరణల ద్వారా స్త్రీల ఉపాధిపై వ్యాఖ్యానించే వాక్యాలు ఉన్నాయి.
- మూడవ పేరాలో అదనపు ఆదాయాన్ని పొందడం ద్వారా కలిగే ప్రయోజనాన్ని చెప్పడం ద్వారా తన అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తీకరించడం జరిగింది.
- మరియొక ఉదాహరణను పరిశీలిద్దాం. 7వ తరగతి, పేజీనం 30 భూగర్భ జలాలు వినియోగం

కింది పేరాను చదివి, వ్యాఖ్యానించండి

'సదులలోని కొద్ది మందే ఉపయోగించుకుంటున్నారు'

జవాబు : ఈ పేరా గ్రాఫ్లో భూగర్భజలాలు అందరి ఆస్తి అని చెప్పబడింది.

భూగర్భ జలాలను భూమిపై హక్కు గల కొద్ది మందే ఉపయోగించుకుంటున్నారు. బోరు నీటిని ఎక్కువగా వెలికి తీసి ఫిల్టర్ వాటర్, వాటర్ ట్యాంకులు లేదా ప్రక్క భూమి యజమానికి అమ్ముకుంటున్నారు. అయితే ఈ

నీరు తనకి మాత్రమే కాకుండా అందరికీ చెందినది.

ఇలాంటి వాటిని ప్రజలు ఐక్యంగా అడ్డుకోవాలి. నీరు అందరికీ అందేటట్లు చూడాలి.

- పై ప్రశ్నకు ఇవ్వబడిన సమాధానాన్ని ఒకసారి పరిశీలిద్దాం.
- మొదటి వాక్యంలో భూగర్భజలాలు అందరి ఆస్తి అనే పేరాలలోని ముఖ్యాంశం చెప్పబడింది.
- రెండవ పేరాలలో భూయజమానులు మాత్రమే భూగర్భ జలాలను ఉపయోగించుకుంటున్నారని, పేరాలలోని అంశాలతో పాటు తన పూర్వ జ్ఞానం ఉదాహరణలుగా నీటిని అమ్ముకోవడం గురించి తెలుపబడింది.
- మూడవ పేరాలలో భూగర్భజలాలు అందరికీ అందాలనీ, భూ అక్రమ వినియోగాన్ని అందరూ కలిసి అడ్డుకోవాలని తెలుపబడింది.
- ఇదే ప్రశ్నకి ఇంకొక సమాధానాన్ని పరిశీలిద్దాం.

జవాబు : నదులలోని వాటిపై అందరికీ హక్కు ఉన్నట్లుగానే భూగర్భజలాలు కూడా అందరికీ చెందినవే. అయితే ఎవరి భూమిలోని నీరు వారే ఉపయోగించుకుంటారు. ఇతరులకు ఈ నీటిపై హక్కు ఉండదు. అందుకనే ప్రభుత్వం అందరికీ నీటిని అందచేయాలి. లేదా భూగర్భజలాలు ఉన్న భూమిని అందరికీ పంచాలి.

- పై సమాధానం మొదటి సమాధానం కన్నా ఏ విధంగా భిన్నమైనదో చర్చించండి.

మరి, ఈ రెండు సమాధానాలు విద్యార్థుల విభిన్న వ్యాఖ్యానాలు కదా! రెండింటికీ మార్కులు ఇవ్వవచ్చా? చర్చించండి.

తరగతి : 8 పేజినం 89, చివరి పేరా కింది పేరాను చదివి వ్యాఖ్యానించండి. 'సాంకేతిక విజ్ఞానాన్ని ప్రజలు భావించారు.

జవాబు : యంత్రాల వల్ల ఉద్యోగాలు పోతాయనే భ్రమను ఈ పేరా తెలియచేస్తోంది.

19వ శతాబ్దంలో ఇంగ్లాండులోని చేతి వృత్తి కళాకారులు యంత్రాల వల్ల తాము ఉపాధిని కోల్పోతామని భావించి, వాటిని వ్యతిరేకించారు. ప్లాస్టిక్ బిందెల తయారీ వల్ల కుండలు తయారు చేసే వారు, ట్రాక్టర్ల వల్ల వ్యవసాయ కార్మికులు, రెడీమెడ్ దుస్తుల వల్ల టైలర్లు తమ ఉపాధిని కోల్పోతామని భావిస్తారు.

అయితే కంప్యూటర్లు, ఇటువంటి యంత్రాలు పనిని సులభతరం చేస్తాయి. అంతే కాక సమయాన్ని పొదుపు చేస్తాయి. ఈ పనులు చేసే వారికి ఇతర రంగాలలో ఉపాధి కలుగుతుంది. ఇవి పెరుగుతున్న జనాభా అవసరాలను తీర్చడం, ఎక్కువ భూమిని సాగులోనికి తీసుకు రావడానికి దోహదం చేస్తాయి.

పై ప్రశ్నకు మరియొక సమాధానాన్ని పరిశీలిద్దాం.

జవాబు : కొత్త యంత్రాల వల్ల ఉద్యోగాలు పోతాయని, సాంకేతిక విజ్ఞానాన్ని ప్రజలు వ్యతిరేకిస్తారని

పైపేరా తెలుపుతుంది.

ఇంగ్లాండులో ఇదే జరిగింది. వ్యవసాయ కూలీలు కోత యంత్రాల వలన, ఆటోల వల్ల రిక్షా వాళ్ళు, చెప్పుల ఫ్యాక్టరీ వలన చెప్పులు కుట్టేవారు. జె.సి.బిల వలన కూలీలు తమ ఉపాధిని కోల్పోతారు. మిల్లు బట్టల వలన చేనేత కార్మికులు ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్నారు. ట్రాక్టర్ వలన నాగలితో భూమిని దున్నే వారికి పనిలేదు.

కావున సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని ప్రజల ఉపాధిని దెబ్బతీయని విధంగా వాడుకోవాలి.

3) సమాచార నైపుణ్యాలు

ఎ) వివరణ :

పిల్లలు సహజ వాతావరణంలో తమంతట తాముగా అన్వేషించి, పరిశోధించి అవసరమగు సమాచారాన్ని సేకరించడం చేయాలి. దీని వల్ల పిల్లల్లో పాఠ్యపుస్తక పరిధి దాటి అభ్యసనం జరుగుతుంది. అలాగే పిల్లల్లో భావ ప్రసార నైపుణ్యాలు పెంపొందుతాయి. పిల్లలు సమాచారం కొరకు పరిశీలించడం, ప్రశ్నించడం, చదవడం, జట్లలో కలిసి పనిచేయడం వల్ల అనేక విషయాలు తెలుసుకోవడం జరుగుతుంది.

బి) సూచికలు

- సమాచారం సేకరించడం
- సేకరించిన సమాచారాన్ని పట్టికలో నమోదు చేయడం
- పట్టిక ఆధారంగా విశ్లేషణ చేయడం
- సమాచార పట్టికలను గ్రాఫ్ రూపంలోకి మార్చడం
- గ్రాఫ్లను విశ్లేషణ చేయడం.

సి) విధానాలు

- సమాచార సేకరణ - విశ్లేషణ-ప్రదర్శన

పిల్లలు పాఠ్యాంశాలకు అనుగుణంగా ఉన్న విషయాలను సేకరించడం. దీని కొరకు గ్రంథాలయం, ఇంటర్నెట్‌కు వెళ్ళడం, వ్యక్తులను కలుసుకోవడం, పరిశీలన చేయడం ద్వారా సమాచారాన్ని సేకరించవచ్చు.

ఉదాహరణకు గ్రామంలోని చెరువులకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని సేకరించడం, పట్టికలో నమోదు చేయడం.

పట్టిక ఆధారంగా విశ్లేషణ చేయడం, అలాగే గ్రాఫ్‌ను పట్టిక రూపంలోకి మార్చడం జరగాలి.

డి) మూల్యాంకనం

గ్రాఫ్ టు టేబుల్

తరగతి : 8 పేజీ నెం : 91

ప్రశ్న : కింది చార్ గ్రాఫ్ను పట్టిక రూపంలోకి మార్చండి.

జవాబు : భారతదేశంలో వ్యవసాయ పనులలో పశువులు, యంత్రాలు మరియు విద్యుత్ వినియోగం (శాతంలో)

సంవత్సరం	పశువులు	యంత్రాలు	విద్యుత్
1951	97	3	-
1961	95	4	1
1971	79	16	5
1981	48	32	20
1991	35	35	30
2001	18	55	27
2009	13	62	25

టేబుల్ టు టెక్స్ట్

తరగతి : 9

పేజి నెం : 114

పట్టిక ఆధారంగా ఒక నివేదికను రూపొందించడం

జవాబు : పై పట్టిక 1951 సం॥ నుండి 2009వ సం॥ వరకు భారతదేశంలో వ్యవసాయ పనులలో పశువుల, యంత్రాల మరియు విద్యుత్ వినియోగాన్ని తెలుపుతోంది.

- 1951వ సం॥ నుండి క్రమేపి పశువుల వినియోగం తగ్గడం, యంత్రాలు మరియు విద్యుత్ వినియోగం పెరగడం జరుగుతుంది.
- 1951లో పశువులు, 2009లో యంత్రాలు, 1991లో విద్యుత్ అత్యధికంగా వినియోగించబడ్డాయి.
- 1991లో మూడింట వినియోగం దాదాపు సమానంగా నమోదయింది.
- ఆధునిక కాలంలో భారతదేశంలోని వ్యవసాయం పశువులకంటే యంత్రాలపైనే ఎక్కువ ఆధారపడుతోందని తెలుస్తోంది.

4) సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందన :

(ఎ) వివరణ :

నూతన పాఠ్యపుస్తకాలు స్థానిక సమస్యలు, సామాజిక సమస్యలు, సమకాలీన అంశాలను చర్చించడం జరిగింది. విద్యార్థులు పాఠంలోని సమస్యలను అర్థం చేసుకొని, ప్రతిస్పందించాల్సిన అవసరముంది. పాఠ్యాంశాలు

నిజజీవితాలకు దగ్గరగా ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు 9వ తరగతిలో మహిళ చట్టాలు అనే పాఠంలో బాల్య వివాహాలు, వరకట్నం, గృహ హింస వంటి అంశాలు చర్చించడం జరిగింది. ఇవి పిల్లలు నిత్యం సమాజంలో ఎక్కడో ఒక చోట చూస్తుంటారు. చదువుతుంటారు. వాటి పట్ల విద్యార్థులు స్పందించాలి. ఉపాధ్యాయులు పిల్లలను ఇలాంటి సమస్యల పట్ల ఆలోచింపజేయడం, ప్రశ్నించడం, ప్రతిస్పందించడం చేయడం ద్వారా సమస్యలను పరిష్కరించడం, సమస్యలకు తాను భాగస్వామి కాకుండా చూసుకోవడం లాంటివి చేయగలుగుతారు.

(బి) సూచికలు

- సమస్యను వివరించడం
 - విశ్లేషణ
 - కారణాలు
 - పరిణామాలు
 - ఉదాహరణలు
- సమస్యకు పరిష్కారాలు సూచించడం

(సి) విధానాలు

చదవటం - ప్రతిస్పందించడం

నూతన పాఠ్యపుస్తకాలు అనేక సామాజిక / సమకాలీన అంశాలు చర్చించడం జరిగింది. పాఠంలోని భావనలు చర్చించేటప్పుడు భావనలకు సంబంధించిన సమకాలీన అంశాలు కూడ చర్చిస్తారు.

ఉదాహరణకు 10వ తరగతిలో 'నివాస ప్రాంతాలు' అనే పాఠంలో పట్టణాల పెరుగుదల / విస్తరించడం గురించి చదువుతారు. విస్తరించే క్రమంలో పట్టణాలలో ఎలాంటి సమస్యలోస్తాయో కూడా చదువుతారు. చదివిన అంశాలపై పిల్లల అనుభవాలను జోడిస్తూ, వార్తా పత్రికలలో వచ్చిన సమకాలీన అంశాలను జోడిస్తూ ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థుల ప్రతిస్పందనను తెలుసుకోవాలి. దీనితో పిల్లలకు సమస్య అర్థం కావడమే గాకుండా, సమస్యలు గురించి ఒక సానుకూల ధృక్పథం వారిలో అభివృద్ధి చెందుతుంది.

ప్రాజెక్టు పని

విద్యార్థులకు ప్రాజెక్టు పని ఇవ్వడం ద్వారా పాఠ్యపుస్తక పరిధి దాటి విద్యార్థి సమాచారాన్ని సేకరించడం జరుగుతుంది. ఇలా సమాచారాన్ని సేకరించే క్రమంలో సమస్యలకు సంబంధించి అనేక విషయాలు విద్యార్థి తెలుసుకోగలుగుతారు. దీని వల్ల సమస్యను భిన్న కోణాలలో ఆలోచించగలుగుతారు. సమస్యను విశ్లేషణ చేయడం ద్వారా సమస్యకు కారణాలు తెలుస్తాయి. సమస్యకు పరిష్కార మార్గాలు కూడా ఆలోచించగలుగుతారు.

ఉదాహరణకు 'అభివృద్ధి - భావనలు' అనే పాఠంలో బాల బాలికలు ఏ ఏ పాఠశాలలో చదువుతున్నారు. అనే విషయంపై సమాచారాన్ని సేకరించడం ద్వారా ఆడ పిల్లలను ప్రభుత్వ పాఠశాలకు, ప్రైవేటు పాఠశాలకు బాలురను ఎందుకు పంపుతున్నారో కారణాలు తెలుసుకుంటారు. పరిష్కార మార్గాల గురించి ఆలోచిస్తారు.

భవిష్యత్లో వారు తమ పిల్లలను సమానంగా చూడాలి అనే దృక్పథం అభివృద్ధి చెందుతుంది.

డి) మూల్యాంకనం :

ప్రశ్న : నేడు అనేక మంది రైతులు ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్నారు. దీనికి కారణాలేమై ఉండవచ్చని మీరు భావిస్తున్నారు.? ఈ సమస్యకు మీ పరిష్కారాలను సూచించండి.

జ: తెలంగాణ మరియు ఇతర రాష్ట్రాలలోని అనేక మంది రైతులు తాము ఆశించిన రీతిలో పంటలు పండక, చేసిన అప్పులు తీర్చే మార్గం దొరకక ఆత్మహత్యలకు పాల్పడుతున్నారు.

దీనికి అనేక కారణాలు దోహదం చేస్తున్నాయి. అవి. 1) వర్షాభావం వలన నీటి వసతులు సరిగా లేకపోవడం, 2) అనేక బోర్లు త్రవ్వి అప్పుల పాలవడం 3) రసాయనిక మందులకు ఎక్కువ పెట్టుబడి పెట్టి పంటను పండించినా తగు రీతిలో మద్దతు ధర లభించకపోవడం. 4) ప్రైవేటు వ్యక్తుల దగ్గర అధిక వడ్డీలకు అప్పు తీసుకుని వాటిని చెల్లించలేకపోవడం. 5) పారిశ్రామిక కాలుష్యాల వల్ల పంట నష్టానికి గురి కావడం.

దీనికి పరిష్కారాలు :

- ప్రభుత్వం అవసరమయిన చెరువులు కాలువలు త్రవ్వడం, ప్రాజెక్టులను నిర్మించడం, తగిన సమయంలో నీటి వసతిని కల్పించడం.
- ప్రభుత్వమే రైతులకు పెట్టుబడులను సులభంగా మరియు తక్కువ వడ్డీకి సమకూర్చడం
- పంట నష్టానికి గురి అయినప్పుడు రైతులను ప్రభుత్వం ఆదుకోవడం.
- పండిన పంటలకు తగిన మద్దతు ధరను నిర్ణయించి, అమలు చేయడం.

వీటితో పాటు రైతులు అననుకూల పరిస్థితులలో ఆందోళనకు గురికాకూడదు. ఆత్మహత్యలు చేసుకోకూడదు. వ్యవసాయ అనుబంధ పనులను చేసుకుంటూ ఉపాధిని పొందాలి.

5) పటనైపుణ్యాలు

ఎ) వివరణ :

పట నైపుణ్యాలలో పటాన్ని చదవడం, పటంలో గుర్తించడం, పటాన్ని గీయడం ఉంటాయి. పటాల వల్ల భూమిపై ఒక ప్రదేశంను గుర్తించడం, సులభమవుతుంది. అలాగే భూమిపై గల రూపాన్ని అంచనా వేయడం, ఒక ప్రదేశాన్ని సులభంగా చేరుకోవడం వంటి ప్రయోజనాలు ఉన్నాయి.

పట నైపుణ్యాలలో ప్రధానంగా మూడు అంశాలుంటాయి.

- ఎ) పటాన్ని గీయడం
- బి) పటంలో గుర్తించడం
- సి) పటాలను చదవడం

బి) సూచికలు

- పాఠశాల తరగతి గది మొదలుకొని ప్రపంచ పటం వరకు గీయడం.
- జిల్లా, రాష్ట్ర, దేశ, ప్రపంచ పటంలో గుర్తించగలగడం.
- విషయ ఆధారిత పటాలను పరిశీలించడం, విశ్లేషణచేయడం.

సి) విధానాలు

- పటాల కృత్యం

పాఠ్యాంశాల కనుగుణంగా తరగతి గదిలో పటాలను ఉపయోగించాలి. బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో పటం తప్పని సరిగా ఉపయోగించాలి. 10వ తరగతిలో 'ప్రజలు అనే పాఠంలో తెలంగాణ అవుట్ లైన్ పటం ఇవ్వడం జరిగింది. మొదట తెలంగాణ జిల్లాలు ఉన్న పటంలో జిల్లాలను పరిశీలించచేసి, అవుట్లైన్ పటంలో జిల్లాలు గుర్తించి, వాటి జనసాంద్రతను రాయించాలి. ఇలా చేయడం వల్ల పిల్లల్లో తెలంగాణ జిల్లాల గురించి సమగ్ర అవగాహన రావడానికి అవకాశం ఉంటుంది.

అలాగే పటాలను గీయించడానికి నైపుణ్ణిక చతురస్రకార పద్ధతి వాడాలి. దీనిలో గళ్ళు ఉండడం వల్ల పిల్లలు సులభంగా పటాలను నిరంతరం సాధన చేయడం వల్ల పటాలను గీయగలుగుతారు. ఇది ఒక కృత్యంగా తరగతి గదిలో నిర్వహించడం వల్ల పిల్లల్లో తెలంగాణ, భారతదేశం, ప్రపంచపటాలను గీయడమే గాకుండా, భౌగోళిక స్వరూపంపై ఒక అవగాహన ఏర్పడుతుంది. దీని వల్ల పాఠ్యాంశాలలోని భావనలు కూడ సులభంగా అర్థమవుతాయి.

అలాగే పటాలను చదవడం అనేది విషయం బాగా అర్థం కావడానికి దోహదపడుతుంది. పటాలను పరిశీలించడం, ఇచ్చిన ప్రశ్నల కనుగుణంగా విశ్లేషణ చేయడం వల్ల పిల్లల్లో విషయావగాహన పెరుగుతుంది. దీని కొరకు పటాలలో గుర్తులను, రంగులను, విషయాన్ని ఉండేవి ఎన్నుకోవాలి. ఉదాహరణకు 'భారతదేశ శీతోష్ణస్థితి' పాఠంలో నైరుతి ఋతుపవనాలు ఎప్పుడు భారతదేశంలో పరిశీలించి, విశ్లేషించడం వల్ల ఋతుపవనాలు ఎప్పుడు భారతదేశంలో ప్రవేశిస్తున్నాయి? రాష్ట్రాలలో ఎప్పుడు ప్రవేశిస్తున్నాయి. అనే విషయాలు విశ్లేషణ చేయడం వల్ల అక్కడి భౌగోళిక పరిస్థితులను అంచనా వేయవచ్చు.

డి) మూల్యాంకనం

పట నైపుణ్యాలలో ఇచ్చే ప్రశ్నలు పాఠ్యపుస్తకంలోనివే గాకుండా, పాఠ్యాంశాలకు అనుగుణంగా బయటి నుండి కూడ అంశాలు పటనైపుణ్యాలలో ఇవ్వాలి. దీని వల్ల వార్తా పత్రికలలో వచ్చే పటాలను కూడ పిల్లలు అర్థం చేసుకుంటారు.

మాదిరి ప్రశ్నలు :

1. తెలంగాణ రాష్ట్రం అవుట్లైన్ పటం గీయండి.
2. భారతదేశ అవుట్లైన్ పటం గీయండి

3. ప్రపంచ అవుట్‌లైన్ పటం గీయండి.

పటాలను గుర్తించండి

1. భారతదేశ పటంలో పర్వతాలు, పశ్చిమ కనుమలు గుర్తించండి.
2. భారతదేశ పటంలో హిమాలయ నదులను గుర్తించండి.
3. భారతదేశపటంలో ఎక్కువ జనసాంద్రత గల నగరాలను గుర్తించండి.

పటాలను చదవడం

1. భారతదేశ పటాన్ని పరిశీలించి, బంగాళాఖాతంలో కలిసే నదులను, ఆరేబియా సముద్రంలో కలిసే నదుల పేర్లను రాయండి.
2. తెలంగాణ పటంలో జనసాంద్రత గల జిల్లాలను విశ్లేషించండి.

6) ప్రశంస, సున్నితత్వం

(ఎ) వివరణ

సమాజంలో రాను రాను విలువలు తగ్గిపోతున్నాయి. ఎదుటి వ్యక్తి మంచి పనిచేస్తే ప్రశంసించే గుణం లేకుండా పోతుంది. మనిషిలో సున్నితత్వం లేకుండా పోతుంది. కళ్లేదుట ఏ సంఘటన జరిగినా చూచి చూడనట్లు వెళ్ళుచున్నారు. అలాగే తోటి వారితో కలిసి పనిచేయడం, ఇతరుల అభిప్రాయాలు గౌరవించడం, స్వేచ్ఛగా ప్రశ్నించడం, అవసరమైన వారికి సహం చేయడం వంటి లక్షణాలు వైఖరులు పిల్లల్లో పెంపొందించాలి.

(బి) సూచికలు

- విలువలు
- సమూహాల వైఖరి
- ప్రాతినిధ్యం
- నినాదాలు
- పోస్టర్స్
- గొప్ప వ్యక్తుల గుణాలు
- ప్రకృతికి మానవునికి గల అనుబంధం

(సి) విధానాలు

1. చదువుట - ప్రతిస్పందించుట

పిల్లల్లో విలువలు పెంపొందించడానికి దేశ నాయకుల జీవిత చరిత్రలు చదివించాలి. దీని వల్ల పిల్లల్లో ధైర్యం, నిజాయితీ, సహాయం, వంటి విలువలు పెంపొందుతాయి. ఉదాహరణకు స్వాతంత్ర్యోద్యమ నాయకుల

చరిత్రలు, రాజ్యాంగ నిర్మాతల చరిత్రలు చదివించుట ద్వారా పిల్లల్లో విలువలు పెంపొందుతాయి.

2. రోల్ ప్లే

పిల్లలను జాతీయ నాయకుల, చరిత్రలో గొప్ప వ్యక్తుల పాత్రను నటించేయడం వల్ల కూడ పిల్లల్లో విలువలు పెంపొందుతాయి.

డి) మూల్యాంకనం

1. బాలికల విద్యపై చైతన్యం కలిగించడానికి కొన్ని నినాదాలు రాయండి.
2. గృహ హింసపై ప్రజలను చైతన్యం కలిగించడానికి ఒక కర పత్రం రాయండి.

4

సాంఘికశాస్త్రం - బోధనా విధానాలు

పిల్లలు ఆనందంగా, ఆహ్లాదకరంగా నేర్చుకోవాలి. భయం, ఒత్తిడిలేని స్వేచ్ఛాయుత వాతావరణం ఉన్నచోటనే పిల్లల్లో వికాసం బాగా జరుగుతుందని మనకు తెలుసు. పిల్లల అభిప్రాయాలకు, అభిరుచులకు తగిన స్థానం కల్పించినప్పుడు మాత్రమే వారు ఉత్సాహంగా అభ్యసనలో పాల్గొనగలరు. శిశు కేంద్రీకృత బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు, స్వేచ్ఛాయుత అభ్యసన వాతావరణం ఉన్నప్పుడు మాత్రమే పిల్లలు నేర్చుకునేందుకు ఇష్టపడతారు. ఇలాంటి వాతావరణాన్నే 'సహజ అభ్యసన వాతావరణం' అంటారు.

స్నేహపూరిత వాతావరణ లక్షణాలు - తరగతి గది వాతావరణం

- ◆ భయం లేకుండా ఉపాధ్యాయునితో పిల్లలు స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించేట్టుగా చేయాలి. స్వేచ్ఛ కలిగి ఉండాలి.
- ◆ పిల్లల పట్ల ప్రేమ, అభిమానం, ఆదరణ కల్గి ఉండడం, పిల్లల్ని ప్రోత్సహించాలి.
- ◆ పిల్లలు స్వేచ్ఛగా, ప్రశ్నించగలిగే వాతావరణం ఉండడం.
- ◆ ఉపాధ్యాయుడు చిరునవ్వుతో ఉండాలి.
- ◆ తరగతి గదులు తగినంత గాలి, వెలుతురు కల్గి ఉండడం.
- ◆ పిల్లల స్థాయికి తగిన కృత్యాలు కల్పించి, బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు నిర్వహించబడడం.
- ◆ ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులకు మార్గదర్శిగా, సలహాదారుగా, సౌకర్యకర్తగా, స్నేహితుడిగా వ్యవహరించడం.
- ◆ పిల్లలందరూ కృత్యాలలో పాల్గొనేటట్లు చూడడం. భాగస్వామ్య అభ్యసనానికి తగిన వాతావరణాన్ని కల్పించడం.
- ◆ వ్యక్తిగత, జట్టు, తరగతి గది కృత్యాలు నిర్వహించబడుతూ ఉండటం. పాఠ్యాంశాల అవగాహనలో వారికి తగిన సహకారాన్ని ఉపాధ్యాయులు అందిస్తూ ఉండటం.
- ◆ కృత్యాలు ఆసక్తికరంగాను, ఆలోచింపజేసేవిగాను, కొత్తగాను ఉండేలా రూపొందించబడటం.
- ◆ ఉపాధ్యాయుడు స్తబ్ధంగా ఒకేచోట ఉండకుండా, కృత్యాలలో పాల్గొంటున్న విద్యార్థులను పరిశీలిస్తూ ఉండాలి. అవసరమైనప్పుడు వారికి తగిన సలహాలు, సూచనలు ఇవ్వడం.
- ◆ పిల్లల అభిప్రాయాలను గౌరవించడం, వారి అనుభవాలు, భావాలు, స్వేచ్ఛగా ఉపాధ్యాయులతో, తోటి విద్యార్థులతో వ్యక్తీకరించే అవకాశం ఉండటం.
- ◆ ఒత్తిడి, దండనలేని భయరహిత వాతావరణం కల్గి ఉండడం.

- ◆ అభినందన, ప్రోత్సాహం, ప్రేరణ, అవకాశం వంటి వాటికి ప్రాధాన్యత ఉండడం మొదలగునవి.
- ◆ ఇప్పుడు, సహజ అభ్యసన వాతావరణంలో ఒక సాంఘికశాస్త్ర కాలాంశాన్ని (Period) నిర్వహించే విధానాన్ని పరిశీలిద్దాం.

సాంఘికశాస్త్ర బోధన - సోపానాలు :

I. ఉపోద్ఘాతం

1. పలకరింపు :
2. మైండ్ మ్యాపింగ్ / పునశ్చరణ ప్రశ్నలు :
3. పాఠ్యాంశ ప్రకటన :

II. పాఠ్యాంశం పిల్లలు చదువుట తెలియని పదాలు / భావనలు గుర్తించుట

1. గుర్తించుట :
2. తెలియని పదాలపై అవగాహన కల్పించుట :

III. భావనల అవగాహన - చర్చ

1. మాట్లాడించుట : పిల్లలు చదివిన పాఠ్యాంశముపై మాట్లాడించుట
2. ప్రశ్నించుట : చదివిన పాఠ్యాంశంపైన, అర్థంకాని అంశాలపైన పిల్లలు ప్రశ్నలు అడుగుట
3. పాఠ్యాంశ భావనలపై అవగాహన ప్రశ్నలు

ఉపాధ్యాయుడు సహకారీ అంశాలను జోడిస్తూ, పాఠ్యాంశం అవగాహన ప్రశ్నలు / చిత్రం లేదా పటంపై ముందుగా తయారుచేసుకున్న ప్రశ్నలను నల్లబల్లపై రాయుట. వాటిపై చర్చలు ద్వారా అవగాహన కల్పించుట.

4. నైపుణ్యాలను అభ్యాసం చేయుట : పాఠ్యపుస్తకంలో ఇవ్వబడిన కృత్యాలు, పరిశీలనలు, చర్చలు చేయించుట.

1) సమాచార నైపుణ్యాలు :

2) పట నైపుణ్యాలు :

బోధనా సోపానాల గురించి తెలుసుకున్నారు కదా మరి తరగతి గదిలో వీటిని నిర్వహించడానికి ఒక్కొక్క సోపానం గురించి వివరంగా తెలుసుకుందామా!

IV. ముగింపు/స్వీయమూల్యాంకనం (విద్యార్థుల అవగాహన శక్తిని రికార్డు చేయాలి)

1. ఉపోద్ఘాతం :

ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదిలోకి ప్రవేశించిన తరువాత మొదట తానే పిల్లలను పలకరించాలి. తరువాత చెప్పబోయే పాఠ్యాంశానికి సంబంధించి భావనలపై పాఠ్యాంశంపై మైండ్ మ్యాపింగ్ / కాన్సెప్ట్ మ్యాపింగ్ ద్వారా పిల్లల పూర్వజ్ఞానాన్ని, అనుభవాలను తెలుసుకోవాలి.

పాఠం పేరును అనగా ముఖ్యమైన భావనలను నల్లబల్ల పై రాసి, దానిపై పిల్లలకు ఏమి తెలియునో మొత్తం తరగతి గది కృత్యం ద్వారా చెప్పించి వారి భావాలను, Ideaలను తెలిసిన దానిని నల్లబల్లపై ఉపాధ్యాయుడు రాయాలి.

దీని వలన పిల్లలకు చెప్పబోయే భావనా అంశంపై ఏ విధమైన పూర్వజ్ఞానం ఉన్నవో తెలుస్తుంది. పిల్లలు కూడా ఉత్సాహంగా పాల్గొంటారు.

దీనివల్ల చెప్పబోయే భావనల గురించి పిల్లలకు ఏమి తెలుసో, ఉపాధ్యాయుడు తెలుసుకోవచ్చు. దీని ద్వారా ఉపాధ్యాయునికి తాను ఏమి అందించాలో ఒక అవగాహన ఏర్పడుతుంది. అలాగే అదే భావన గురించి రెండో పీరియడ్లో కూడా చెబుతున్నప్పుడు మొదటి పీరియడ్లో నేర్చుకొన్న అంశాలపై పునశ్చరణ ప్రశ్నలు అడగాలి. తరువాత పాఠ్యాంశ ప్రకటన చేయాలి. నల్లబల్లపై వ్రాయాలి.

2. పాఠ్యాంశం చదువుట తెలియని పదాలు / భావనలు గుర్తించుట :

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పబోయే పాఠ్యాంశానికి సంబంధించి, పిల్లలను పాఠాన్ని వ్యక్తిగతంగా చదవమనాలి. పాఠంలోని విషయాలను చిత్రాలను, పట్టికలను, పటాలను, గ్రాఫ్లను పరిశీలించి అవగాహన చేసుకోమనాలి. పిల్లలను పాఠం చదువుతున్నప్పుడు తమకు అర్థం గాని భావనలు, సాంకేతిక పదజాలం, తెలియని పదాల క్రింద పెన్సిల్తో గీత గీయమనాలి.

ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు తెలియని పదాలు, గీత గీసిన వాటిని పూర్తి తరగతి కృత్యంగా నిర్వహించాలి. తెలియని పదాలను విద్యార్థులు ఒక్కొక్కరుగా చెబుతూ ఉంటే ఉపాధ్యాయుడు నల్లబల్లపై కుడివైపు రాయాలి. ఉపాధ్యాయుడు ఒక్కొక్క పదాన్ని పిల్లలచే చర్చింపజేసి వాటి అర్థంపై అవగాహన కల్పించాలి.

3. భావనల అవగాహన - చర్చ :

ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలచేత పాఠ్యాంశం గురించి మాట్లాడించాలి. అందరు పిల్లలు మాట్లాడేటట్లు ప్రోత్సహించాలి. తర్వాత, పాఠ్యాంశంలో తమకు అర్థం కాని మరియు సమకాలీన అంశాలపై పిల్లలు ప్రశ్నలు అడిగేటట్లు ప్రోత్సహించాలి. వాటిని నల్ల బల్లపైన వ్రాయాలి. తరువాత ఉపాధ్యాయుడు పాఠంలోని విషయము / చిత్రము / పటము / గ్రాఫ్ / పట్టిక గురించి అవగాహన చేయించడానికి కొన్ని ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు (విద్యా ప్రమాణాల ఆధారంగా) నల్లబల్లపై రాయాలి. ఈ ప్రశ్నలను మొత్తం తరగతి/జట్టు కృత్యంగా నిర్వహించాలి. ఉపాధ్యాయుడు ఒక్కొక్క ప్రశ్నకు పిల్లలు చెప్పిన సమాధానాలను నల్లబల్లపై ముఖ్యాంశాలుగా concept mapping చుట్టూ రాయాలి. ఒకవేళ పిల్లల నుండి సరియైన సమాధానం రాకపోతే ఉపాధ్యాయుడు సమాధానాన్ని తాను కూడా జోడించాలి. ఇలా concept mapping చుట్టూ ముఖ్యాంశాలు రాస్తూ, ఉపాధ్యాయుడు ప్రశ్నల వారీగా మొత్తం పాఠ్యాంశంపై అవగాహన కల్పించాలి.

నైపుణ్యాలను అభ్యాసం చేయడం.

పాఠ్యపుస్తకంలో ఇవ్వబడిన కృత్యాలు, ప్రశ్నలు, ప్రాజెక్టు పిల్లలచే చేయించడం ద్వారా ఉపాధ్యాయుడు సమాచార నైపుణ్యాలు, పట నైపుణ్యాలను ఇతర నైపుణ్యాలను పిల్లల్లో అభివృద్ధి చెయ్యవచ్చు. పాఠ్యాంశంలోని సమాచార పట్టికలను పూర్తి చేయించడం, విషయం ఆధారంగా పట్టికలను తయారు చేయించడం, పట్టిక ఆధారంగా ప్రశ్నలు ఇచ్చి విశ్లేషించవేయడం, పట్టిక ఆధారంగా గ్రాఫ్ రూపంలో చూపటం, గ్రాఫ్ ఆధారంగా ప్రశ్నలు ఇచ్చి విశ్లేషించవేయడం వంటివి తరగతి గదిలో ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలతో అభ్యాసం చేయించాలి. ఒక వేళ చెప్పే పాఠంలో సమాచార నైపుణ్యాలకు అవకాశం లేనట్లయితే ఉపాధ్యాయుడు స్వయంగా పట్టికలను తయారు చేయడం, టెక్స్ట్, గ్రాఫ్లను సేకరించి పిల్లలచే అభ్యాసం చేయించడం. ఇలా అభ్యాసం చేయించడం వల్ల పిల్లల్లో సమాచార నైపుణ్యాలైన సేకరణ, నమోదు, విశ్లేషణ, నిర్ధారణకు రావడం వంటివి పెంపొందుతాయి.

అలాగే పట నైపుణ్యాలలో పాఠ్యాంశంలోని పటాలను పరిశీలించటం, గుర్తించడం, విశ్లేషించడం, గీయడం వంటివి పిల్లలచే అభ్యాసం చేయించాలి. ఒక వేళ పాఠ్యాంశంలో పటాలు లేనట్లయితే ఉపాధ్యాయుడు స్వయంగా పాఠ్యాంశానికి అనుబంధ అంశాలపై పటాలను సేకరించి పిల్లలచే అభ్యాసం చేయించాలి. అలాగే పటాలు గీయడంలో తరగతి గది మొదలుకొని భారతదేశ పటం వరకు అభ్యాసం చేయించాలి.

బోధనా సోపానాల గురించి తెలుసుకున్నారు కదా! మరి బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో ఎటువంటి వ్యూహాన్ని అనుసరిస్తే, అనుకున్నవి సాధించగలుగుతాం? ఆలోచించండి....

సాంఘిక శాస్త్ర స్వభావరీత్యా పిల్లల సమగ్రాభివృద్ధికై కొన్ని లక్ష్యాలను నిర్దేశించుకున్నాం. ఈ లక్ష్యాల సాధన కోసం నూతన పాఠ్యపుస్తకాలను ఇతివృత్తాలు, అంశాల ఆధారంగా రూపొందించుకున్నాం. వైవిధ్యభరితమైన పాఠ్యాంశాలన్నింటినీ ఒకే పద్ధతిలో బోధించడం సరియైన విధానం కాదు. పాఠ్యాంశ స్వభావాన్ని బట్టి ఉపాధ్యాయుడు అనువైన బోధనా వ్యూహాలను ఎన్నుకోవడం ద్వారా అనుకున్న లక్ష్యాలు, ఏర్పాటు చేసుకున్న విద్యాప్రమాణాలు సాధించగలుగుతాడు. పిల్లలు సహజ అభ్యసన వాతావరణంలో చురుకుగా, ఆసక్తిగా పాల్గొంటారు. కావున సాంఘికశాస్త్రం పాఠ్యాంశాలను బోధించడానికి అనుసరించాల్సిన బోధనా వ్యూహాలేమిటో పరిశీలిద్దాం!

సాంఘికశాస్త్ర వివిధ బోధనా వ్యూహాలు :

1) మైండ్ మ్యాపింగ్	2) తరగతి గది కార్యశాల	3) సెమినార్
4) మాదిరి ఎన్నికలు	5) యూత్ పార్లమెంట్	6) మీట్ ది ప్రెస్
7) డిబేట్	8) ఇంటర్వ్యూ	9) క్వీజ్
10) క్షేత్రపర్యటన	11) నాటకీకరణ	12) రీడింగ్ అండ్ రీరైటింగ్ ది టెక్స్ట్
13) ప్రశ్నలు మరియు చర్చ		14) చదువుట - ప్రతిస్పందించుట
15) కేస్ స్టడీ	16) పదజాలంపై చర్చ	17) సర్వే

ఇప్పుడు ఒక్కొక్క బోధనావ్యూహం గురించి, వాటి నిర్వహణా విధానం, 10వ తరగతి పాఠ్యాంశాలకు

అనుసరించ తగిన వ్యూహాలను ఉదాహరణలతో విపులంగా చర్చిద్దాం.

1. మైండ్ మ్యాపింగ్/కాన్సెప్ట్ మ్యాపింగ్ :

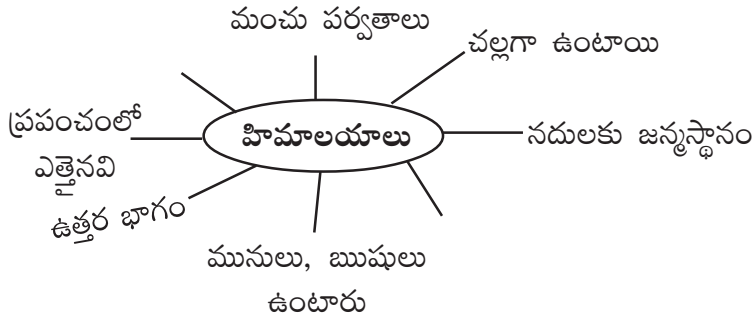
ప్రక్రియ :- విద్యార్థులకు ఏదైనా అంశం/భావనను ఇచ్చి, ఆలోచింపజేసి, వారి పూర్వజ్ఞానం ద్వారా వచ్చిన ఆలోచనలను క్రోడీకరించి, విషయావగాహనను సాధించడం/పెంపొందింప చేయడం.

వినియోగించతగిన అంశాలు :-

- ◆ భావం/అంశం యొక్క అవగాహన కోసం వినియోగించాలి.
- ◆ ప్రతి పాఠ్యాంశం మొదటి పీరియడ్ లో పాఠం పేరుమీద మైండ్ మ్యాపింగ్ చేయాలి.
- ◆ ప్రశ్నలకు సొంతంగా జవాబులు రాయడం కోసం వినియోగించుకోవాలి.
- ◆ కీలక పదాల అవగాహన కోసం వినియోగించుకోవాలి.

ఉదా|| 1వ పాఠం - హిమాలయాలు - పేజీ నంబరు 5

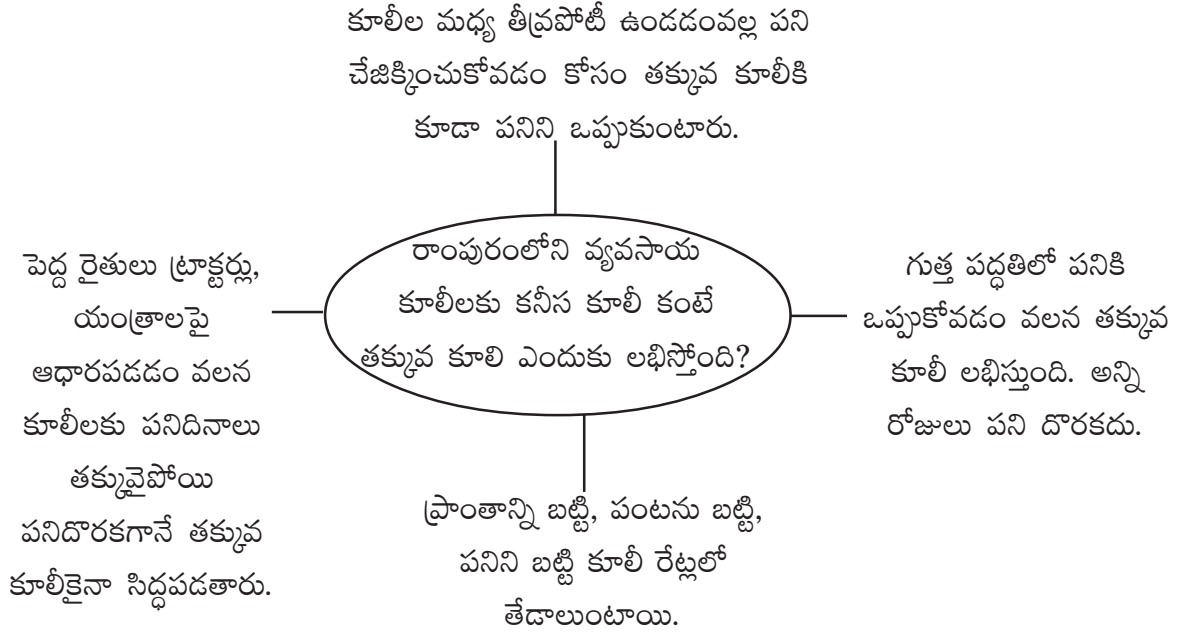
పాఠం. 1 లో హిమాలయాలను గూర్చి బోధించేటప్పుడు 'హిమాలయాల గూర్చి మీకేమి తెలుసో చెప్పండి, అని అడిగినప్పుడు విద్యార్థులు హిమాలయాలను గూర్చి ఆలోచిస్తారు. తమకు ఇంతకుముందే తెలిసిన విషయాలను చెప్తారు. పిల్లలు చెప్పిన పదాలను మైండ్ మ్యాపింగ్ చుట్టూ రాయాలి.

ఉదా: 3 పాఠం : 9

మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి.

2వ ప్రశ్న: : రాంపురం లోని వ్యవసాయ కూలీలకు కనీస కూలీ కంటే తక్కువ కూలీ ఎందుకు లభిస్తోంది?

ఉదా॥ 3లో పాఠంచివర ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు జవాబులను విద్యార్థులచే చర్చింపచేసి మైండ్ మ్యాపింగ్ చుట్టూ రాసిన అంశాలను ఒక క్రమపద్ధతిలో అమరిస్తే అదే సరియైన జవాబు అవుతుంది. ఈ విధంగా అన్ని ప్రశ్నలకు విద్యార్థులచే మైండ్ మ్యాపింగ్ ద్వారా వారి సొంత జవాబులను రాయించవచ్చు.

మైండ్ మ్యాపింగ్ వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు :-

- ◆ పిల్లలు స్వయంగా ఆలోచించి జవాబులు చెప్పడానికి దోహదం చేస్తుంది. దీనివల్ల క్రియాశీల అభ్యసనం జరుగుతుంది. పిల్లలలో ఆలోచించే స్వభావం పెరుగుతుంది. పిల్లలు నేర్చుకోవడంలో నిమగ్నం అవుతారు. ఆలోచించడం ద్వారా పిల్లలు అభ్యసనంలో పాల్గొంటారు.
- ◆ విద్యార్థుల పూర్వజ్ఞానం, అనుభవాల ఆధారంగా నూతన విషయంతో జ్ఞానం అనుసంధానం కావడం వల్ల అర్థవంతమైన అభ్యసనం జరుగుతుంది.
- ◆ పిల్లలందరూ అభ్యసనలో భాగస్వాములు అవుతారు. అందరూ ఆలోచనలలో పాల్గొంటారు. తమ తమ జ్ఞానాన్ని చెప్పుతారు. ఇతరులు నేర్చుకుంటారు.
- ◆ మైండ్ మ్యాపింగ్ వ్యూహం అన్ని భావనలు, అంశాల బోధనాభ్యసనకు ఉపయోగించవచ్చు.

2. తరగతిగది కార్యశాల :

బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో భాగంగా విద్యార్థుల భాగస్వామ్యంతో వివిధ పాఠ్యాంశాలకు అనుగుణంగా పిల్లలచే అవసరమైన సామగ్రిని తయారు చేయించడమే తరగతిగది కార్యశాల. దీనికోసం ఉపాధ్యాయుడు ఒక ప్రణాళిక రూపొందించుకోవాలి. పిల్లలకు అవసరమైన సామగ్రిని అందుబాటులో ఉంచుకుని, కార్యశాలను నిర్వహించాలి.

కార్యశాలలో చేయించదగిన పనులు :-

- ◆ సమాచార పట్టికల తయారీ
- ◆ పటాల తయారీ
- ◆ ఛార్టుల తయారీ
- ◆ పోస్టర్, బ్రోచర్ తయారీ
- ◆ వివిధ నమూనాల తయారీ

తరగతిగది కార్యశాలవల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు :-

- ◆ విద్యార్థులు స్వయంగా పాల్గొనడం వలన, వివిధ అంశాలు తయారుచేయడం ద్వారా పని అనుభవం సాధ్యమవుతుంది.
- ◆ విద్యార్థులు జట్లలో పాల్గొనడం వలన అనేక విలువలు పెంపొందుతాయి.
- ◆ విద్యార్థులు అభ్యసనలో చురుకుగా, ఉత్సాహంగా పాల్గొంటారు.

ఉదాహరణలు :

- 1) 10వ తరగతి 3వ పాఠం-ఉత్పత్తి మరియు ఉపాధి-సమాచార పట్టికలు.
- 2) 10వ తరగతి 13,14 పాఠాలు-ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం - పటాల తయారీ.
- 3) పాఠం 17- స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగ నిర్మాణం - రాజ్యాంగ బ్రోచర్ తయారీ.
- 4) పాఠం 11 - ఆహార భద్రత, పాఠం 21- సమకాలీన సామాజిక ఉద్యమాలు -పోస్టర్ తయారీ.

3. సెమినార్ :

ఉపాధ్యాయుడు ప్రకటించిన విషయాన్ని లోతుగా అధ్యయనం చేసి, పత్రాలను తయారుచేసుకుని తరగతిగదిలో విషయ వివరణ చేయడమే సెమినార్. ఉపాధ్యాయుడు అంశంతోపాటు అవసరమయిన, అధ్యయనం చేయాల్సిన వనరులను కూడా విద్యార్థులకు తెలియచేయాలి. పత్రసమర్పణ (Paper Presentation) చేయాల్సిన విద్యార్థి తరగతిలో విద్యార్థుల సంఖ్యకు అనుగుణంగా పత్రాలను తయారు చేసుకుని, సమర్పణ సమయంలో అందరికీ తలా ఒక కాపీని ఇవ్వాలి. పత్ర సమర్పణ, విషయ వివరణ తరువాత విద్యార్థుల సందేహాలను తీర్చాలి. ఈ విషయంలో విద్యార్థులే పూర్తిగా పాల్గొంటున్నా, అవసరమైన సమయాలలో ఉపాధ్యాయుడు సహకరించాలి.

వినియోగించిన తగిన అంశాలు :-

- ◆ అన్ని భావనలు, పటాలు, సమాచార విశ్లేషణ

సెమినార్ నిర్వహణ వలన కలిగే ప్రయోజనాలు :

- ◆ విద్యార్థులే స్వయంగా నిర్వహిస్తూ, అభ్యసనా ప్రక్రియలో పాల్గొంటారు.
- ◆ విద్యార్థులకు సమాచార సేకరణ, విశ్లేషణ, స్వీయ అధ్యయనం మొదలైన నైపుణ్యాలు పెంపొందుతాయి. ఉదా|| ఉత్పత్తి, ఉపాధి, భారతదేశ శీతోష్ణస్థితి, ప్రపంచీకరణ, ఆహారభద్రత, ప్రపంచ యుద్ధాలు, స్వతంత్ర భారతదేశం మొదలైన అంశాలు.

4. మాదిరి ఎన్నికలు :

రాజ్యాంగబద్ధంగా గ్రామ స్థాయి నుండి కేంద్రస్థాయి వరకు భారతదేశంలో నిర్వహించబడే ఎన్నికల గురించి అవగాహనకోసం విద్యార్థులు పాల్గొనడం ద్వారా మాదిరి ఎన్నికలు నిర్వహించాలి.

గ్రామ, మండల, జిల్లా, రాష్ట్ర, కేంద్ర స్థాయిలో నిర్వహించబడే అన్ని రకాల మాదిరి ఎన్నికల నిర్వహణవల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు.

- ◆ విద్యార్థులు అభ్యసనలో చురుకుగా, ఉత్సాహంగా పాల్గొంటారు.
- ◆ నాయకత్వ లక్షణాలు అలవడుతాయి.
- ◆ ఎన్నికల నిర్వహణా విధానంపై, సరియైన అభ్యర్థులను ఎన్నుకోవడంపై పూర్తి అవగాహన ఏర్పడుతుంది.
- ◆ రహస్య ఓటు పద్ధతి యొక్క విలువను గుర్తిస్తారు.

ఉదా|| 10వ తరగతి పాఠం-16 నుండి 19 వరకు

5. యూత్ పార్లమెంట్ :

తరగతి విద్యార్థులే కాకుండా, పాఠశాల మొత్తాన్ని తల్లిదండ్రులను, సమాజాన్ని ఒక దగ్గరకు చేర్చి, సాంఘికశాస్త్ర, ఉపాధ్యాయుని మార్గదర్శకత్వంలో, గ్రామసభలో, రాష్ట్రస్థాయి శాసనసభలో, కేంద్రస్థాయి లోక్ సభ, రాజ్యసభలలో జరిగే సమావేశాల తరహాలో నిర్వహించుకునే ఆసక్తికరమైన కార్యక్రమం “యూత్ పార్లమెంట్”.

ఎవరిని భాగస్వాములను చేయాలి?

- ◆ చురుకైన, ఆసక్తిగల విద్యార్థులు
- ◆ గ్రామస్థులు
- ◆ తల్లిదండ్రులు

నిర్వహణ విధానం :-

- ◆ ఉపాధ్యాయుడు చురుకైన, స్పష్టంగా, ధారాళంగా మాట్లాడే విద్యార్థులను సభ్యులుగా, మంత్రులుగా,

స్పీకర్ గా, ముఖ్యమంత్రి/ప్రధానమంత్రిగా ఎంపిక చేసుకోవాలి.

- ◆ కొంతమంది అధికారపక్ష, మరికొంతమందిని విపక్ష సభ్యులుగా నియమించాలి.
- ◆ విద్యార్థులు ఎవరెవరు ఏమేమి మాట్లాడాలో, ప్రశ్నించాలో మొదలైన పార్లమెంటు ప్రక్రియను ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులకు తెలిచేయాలి.
- ◆ కార్యక్రమానికి 10 రోజులు ముందుగానే ప్రణాళికను సిద్ధం చేసుకుని, విద్యార్థులకు అభ్యాసం చేసుకోవడానికి, సమాధానాలు సిద్ధం చేసుకోవడానికి, అవసరమైన సామగ్రి సమకూర్చుకోవడానికి అవకాశం కల్పించాలి.
- ◆ ప్రధానోపాధ్యాయుని అనుమతి తీసుకోవాలి. తోటి ఉపాధ్యాయులకు, తల్లిదండ్రులు, గ్రామస్థులకు కార్యక్రమ నిర్వహణ సమయాన్ని తెలిపి, ఆహ్వానించాలి.

ప్రక్రియ :-

- 1) స్పీకర్, ముఖ్యమంత్రి, ప్రతిపక్షనేత, మంత్రులు (అంగరక్షకులతో సహా), శాసనసభ్యులు, ప్రెస్, ప్రేక్షకులు మొదలైన పేర్లను కార్డ్స్ పై వ్రాసి, పద్ధతి ప్రకారం వివిధ స్థానాలలో ఉంచి, ఆయా ప్రదేశాలలో విద్యార్థులను కూర్చోబెట్టాలి.
- 2) స్పీకర్ అనుమతితో సభ్యుల పరిచయం.
- 3) ప్రశ్నోత్తరాల కార్యక్రమం - ముఖ్యమైన శాఖలు, సమకాలీన సమస్యలను సంబంధించిన ప్రశ్నలు అడిగే కార్యక్రమం (ప్రతిపక్ష సభ్యులచే).
- 4) మంత్రుల సమాధానాలు
- 5) ప్రతిపక్షనేత సందేశం
- 6) ముఖ్యమంత్రి సమాధానం
- 7) సభవాయిదా

యూత్ పార్లమెంట్ నిర్వహణ ద్వారా కలిగే ప్రయోజనాలు :-

- ◆ విద్యార్థుల భాగస్వామ్యం ద్వారా అభ్యసన
- ◆ సమకాలీన అంశాలపై విద్యార్థులతో పాటు మొత్తం సమాజానికి అవగాహన.
- ◆ విద్యార్థులచే విషయంపై, రాజ్యాంగంపై లోతైన అధ్యయనం.
- ◆ పాఠ్యాంశాన్ని, నిజజీవిత సంఘటనలతో అనుసంధానం చేయటం.
- ◆ ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులందరికీ స్ఫూర్తి ప్రదానం.

ఉదా॥ పాఠం : 16 నుండి 19 వరకు

6. 'మీట్ ది ప్రెస్' :

బోధనా వ్యూహాలలో విద్యార్థులు పరస్పరాధారిత అభ్యసనం (collaborative learning) జరపగలిగే, ఆసక్తిగా పాల్గొనడానికి అవకాశం ఇచ్చే కార్యక్రమం 'మీట్ ది ప్రెస్'. మంత్రులు, రాజకీయ నాయకులు, ప్రభుత్వ అధికారులు, సంఘసంస్థలను పత్రికా విలేఖరులు ప్రెస్ మీట్ లో ప్రశ్నించడం ద్వారా విషయాలను రాబడ్డారు. అదే విధంగా తరగతి గదిలో కొంతమంది విద్యార్థులు పత్రికా విలేఖరులుగా మరికొంతమంది నాయకులుగా వ్యవహరిస్తారు. నాయకులకు చర్చించాల్సిన అంశాలను ముందుగానే ఇవ్వాలి. ఒక్కొక్క నాయక విద్యార్థికి ఒక్కొక్క అంశాన్ని/భావనను ఇవ్వాలి. వారు తమకు కేటాయించిన అంశం గురించి లోతుగా అధ్యయనం చేసి తరగతికి రావాలి. విలేఖరులుగా ఉండే విద్యార్థులకు కూడా అంశాలను కేటాయించి, ప్రశ్నలను తయారు చేసుకోమనాలి. మిగిలిన పిల్లలు జరుగుతున్న సంభాషణను నిశితంగా పరిశీలిస్తూ, వినాలి. దీనిద్వారా కష్టమైన భావనలను కూడా విద్యార్థులు ఆసక్తిగా నేర్చుకోడానికి అవకాశం కలుగుతుంది.

ఈ బోధనావ్యూహాన్ని అన్ని భావనల అవగాహనకు, మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపర్చుకోండి. ప్రశ్న-జవాబులకు ఉపయోగించుకోవచ్చు. ఒకేసారి ఒకటికంటే ఎక్కువ భావనలను చర్చించవచ్చు.

1) ఉదా॥ జనాభా, ప్రజలు-నివాస ప్రాంతాలు, ప్రజలు-వలసలు.

7. డిబేట్ :

విద్యార్థులను రెండు జట్లుగా విభజించి, ఒక అంశాన్ని ఇవ్వాలి. ఒక జట్టు ఇచ్చిన అంశానికి అనుకూలంగా మరియొక జట్టు వ్యతిరేకంగా చర్చకు సిద్ధం కావాలి. మిగిలిన విద్యార్థులు జరుగుతున్న కార్యక్రమాన్ని నిశితంగా పరిశీలిస్తూ విషయావగాహనను పెంపొందించుకోవాలి. ఉపాధ్యాయుడు అంశంపైన ఒక వాక్యాన్ని ప్రకటించడం ద్వారా డిబేట్ ను ప్రారంభించాలి.

వినియోగించ తగిన అంశాలు :-

సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందించడానికి, కారణాలను విశ్లేషించడానికి, నిర్ధారణలకు రావడానికి ఈ వ్యూహం బాగా ఉపయోగపడుతుంది.

ఉదాహరణలు :

- 1) 2వ పాఠం - అభివృద్ధి భావనలు - మనరాష్ట్రంలో ప్రజాసౌకర్యాలు
- 2) 4వ పాఠం - భారతదేశం శీతోష్ణస్థితి - గ్లోబల్ వార్మింగ్ (భూతాపం)కు గల కారణాలు
- 3) 16వ పాఠం - భారతదేశ జాతీయోద్యమం-దేశ విభజన, స్వాతంత్ర్యం 1939-1947 : ప్రస్తుత కాలంలో గాంధేయ విలువలు అవసరమా? ఎందుకు?

8. ఇంటర్వ్యూ :

ఒక అంశానికి సంబంధించిన వ్యక్తిని పాఠశాలకు ఆహ్వానించి లేదా విద్యార్థులే ఆ వ్యక్తి పనిచేస్తున్న కార్యాలయానికి వెళ్ళి అతన్ని ప్రశ్నించడం ద్వారా విషయావగాహనను పొందడమే 'ఇంటర్వ్యూ'. దీనికోసం విద్యార్థులు

ముందుగానే అంశానికి సంబంధించిన ప్రశ్నలను తయారు చేసుకోవాలి. ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులను పర్యవేక్షిస్తూ మార్గదర్శనం చేయాలి. ఈ అభ్యసనా ప్రక్రియలో విద్యార్థులు ఉత్సాహంగా పాల్గొంటారు.

వినియోగించ తగిన అంశాలు :-

సర్పంచ్, ట్రాఫిక్ ఇన్స్పెక్టరును, బ్యాంకు మేనేజరును మొదలైన సామాజిక సంస్థల అధికారులను ప్రశ్నించడం ద్వారా విషయావగాహనను పొందవచ్చు.

ఉదాహరణలు :

- 1) 3వ పాఠం - ఉత్పత్తి, ఉపాధి, కార్మిక నాయకుడు, మేనేజర్, బ్యాంకు అధికారులు.
- 2) 6వ పాఠం - జనాభా-జనగణన అధికారి, సర్పంచ్
- 3) 11వ పాఠం - ఆహార భద్రత-వ్యవసాయాధికారి
- 4) 22వ పాఠం - పౌరులు, ప్రభుత్వాలు-న్యాయాధికారులు, సామాజిక సంస్థలు, RTI అధికారులు.

9. క్విజ్ :

సాంఘికశాస్త్రం బోధించే ఉపాధ్యాయులు తమ బోధనా వ్యూహంలో “క్విజ్” ను చేర్చడం తప్పనిసరి. దీనికోసం ఉపాధ్యాయుడు ఒక రోజు ముందుగానే విద్యార్థులకు క్విజ్లో అడగబోయే పాఠ్యాంశం తెలియచేయాలి. మరుసటి రోజు ముందుగానే తయారు చేసుకున్న ప్రశ్నలతో తరగతి గదికి రావాలి. క్విజ్లో పాల్గొనే విద్యార్థులను 3,4 జట్లుగా విభజించి, వారికి క్విజ్ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించాలి. మిగిలిన విద్యార్థులు ఈ ప్రశ్నలను రాస్తూ, జవాబులను ఆలోచించాలి. ఒకవేళ క్విజ్లో పాల్గొన్న విద్యార్థులు జవాబులు చెప్పలేక పోయినట్లయితే తామే జవాబులు చెప్పాలి. ఈ బోధనా వ్యూహం ద్వారా అభ్యసన వేగవంతంగా, ఉత్సాహంగా, ఆసక్తికరంగా జరుగుతుంది.

నిర్వహించ తగిన అంశాలు :-

పాఠ్యాపుస్తకంలో అన్ని పాఠ్యాంశాలు, పునశ్చరణ.

ఉదాహరణలు :

- 1) 19వ పాఠం - రాజకీయ ధోరణుల ఆవిర్భావం 1977-2007.
- 2) 5వ పాఠం - భారతదేశ నదులు, నీటివనరులు.

10. క్షేత్ర పర్యటన :

విద్యార్థులకు ప్రత్యక్ష పరిశీలన ద్వారా విషయ పరిజ్ఞానం ఎక్కువ కాలం లేదా శాశ్వతంగా గుర్తుండిపోతుంది. అదే విధంగా పూర్వభావనలను ప్రత్యక్ష పరిశీలనకు అనుసంధానం చేయడం ద్వారా జ్ఞాన నిర్మాణం జరుగుతుంది. కావున ఉపాధ్యాయులు అవసరంమేరకు క్షేత్ర పరిశీలనకు అవకాశం కల్పించాలి.

- వార్షిక ప్రణాళిక, పాఠ్య ప్రణాళికలు రాయకుండా చెప్పడం కాకుండా, వాటిని రాసి, టీచింగ్ నోట్స్లో అదనపు సమాచారం రాసి తరగతి గదిలో చెపుతూ ఉండడం.
- ఉపన్యాస పద్ధతిలో పీరియడ్ మొత్తం చెప్పకుండా, పిల్లలతో చదివించడం, చర్చించడం జరుగుతూ ఉండాలి.
- పాఠం డైరెక్టుగా మొదలు పెట్టకుండా, పిల్లల పూర్వ భావనలు మైండ్ మ్యాపింగ్ చేయిస్తూ ఉండాలి.
- పాఠం చదివి అర్థం చెప్పడం కాకుండా, పిల్లలు చదివి, వారికి ఏమి అర్థం అయ్యిందో, మాట్లాడిస్తూ ఉండాలి.
- పాఠంలోని భావనలు వివరించడం కాకుండా, పిల్లలు ప్రశ్నించేటట్లు, ఆలోచించేటట్లు జరుగుతూ ఉండాలి.
- పాఠం మధ్యలో ఉన్న ప్రశ్నలు వదిలిపెట్టకుండా, వాటిని ఆలోచింపచేయడం, చర్చింపచేయడం జరుగుతూ ఉండాలి.
- పాఠ్య పుస్తకంలోని సమాచార పట్టిక రాయడం కొరకు తాను చెప్పడం కాకుండా విద్యార్థులు స్వయంగా పట్టికలు నింపడం జరుగుతూ ఉండాలి.
- కీలక భావనలను తాను వివరించడం కాకుండా పిల్లలతో చర్చించడం, ఆలోచింపచేయడం, అవసరమైతే బోధనా వనరులు ఉపయోగించడం జరుగుతూ ఉండాలి.
- పాఠాలలో ఉన్న పటాలను వదిలి వేయకుండా, పటాలను ఉపయోగించి విద్యార్థులే పరిశీలించి, విశ్లేషిస్తూ పటాలను అర్థం చేసుకోవడం జరుగుతూ ఉండాలి.
- పాఠాలలోని సమస్యలను వివరించడం గాకుండా, పిల్లలను ఆ పేరా చదివించి, వ్యాఖ్యానించడం చేస్తూ ఉండాలి.
- పాఠం వెనుకల ఉన్న ప్రశ్నలను వదిలి వేయకుండా, కేటాయించిన పీరియడ్లను పిల్లలతో చర్చిస్తూ ఉండాలి.
- 'మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరుచుకోండి' ప్రశ్నలు, గైడ్లు, స్టడీ మెటీరియల్, నల్లబల్లపై జవాబులు రాయడం జరుగకుండా, పిల్లలతో చర్చించిన తర్వాత సొంతంగా సమాధానాలను విద్యార్థులు రాస్తూ ఉండాలి.
- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో మొదట అంశం పాఠ్య పుస్తకంలోనివి మాత్రమే ఇవ్వకుండా, పాఠాలకు అనుగుణంగా ఉన్న సామాజిక, సమకాలీన సమస్యలను ఇచ్చి పిల్లలు స్వంతంగా రాస్తూ ఉండాలి.
- పిల్లలు రాసిన జవాబులు కేవలం టీక్ కొట్టడం గాకుండా, పిల్లలు స్వంతంగా రాసిన వాటిని సరిచేసి ఉండాలి.

- ప్రాజెక్టు పనులకు ఇంటర్నెట్‌కు వెళ్ళడం, పాఠాలలో ఉన్న వాటిని ఇవ్వడం గాకుండా పిల్లలు సొంతంగా పుస్తకాలను చదివి, సమాచారం వ్యక్తుల నుండి సేకరించడం వంటివి జరుగుతూ ఉండాలి.
- లఘు పరీక్ష 20 మార్కులకు ఒకేసారి నిర్వహించకుండా, 45 నిమిషాలలో రాయడానికి వీలుగా విద్యా ప్రమాణాల ఆధారంగా ప్రశ్నలు ఇచ్చి ఉండాలి.
- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం గ్రేడింగ్, ఎప్పుడైనా నమోదు చెయ్యడం గాకుండా, నిర్ణీత సమయంలో పూర్తి చేసి ఉండాలి.
- సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం పేపర్లు దిద్దకుండా మార్కులు చెప్పడం గాకుండా, పేపర్లు వారం లోపల దిద్ది పిల్లలకు ఇచ్చి ఉండాలి.

నాణ్యమైన విద్య - అంశాలు :

1. విషయంపై పట్టు సాధించడం

సాంఘికశాస్త్రాన్ని బోధించడానికి కేవలం పాఠ్యపుస్తకం చదివితే సరిపోదు. అలా వెళ్ళి తరగతిలో చెబితే మనం అనుకున్న ఫలితాలు సాధించలేము. కాబట్టి సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయుడు పాఠాలను మరింత అర్థం చేసుకోవడానికి పరామర్శ గ్రంథాలు, పై తరగతుల పుస్తకాలు (6 నుండి పి.జి వరకు) వార్తాపత్రికలు, జర్నల్స్ చదవాలి. అలాగే వీడియోలు, చిత్రాలు చూడాలి. ఉదాహరణకు 9వ తరగతిలో 'భూమి - మనం' అనే పాఠంలో భూపటలం యొక్క కదలికలు అర్థం చేయించడానికి, అలాగే భూ అవరణ పాఠంలో కదులుతున్న ఫలకాలు అర్థం చేయించడానికి యూట్యూబ్‌లో పిల్లలకు చూయించడం ద్వారా పిల్లలకు సులభంగా భావనలు అర్థం అవుతాయి. అలాగే 10వ తరగతిలో ప్రపంచ యుద్ధాల గురించి సమగ్ర అవగాహన కొరకు 'ప్రపంచ చరిత్ర' డిగ్రీ పుస్తకం చదవడం ద్వారా సమగ్రమైన అవగాహన వస్తుంది. దీని వల్ల పిల్లలు ఏ ప్రశ్న అడిగిన ఉపాధ్యాయుడు స్పందించడానికి అవకాశం ఉంటుంది. అలాగే పిల్లలకు ఉపాధ్యాయునిపై నమ్మకం కూడ కలిగి సజ్జెక్టుపై అభిరుచి పెరుగుతుంది. దీని వల్ల పిల్లల భాగస్వామ్యం పెరుగుతుంది.

బోధనా నైపుణ్యాలు

సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయునికి విషయాలపై పట్టు సాధించడంతో పాటు, తరగతి గదిలో విద్యార్థుల అభ్యసన స్థాయిల కనుగుణంగా ఏ బోధనా వ్యూహాలు ఉపయోగించాలో తెలియాలి. దీని కొరకు బి.ఇ.డి. డి.ఇ.డి, ఐ.జి.ఎన్.ఓ.యు బి.ఇ.డి. డి.ఇ.డి పుస్తకాలు చదవడం ద్వారా బోధనా పద్ధతులపై ఒక సమగ్ర అవగాహన కలుగుతుంది. విషయానికి అనుగుణంగా ఏ బోధనా పద్ధతి / వ్యూహం సరిపోతుందో ప్రణాళిక చేసుకోవాలి. మంచి వ్యూహం తరగతిలో మంచి ఫలితాలు రావడానికి ఉపయోగపడుతుంది.

(a) Active / Passive

తరగతి గదిలో ఎవరు చురుకుగా ఉండాలి? పిల్లలా? ఉపాధ్యాయులా? చురుకుగా అంటే బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో పాల్గొనడం. అనగా ప్రశ్నించడం, ఆలోచించడం, చర్చలో పాల్గొనడం, మాట్లాడడం వంటివి. కాబట్టి

తరగతి గదిలో పిల్లలు చురుకుగా ఉండాలి. ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు సహాయకారిగా ఉండాలి. అంతే గాని ఉపాధ్యాయుడు చురుకుగా ఉండి, పిల్లలు స్తబ్ధంగా ఉండరాదు.

(b) Participatory / One side

అభ్యసన వాతావరణం అనేది అభ్యసనంలో పిల్లలు నిమగ్నం అయి ఉండడం. సాంఘికశాస్త్రంలో ఎక్కువగా వన్ సైడ్ టీచింగ్ జరుగుతూ ఉంటుంది. దీని వల్ల పిల్లలు అభ్యసనంలో పాల్గొనడానికి అవకాశం ఉండదు. కాబట్టి సాంఘికశాస్త్ర తరగతి గది పిల్లల భాగస్వామ్యం ఎక్కువగా ఉండాలి.

3. బోధనా వనరులు

తరగతి గదిలో బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి బోధనా వనరులు చాలా అవసరం. సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయునికి పటం ఒక ఊత కర్ర లాంటిది. చాల పాఠాలు అట్లాసు, పటాలు, గ్లోబు సహాయంతో విద్యార్థులకు భావనలు అర్థం చేయించవచ్చు. కాబట్టి సాంఘికశాస్త్ర పఠంగా ఉపాధ్యాయుడు తాను స్వయంగా బోధనోపకరణాలు తయారు చేసుకోవడం ద్వారా విషయం పట్టు సాధించడమే గాకుండా, విద్యార్థులకు సులభంగా అర్థం చేయించవచ్చు. అలాగే సమయం, డబ్బు అదా అవుతాయి. ఉదా|| అగ్ని పర్వతాల నమూనా, సమాచార పట్టికలు, గ్రాఫ్లు, మొదలైనవి.

4. తరగతి గది నిర్వహణ

తరగతి గది నిర్వహణ అనేది సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయుడు అనుసరించే బోధనా వ్యూహంపై ఆధారపడి ఉన్నది. ఉదాహరణకు ప్రాజెక్టు పని గ్రూపులలో ఇచ్చినపుడు పిల్లల స్థాయి ఆధారంగా ఇవ్వడం, అలాగే గ్రూపులో కూడ అన్ని స్థాయిల విద్యార్థులు ఉండేటట్లు చూడడం ద్వారా అభ్యసనలో వెనకబడిన విద్యార్థులు కూడ కలిసి పనిచేయడం వల్ల కొంత నేర్చుకోవడానికి అవకాశం ఉంటుంది. అట్లే 'మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకొండి' ప్రశ్నలు తరగతి గదిలో చర్చించినపుడు అభ్యసనంలో బాగా నేర్చుకున్న విద్యార్థులు సొంతంగా ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాస్తారు. కాని తరగతి గదిలో వివిధ స్థాయిల విద్యార్థులు ఉంటారు. కాబట్టి వెనుకబడిన వారికి తగిన సహాయ సహకారాలు అందించడం వల్ల కొంత వరకు అలాంటి విద్యార్థులు కూడ సొంతంగా సమాధానాలు రాస్తారు.

నూతన పాఠ్య పుస్తకాలలోని సమాచార పట్టికలు, పటాలు, చిత్రాలు, విద్యార్థుల నేపథ్యం / అనుభవాలలో ఉన్న విషయాలను అభ్యసనంలో వెనుకబడిన విద్యార్థులను అడగడం ద్వారా పిల్లలందరినీ నేర్చుకోవడంలో భాగస్వాములను చేయవచ్చు.

5. సంబంధాలు

సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయుడు పిల్లల నేపథ్యాలను తెలుసుకోవాలి. అలాగే పిల్లలను పేర్లు పెట్టి పిలవాలి. అలాగే సమాజాన్ని తులనాత్మకంగా అధ్యయనం చేయాలి కాబట్టి పిల్లల నేపథ్యం తెలుసుకోవడం వల్ల వారితో తరగతిగదిలో అభ్యసనకు ఎలా అనుసంధానం చేయాలో తెలుస్తుంది. ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలను వారి సొంత పిల్లలవలే చూసినపుడు, సజ్జెక్టుపై పట్టు సాధించినపుడు పిల్లలకు ఉపాధ్యాయునిపై నమ్మకం కలుగుతుంది. ఉపాధ్యాయుడిగా నిన్ను నీవు ఎలా అనుకుంటున్నావో పిల్లల్ని కూడ అలాగే చూడాలి. పిల్లల పట్ల ప్రేమ, సహానుభూతి, వారి సమస్యలను ఓపికగా వినడం వల్ల తరగతి గదిలో అభ్యసన స్థాయి కూడ మెరుగుపడుతుంది.

6. వివిధ బోధనా పద్ధతులు / వ్యూహాలు

తరగతి గదిలో వివిధ నేపథ్యాల నుండి వచ్చిన పిల్లలుంటారు. కాబట్టి పిల్లల అభ్యసన స్థాయిలలో కూడా తేడాలుంటాయి. మరి అందరూ పిల్లలకు ఒకే రకమైన వ్యూహం అమలు చేయడం వల్ల మనం ఆశించిన ఫలితాలు రావు. కాబట్టి పిల్లల స్థాయిలను బట్టి తరగతి గదిలో వ్యూహం అమలు చేయాల్సి ఉంటుంది. ఉదాహరణకు పాఠాలలో ఉన్న చిత్రాలు, ఘోటోలను పరిశీలించినపుడు అభ్యసనలో వెనుకబడిన విద్యార్థులతో మాట్లాడించడం, భావనల గురించి చురుకైన విద్యార్థులతో మాట్లాడించడం చేయడం ద్వారా అభ్యసనంలో అందరూ పిల్లలను భాగస్వాములను చేయవచ్చు. అలాగే క్షేత్ర సందర్శనకు తీసుకుపోవడం ద్వారా కూడా అందరూ పిల్లలు ప్రతిస్పందించడానికి అవకాశం ఉంటుంది.

7. మూల్యాంకనం మరియు ఫీడ్ బ్యాక్

తరగతి గదిలో నిరంతరం పిల్లలను పరిశీలించడం, ప్రశ్నింపజేయడం, మాట్లాడించడం, ఆలోచింపజేయడం వంటివి చేయడం ద్వారా పిల్లలు ఎక్కడ బాగా నేర్చుకుంటున్నారు? ఎక్కడ వెనుకబడి ఉన్నారో ఉపాధ్యాయుడు తెలుసుకోవచ్చు. పిల్లలకు దానిపై తిరిగి రెమెడియల్ టీచింగ్ చేయడం ద్వారా తిరిగి వారు కూడా నేర్చుకునేటట్లు చేయాలి. అలాగే మనకు కూడా ఎందుకు పిల్లలు నేర్చుకోలేకపోతున్నారు? నేను ఏమి చేయాలి? అని ఆలోచించడం ద్వారా మరింత బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు మెరుగుపరచుకోవచ్చు.

8. ప్రతిస్పందనలు

ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదిలో అమలు చేసిన బోధనా వ్యూహాలు, తరగతి గదిలో కలిగిన అనుభవాలను ప్రతిస్పందనల రూపంలో రాసుకోవడం వల్ల అనుకున్న ఫలితాలు మెరుగుగా సాధించవచ్చు. అలాగే తరగతి గదిలో పిల్లలు సంతోషంగా ఉన్నారా? తరగతి గది నుండి ఉపాధ్యాయుడు సంతోషంగా బయటికి వస్తున్నారా? నా వృత్తిపర అభివృద్ధి జరిగిందా? పిల్లల అభ్యసన స్థాయి మెరుగుపడిందా? అనే విషయాలను తానకు తాను బేరీజు వేసుకోవడం వల్ల తరగతి గదిలో బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు మరింత సమర్థవంతంగా నిర్వహించవచ్చు.

బోధన - క్షేత్ర స్థాయిలో పరిశీలనాంశాలు

విద్యాప్రణాళికల అమలు, ఉపాధ్యాయుల శిక్షణా నైపుణ్యాలు తరగతి గదుల్లో ఎలా అమలు జరుగుతున్నాయో గతంలో పలు సందర్భాలలో పాఠశాలను సందర్శించుపుడు వెలుగు చూసిన కొన్ని వాస్తవాలను పరిశీలిద్దాం.

- వార్షిక ప్రణాళిక, పాఠ్య ప్రణాళిక లేకుండానే తరగతుల నిర్వహణ
- పాఠ్యాంశ బోధనకు ముందస్తుగా సంసిద్ధత లేకుండానే తరగతికి వెళడం.
- పాఠ్య బోధనలో నూతన బోధనాభ్యసన కార్యక్రమాలు అమలు చేయకపోవడం.
- గత సాంప్రదాయా విధానమైన, ఉపన్యాస పద్ధతితో పాటు, పిల్లలచే పేరాగ్రాఫ్లు, చదివించి, చర్చించకుండానే పాఠ్యాంశాని వివరించడం.
- పిల్లలను భాగస్వాముల్ని చేస్తూ పరస్పర ప్రతిచర్యలకు అవకాశం కల్పించ లేకపోవడం.

- పాఠ్యాంశాలలోని పాఠ్యాంతర ప్రశ్నలు, అదనపు సమాచార బాక్సులు, పటాలు, గ్రాఫులు, పట్టికలపై పిల్లలకు అవగాహన కల్పించకపోవడం.
- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం (ఫార్మేటివ్) నాల్గు అంశాల్లోని మొదటిదైన సమకాలీన అంశాలను రాయడంలో అంశాల ఎంపిక పట్ల స్పష్టత లేకపోవడం.
- రాత అంశాలు రాయడంలో ఇంకా గైడ్లు, ప్రశ్నలనిధి ఆధారంగా జవాబులు రాయడం, సొంతంగా ఆలోచించి జవాబులు రాసే విధంగా అవగాహన కల్పించలేకపోవడం.
- ప్రాజెక్టు పనుల నిర్వహణలో ప్రాజెక్టుల ఎంపిక, ఆశించిన లక్ష్యాలు, సోపానాల ఆధారంగా రాయడంలో విద్యార్థులకు అవగాహన కల్పించలేకపోవడం.
- లఘు పరీక్ష (స్లిప్ టెస్టు) ముందుగానే తేది నిర్ణయించి నిర్వహించడం. ఆశించిన విధంగా నిర్వహించకపోవడం, సొంతంగా జవాబులు పిల్లలు రాయలేకపోవడం.
- మార్కుల రికార్డు, గ్రేడింగ్ పట్ల అవగాహన లేకపోవడం.
- సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం పరీక్ష జవాబు పత్రాల్లోను మూస ధోరణిలో సమాధానాలు రాయడాన్ని నివారించలేకపోవడం.
- శిక్షణా కార్యక్రమాల్లో పొందిన నైపుణ్యాలను తరగతి గదికి అన్వయించి, బోధనాభ్యసన కార్యక్రమాల్లో ఆశించిన స్థాయిలో ఉపయోగించలేకపోవడం.

పైన పేర్కొనబడిన అంశాలు / బలహీనతలు / సందర్భించిన కొన్ని పాఠశాలల్లో పాఠశాల పనితీరును అద్దం పడుతున్నాయి. వాటితో పాటు రాష్ట్రంలోని అనేక పాఠశాలల్లో గుణాత్మక విద్యనందించడంలో మెరుగైన అభ్యసన విధానాలు పాటిస్తూ, శిక్షణ నైపుణ్యాలు అందిస్తూ, ప్రశంసనీయంగా పనిచేస్తున్న అనేక పాఠశాలలు కూడా ఉన్నాయి.

బోధనలో నాణ్యతను పెంచుకోవడం ఎలా?

విద్యా వ్యవస్థలో జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో వస్తున్న మార్పుల కనుగుణంగా విద్యా ప్రమాణాలు పెంచడానికి చేస్తున్న కృషిలోని లోపాలను అధిగమించడానికి, బోధనలో నాణ్యత పెంచుకోవడానికి కింది కార్యక్రమాలు దోహదపడుతాయని ఆశించవచ్చును.

- బోధనా నైపుణ్యాలు పెంచడానికి ప్రతి సంవత్సరం నిర్వహించే వృత్తంతర శిక్షణా కార్యక్రమాల్లో పొందిన నైపుణ్యాలను తరగతి గది బోధనకు అన్వయించాలి.
- పాఠ్యాంశ బోధనలో పిల్లల భాగస్వామ్యాన్ని, పరస్పర ప్రతి చర్యలను ప్రోత్సహించడం, వైయుక్తిక బేధాలను గుర్తించి, వారి స్థాయికనుగుణంగా అభ్యసన అనుభవాలు కల్పించాలి.
- తరగతి నిర్వహణలో పిల్లలందరూ పాల్గొని, ప్రశ్నించడం, మాట్లాడటం, చిత్రాలు, గ్రాఫ్లు, పటాలపై విశ్లేషణ చేయడం ప్రోత్సహించాలి.

- కృత్యాలు, ప్రాజెక్టుల నిర్వహణ, సమకాలీన అంశాల ఎంపికలో ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థుల స్థాయి కనుగుణంగా, మార్గదర్శనం చేస్తూ సొంతంగా రాసే విధంగా, ప్రదర్శనలో భావప్రసార నైపుణ్యాలు పెంచి, ఆత్మ విశ్వాసం కల్పించాలి.
- విద్యార్థుల రాత అంశాల్లో రాసే జవాబులు, గ్రాఫ్ల విశ్లేషణలు, సొంతంగా సృజనాత్మకంగా రాసే విధంగా ప్రోత్సహించాలి.
- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం (ఫార్మేటివ్) నిర్వహణ పిల్లల స్థాయి విద్యా ప్రమాణాల ఆధారంగా ముందస్తు ప్రకటన లేకుండా నిర్వహించి, మూల్యాంకనం చేసి, వారు తరచుగా చేసే తప్పులను, సవరణాత్మక బోధన ద్వారా పిల్లలకు విద్యా ప్రమాణాలు వచ్చేటట్లు చూడాలి.
- పాఠ్యాంశానికి సంబంధించిన చిత్రాలు, పటాలు, కార్టూన్లు పరిశీలించి, పిల్లలచే సేకరింపజేయడం, గీయడం ద్వారా విషయావగాహనను మరింత పెంచవచ్చును.
- బహుకోణాల్లో ఆలోచించే ప్రశ్నలను రూపొందించి, పిల్లలతో చర్చింపజేయడం.
- పాఠ్యాంశ బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల్లో, పాఠ్యాంశంలో ఎప్పుడూ ఒకే బోధన వ్యూహం కాకుండా సందర్భోచితంగా మాదిరి ఎన్నికలు, యూత్ పార్లమెంట్, సెమినార్, నాటకీకరణ, క్షేత్ర పర్యటన, విస్తరణోపన్యాసాలు కోసం వివిధ రంగాల / ప్రముఖులతోను, సామాజిక సంస్థల పనితీరును ప్రత్యక్షంగా చూడడం ద్వారా అభ్యసనానుభవాలు కల్పించినట్లయితే జీవితకాలం జ్ఞాపకం ఉంటుంది.
- సంబంధిత పాఠ్యాంశానికి చెందిన విస్తృత సమాచారం తరగతి గదిలో చర్చించడానికి రెఫరెన్స్ పుస్తకాలు కొనుగోలు చేయాలి. అలాగే గ్రంథాలయాన్ని పరిష్కం చేసి, విద్యార్థులకు అందుబాటులో ఉంచాలి.
- పాఠ్యాంశానికి చెందిన అదనపు సమాచారం కోసం ఇంటర్నెట్ సందర్శన, చిత్రాల తయారీ, నమూనాల తయారీ సేకరణ కోసం డబ్బు, సమయం కేటాయించాలి.

పాఠ్యాంశ స్వభావాన్ని బట్టి ఉపాధ్యాయుడు బోధనకు ముందే సంసిద్ధతలో భాగంగా బోధనాభ్యసన సామగ్రిని తయారు చేసుకోవాలి. విస్తృత పరిజ్ఞానం అందించడానికి పాఠ్యపుస్తకం, అదనపు సమాచారం కోసం ఇతర పుస్తకాలను అధ్యయనం చేయాలి. తరగతి గదిలో పిల్లల భాగస్వామాన్ని మరింత పెంచడం, మాట్లాడింపజేయడం, ప్రశ్నల ద్వారా సందేహాల నివృత్తి చేయడం జరగాలి. అలాగే వెనుకబడిన పిల్లల కోసం ప్రత్యేక వ్యూహాలను తయారు చేసుకొని అవలంబించడం, ఏయే విద్యా ప్రమాణాలలో ఫీడ్ బ్యాక్ అవసరమో గుర్తించి, సవరణాత్మక బోధన నిర్వహించడం వంటి చర్యల ద్వారా వృత్తి పట్ల అంకిత భావం గల ఉపాధ్యాయుడిగా రాణించబడతాడు.

మదింపు - ప్రతిపుష్టి (ఫీడ్ బ్యాక్)

తరగతి గదిలో బోధనాభ్యసన కార్యక్రమాలు లక్ష్య సాధనలో ఎలాంటి ఫలితాలిచ్చాయో తెలుసుకోవడానికి నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం ద్వారా ఉపాధ్యాయుడికి ఉపకరించే సాధనము మదింపు. మదింపు అనగా,

వివిధ సాధనాలను ఉపయోగించి విద్యా ప్రణాళికాంశాలన్నిటిలో పిల్లల ప్రగతిని ఎప్పటికప్పుడు పరిశీలించి వారి స్థాయిని పిల్లలకు తెలియజేసే ప్రక్రియ.

మదింపు ఎందుకు?

- పిల్లలు అభ్యసించే క్రమంలో ఎక్కడ ఏయే అంశాలో తప్పులు చేస్తున్నారో గుర్తించి లోపాలను సవరించడానికి.
- ఉపాధ్యాయుడు తాను బోధనా వ్యూహాన్ని మార్చుకొని అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుటకై ప్రత్యామ్నాయ బోధన (ఫీడ్ బ్యాక్) చేయడానికి.
- పిల్లల అభ్యసన ప్రగతిని తల్లిదండ్రులకు తెలియజేయడానికి అధ్యయనంలో పిల్లలు తాము ఎక్కడ ఉన్నాయో, ఇంకెంత కృషి చేయాలో స్వీయ ప్రణాళిక తయారు చేసుకోవడానికి.
- పిల్లల గుణాత్మక అభ్యసనాన్ని పోల్చుకోవడానికి

మదింపు చేయడం ఎలా?

సహజ వాతావరణంలో వివిధ సందర్భాలలో కాల వ్యవధి, నిర్బంధం లేకుండా పిల్లల ప్రగతిని ఎప్పటికప్పుడు నిశితంగా పరిశీలించి నమోదు చేయాలి.

- బోధనాభ్యసన కార్యక్రమాల నిర్వహిస్తున్నప్పుడు ఆ పాఠ్యాంశం యొక్క విషయ పరిజ్ఞానం పిల్లలు ఏమేరకు గ్రహించారో తాను స్వీయ మూల్యాంకనం ద్వారా మౌఖికంగా ప్రశ్నలు వేస్తూ విద్యార్థి సామర్థ్యాలను నమోదు చేయాలి.
- విద్యార్థి రాసిన రాత అంశాలు, కృత్యాలు, ప్రాజెక్టు పనులు పరిశీలించి విద్యార్థి ప్రగతిని నమోదు చేయాలి.

ప్రతి పుష్టి ఎలా నిర్వహించాలి?

- ఏయే నైపుణ్యాల సాధనలో వెనుకబడిన ఉన్నాడో గుర్తించి, బోధనా వ్యూహాన్ని మార్చుకొని అవగాహన కల్పించాలి.
- బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల్లో విద్యార్థులు క్రియాశీలకంగా పాల్గొనేటట్లు బోధనాభ్యసన సామగ్రిని ఉపయోగించాలి.
- విద్యార్థుల స్థాయి ఆధారంగా పట్టికలు, గ్రాఫ్లు, పటనైపుణ్యాల సాధనకు కృత్యాలు రూపొందించి అభ్యాసం చేయించాలి.

నాణ్యమైన బోధనకు సమయం, డబ్బు

ఉపాధ్యాయులు నాణ్యమైన బోధన కొరకు ఎంత సమయం కేటాయిస్తున్నారు? ఎంత డబ్బు ఖర్చు పెడుతున్నారు? అని మనకు మనం ప్రశ్నించుకున్నప్పుడు కొంత సేపు ఆలోచన చేయాల్సిన పరిస్థితులున్నాయి. ప్రతి రోజు రేపు చెప్పాల్సిన పాఠాలను తరగతుల వారీగా చదివి ఏమేమి బోధనోపకరణాలు కావాలో గుర్తించడం,

సమకూర్చుకోవడం చేయడం వల్ల తరగతి గదిలో సమర్థవంతంగా బోధనాభ్యసన ప్రక్రియ నిర్వహించవచ్చు. అలాగే దీని కొరకు కంప్యూటర్ / ల్యాప్ టాప్ కొనడం, ఇంటర్నెట్ కనెక్షన్ తీసుకోవడం, పాఠాలను సంబంధించిన వెబ్ సైట్లు, యూట్యూబ్ లో వీడియోలు వెతకడం చేయడం వల్ల వృత్తిపర అభివృద్ధి జరగడమే కాకుండా, వృత్తిపరంగా సంతృప్తిని కూడా ఇస్తుంది.

అలాగే ఎంత డబ్బు వృత్తి పర అభివృద్ధి కొరకు ఖర్చుచేస్తున్నాము. అనేది ఆలోచించవలసిన విషయం. ఎందుకంటే ఇప్పుడున్న పాఠాలు చెప్పడానికి రిఫరెన్స్ పుస్తకాలు, న్యూస్ పేపరు కొనాలి. అలాగే వ్యక్తిగతంగా ల్యాప్ టాప్ కొనడం, ఇంటర్నెట్ కనెక్షన్ తీసుకోవడం వల్ల కొంత డబ్బు ఖర్చు కావచ్చు గాని సమకాలీన ప్రపంచంలో ఎప్పుడు, ఎక్కడ ఏమి జరుగుతుందో తెలుసుకోవచ్చు.

నాణ్యమైన విద్య అందించడం అంటే ఉపాధ్యాయుడు వృత్తిని ఒక ప్యాషన్ గా తీసుకొని పైన సూచించిన వాటిని పాటించినట్లయితే తరగతి గదిలో పిల్లలలో అభ్యసన స్థాయి మెరుగుపడుతుందనడంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు.

ఉదాహరణలు :

- 1) 3వ పాఠం - ఉత్పత్తి, ఉపాధి-ప్యాక్షరీ సందర్భం.
- 2) 5వ పాఠం - భారతదేశనదులు, నీటివనరులు-ప్రాజెక్ట్ల సందర్భం.
- 3) 18వ పాఠం - గ్రామసభ/అసెంబ్లీ/పార్లమెంటు సందర్భం.
- 4) 22వ పాఠం - పౌరులు, ప్రభుత్వాలు-న్యాయస్థానం.

పోస్టర్స్ & బ్రోచర్స్ :-

విద్యార్థులకు ఏదైనా ఒక విషయం గురించి చైతన్యం కలిగించడానికి వారే స్వయంగా పోస్టర్ & బ్రోచర్ తయారుచేయడానికి అవకాశం కల్పించాలి. దీనివలన ఏదైనా ఒక విషయము తక్కువ కాలంలో ఎక్కువ మందికి

2) 4వ పాఠం - భారతదేశ శీతోష్ణస్థితి-అడవుల నరికివేత - దుష్ప్రభావాలు, అడవుల పరిరక్షణ-ప్రాధాన్యత

3) 10వ పాఠం - ప్రపంచీకరణ-భారతదేశంపై ప్రపంచీకరణ ప్రభావం.

11. నాటకీకరణ :

పాఠ్యబోధనాభ్యసన క్రమంలో వివిధ నాయకులు, వారు చేసిన పనులు, చరిత్రలో వారి పాత్రలను అనుకరిస్తూ, తన భావాలను వ్యక్తపరచడమే 'నాటకీకరణ'.

ఉదాహరణలు :

- 1) 16వ పాఠం - భారతదేశ జాతీయోద్యమం-దేశవిభజన, స్వాతంత్ర్యం:1939-1947 -మహాత్మాగాంధీ, బ్రిటీషు పాలకుల పాత్రధారణ.
- 2) 17వ పాఠం - స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగ నిర్మాణం - డా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్, రాజ్యాంగసభ సభ్యుల పాత్రధారణ.

12. రీడింగ్ అండ్ రిఫ్లెటింగ్ టెక్స్ :

ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులను పాఠ్యాంశాలను చదువమనాలి. తరువాత పిల్లలకు ఏమర్థమయిందో చెప్పమనాలి. పిల్లలను తాము చెప్పిన విషయాన్ని రాయమనాలి. పిల్లలు తమకు అర్థమయిన, అంశాన్ని సొంతవాక్యాలలో రాయడం వలన వారి ఆలోచనాశక్తి, భావప్రకటనా సామర్థ్యం, రచనా పాటవం మొదలైన నైపుణ్యాలు పెంపొందుతాయి. కష్టమయిన భావాలు కూడా సులభంగా అర్థమవుతాయి.

ఉదాహరణలు :

- 1) 17వ పాఠం - స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగ నిర్మాణం - రాజ్యాంగం-సామాజిక నిర్మాణం.
- 2) 20వ పాఠం - ప్రపంచ యుద్ధాల తరువాత ప్రపంచం, భారతదేశం-ఐక్యరాజ్యసమితి
- 3) 21వ పాఠం - సమకాలీన సామాజిక ఉద్యమాలు-భోపాల్ గ్యాస్ దుర్ఘటన, నర్మదానదిపై ఆనకట్టలకు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమాలు.

13. ప్రశ్నలు మరియు వాదనలు (Arguments) :

ఈ బోధనావ్యూహాన్ని ప్రతి పాఠ్యాంశ బోధనకు తప్పనిసరిగా ఉపయోగించాలి. పాఠ్యాంశ బోధనకు ముందు, బోధన జరుగుతున్న సమయంలో, బోధన పూర్తయిన తరువాత తప్పనిసరిగా విద్యార్థులకు ప్రశ్నలిచ్చి, సమాధానాలపై చర్చ నిర్వహించాలి. బోధనకు ముందు పునశ్చరణ ప్రశ్నలపై చర్చను నిర్వహించడం ద్వారా విద్యార్థుల పూర్వజ్ఞానం తెలియడమేకాకుండా, విద్యార్థులందరూ పాఠ్యాంశంవైపుకు ఉన్ముఖీకరణ చెందుతారు. పాఠం మధ్యలో పుస్తకంలో ఇచ్చిన ప్రశ్నలు, ఉపాధ్యాయులు వేసే ప్రశ్నల ద్వారా సమకాలీన అంశాల అనుసంధానం, భావాల సంపూర్ణ అవగాహన సాధ్యమవుతుంది. పాఠం పూర్తయిన తరువాత చేపట్టే ప్రశ్న-జవాబుల చర్చ ద్వారా విద్యాప్రమాణాల సాధన నిర్వహింపబడుతుంది. ఈ వ్యూహం వలన విద్యార్థులు తరగతిలో పూర్తి సమయం వివిధ కృత్యాలలో ఆసక్తిగా పాల్గొంటూ, పాఠ్యాంశాలను అభ్యసిస్తారు.

ఉదాహరణలు : అన్ని పాఠ్యాంశాలు.

14. చదువుట - ప్రతిస్పందించుట (Read and Reflection) :

విద్యార్థులకు పాఠ్యాంశాలలోని భాగాలను విడివిడిగా ఇచ్చి, చదివి, ప్రతిస్పందించమని అడగటం వలన తమకు అర్థమయిన విషయంపై వ్యాఖ్యానించగలుగుతారు, ఇచ్చిన భాగంలోని ముఖ్యాంశాలను చెప్పగలుగుతారు, అంశాన్ని వివరించగలుగుతారు, సొంతమాటలలో వ్యక్తీకరించగలుగుతారు, వివిధ సమస్యలపై ప్రతిస్పందించి, పరిష్కారాలను, నివారణోపాయాలను సూచించగలుగుతారు. ఈ వ్యూహం ద్వారా సాంఘికశాస్త్రం 2వ మరియు 4వ (ఇచ్చిన పాఠ్యాంశాన్ని చదివి, వ్యాఖ్యానించుట మరియు సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందన, (ప్రశ్నించుట) విద్యాప్రమాణాలను సాధించవచ్చు మరియు విద్యార్థుల విషయావగాహనను పెంపొందించవచ్చు.

ఉదాహరణలు : అన్ని పాఠ్యాంశాలు,

- 1) 12వపాఠం - సమానత, సుస్థిర అభివృద్ధి-ఖనిజాలు, సహజవనరులను సంగ్రహించడంపై వ్యాఖ్యానించడం, పర్యావరణ కాలుష్యం, పరిరక్షణపై ప్రతిస్పందించడం.
- 2) 22వ పాఠం - పౌరులు, ప్రభుత్వాలు-లోక్ అదాలత్పై ప్రతిస్పందించడం, ప్రశ్నించడం.

బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు- ప్రణాళికల తయారీ

A) సాంఘికశాస్త్రం-బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు :

సాంఘికశాస్త్ర బోధన గతంలోలాగా కేవలం ఉపన్యాస పద్ధతి వంటి సాంప్రదాయ ధోరణులలో కాకుండా, ఆధునిక పద్ధతులలో జరగాల్సి ఉంది. ప్రతి అంశాన్ని సమకాలీన ప్రపంచంతో పోల్చి, పిల్లలు వివేచనాత్మకంగా ఆలోచించి, విశ్లేషించి, వివరించగలిగేలా బోధన సాగాల్సి ఉంది. అందుకు అవసరమైన చర్చలు తరగతి గదిలో నిర్వహించాలి. సానుకూల దృక్పథంతో ప్రతి అంశంపై పిల్లలు ప్రతిస్పందించి, సాంఘికశాస్త్ర బోధనా లక్ష్యాలు విద్యా ప్రమాణాలను సాధించగలిగేలా బోధన ఉండాలి. మంచి బోధనకు అవసరమైన క్రింది బోధనా సోపానాలు ఉపాధ్యాయులు అనుసరించాలి.

బోధనా సోపానాలు

I. ఉపోద్ఘాతం

1. పలకరింపు :
2. మైండ్ మ్యాపింగ్ / పునశ్చరణ ప్రశ్నలు : (పాఠ్యాంశంపై)
3. పాఠ్యాంశ ప్రకటన :

II. పిల్లలు పాఠ్యాంశం చదువుట తెలియని పదాలు / భావనలు గుర్తించుట

1. గుర్తించుట :
2. వాటిపై చర్చ - మరియు అవగాహన కల్పించుట :

III. భావనల అవగాహన - చర్చ

1. మాట్లాడించుట : పిల్లలు చదివిన అంశంపై మాట్లాడించుట
2. ప్రశ్నించుట : చదివిన పాఠ్యాంశంపైన, అర్థంకాని అంశాలపైన పిల్లలు ప్రశ్నలు అడుగుట
3. పాఠ్యాంశ భావనలపై అవగాహన ప్రశ్నలు-చర్చ.

ఉపాధ్యాయుడు సమకాలీన అంశాలను జోడిస్తూ, పాఠ్యాంశం అవగాహన ప్రశ్నలు / చిత్రం లేదా పటంపై ముందుగా తయారుచేసుకున్న ప్రశ్నలను నల్లబల్లపై రాయుట.

4. నైపుణ్యాలను అభ్యాసం చేయుట :

- 1) సమాచార నైపుణ్యాలు :
- 2) పట నైపుణ్యాలు :

బోధనా సోపానాల గురించి తెలుసుకున్నారు కదా మరి తరగతి గదిలో వీటిని నిర్వహించడానికి ఒక్కొక్క సోపానం గురించి వివరంగా తెలుసుకుందామా!

IV. ముగింపు/స్వీయమూల్యాంకనం :

1. ఉపోద్ఘాతం :

ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదిలోకి ప్రవేశించిన తరువాత మొదట తానే పిల్లలను పలకరించాలి. తరువాత చెప్పబోయే పాఠ్యాంశానికి సంబంధించి భావనలపై మైండ్ మ్యాపింగ్ / కాన్సెప్ట్ మ్యాపింగ్ ద్వారా పిల్లల పూర్వ అనుభవాలను తెలుసుకోవాలి.

దీనివల్ల చెప్పబోయే భావనల గురించి పిల్లలకు ఏమి తెలుసో, ఉపాధ్యాయుడు తెలుసుకోవచ్చు. దీని ద్వారా ఉపాధ్యాయునికి తాను ఏమి అందించాలో ఒక అవగాహన ఏర్పడుతుంది. అలాగే అదే భావన గురించి రెండో పీరియడ్ లో కూడా చెబుతున్నప్పుడు మొదటి పీరియడ్ లో నేర్చుకొన్న అంశాలపై పునశ్చరణ ప్రశ్నలు అడగాలి. తరువాత పాఠ్యాంశ ప్రకటన చేయాలి. నల్లబల్లపై వ్రాయాలి.

2. పాఠ్యాంశం చదువుట తెలియని పదాలు / భావనలు గుర్తించుట :

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పబోయే పాఠ్యాంశానికి సంబంధించి పిల్లలను వ్యక్తిగతంగా చదవమనాలి. పాఠంలోని విషయాలను చిత్రాలను, పట్టికలను, పటాలను, గ్రాఫ్ లను పరిశీలించి అవగాహన చేసుకోమనాలి. పిల్లలను పాఠం చదివిన తరువాత తమకు అర్థం గాని భావనలు, సాంకేతిక పదజాలం, తెలియని పదాల క్రింద పెన్సిల్ తో గీత గీయమనాలి.

ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు తెలియని పదాలు, గీత గీసిన వాటిని పూర్తి తరగతి కృత్యంగా నిర్వహించాలి. తెలియని పదాలను విద్యార్థులు ఒక్కొక్కరుగా చెబుతూ ఉంటే ఉపాధ్యాయుడు నల్లబల్లపై రాయాలి. ఉపాధ్యాయుడు ఒక్కొక్క పదాన్ని పిల్లలచే చర్చింపజేసి పాఠ్యాంశంపై అవగాహన కల్పించాలి.

3. భావనల అవగాహన - చర్చ :

ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలచేత పాఠ్యాంశం గురించి మాట్లాడించాలి. అందరు పిల్లలు మాట్లాడేటట్లు ప్రోత్సహించాలి. తర్వాత పాఠ్యాంశంలో తమకు అర్థం కాని మరియు సమకాలీన అంశాలపై పిల్లలు ప్రశ్నలు అడిగేటట్లు ప్రోత్సహించాలి. వాటిని నల్ల బల్లపైన వ్రాయాలి. తరువాత ఉపాధ్యాయుడు పాఠంలోని విషయము / చిత్రము / పటము / గ్రాఫ్ / పట్టిక గురించి అవగాహన చేయించడానికి కొన్ని ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు (విద్యా ప్రమాణాల ఆధారంగా) నల్లబల్లపై రాయాలి. ఈ ప్రశ్నలను మొత్తం తరగతి/జట్టు కృత్యంగా నిర్వహించాలి. ఉపాధ్యాయుడు ఒక్కొక్క ప్రశ్నకు పిల్లలు చెప్పిన సమాధానాలను నల్లబల్లపై ముఖ్యాంశాలుగా concept mapping చుట్టూ రాయాలి. ఒకవేళ పిల్లల నుండి సరియైన సమాధానం రాకపోతే ఉపాధ్యాయుడు సమాధానాన్ని తాను కూడా జోడించాలి. ఇలా concept

mapping చుట్టూ ముఖ్యంశాలు రాస్తూ, ఉపాధ్యాయుడు ప్రశ్నల వారీగా మొత్తం పాఠ్యాంశంపై అవగాహన కల్పించాలి.

4. నైపుణ్యాలను అభ్యాసం చేయడం.

ఉపాధ్యాయుడు సమాచార నైపుణ్యాలు, పట నైపుణ్యాలను తరగతి గదిలో అభ్యాసం చేయించాలి. పాఠ్యాంశంలోని సమాచార పట్టికలను పూర్తి చేయించడం, విషయం ఆధారంగా పట్టికలను తయారు చేయించడం, పట్టిక ఆధారంగా ప్రశ్నలు ఇచ్చి విశ్లేషింపచేయడం, పట్టిక ఆధారంగా గ్రాఫ్ రూపంలో చూపటం, గ్రాఫ్ ఆధారంగా ప్రశ్నలు ఇచ్చి విశ్లేషింపచేయడం వంటివి తరగతి గదిలో ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలతో అభ్యాసం చేయించాలి. ఒక వేళ చెప్పే పాఠంలో సమాచార నైపుణ్యాలకు అవకాశం లేనట్లయితే ఉపాధ్యాయుడు స్వయంగా పట్టికలను తయారు చేయడం, టెక్స్ట్, గ్రాఫ్లను సేకరించి పిల్లలచే అభ్యాసం చేయించడం. ఇలా అభ్యాసం చేయించడం వల్ల పిల్లల్లో సమాచార నైపుణ్యాలైన సేకరణ, నమోదు, విశ్లేషణ, నిర్ధారణకు రావడం వంటివి పెంపొందుతాయి.

అలాగే పట నైపుణ్యాలలో పాఠ్యాంశంలోని పటాలను పరిశీలించటం, గుర్తించడం, విశ్లేషించడం, గీయడం వంటివి పిల్లలచే అభ్యాసం చేయించాలి. ఒక వేళ పాఠ్యాంశంలో పటాలు లేనట్లయితే ఉపాధ్యాయుడు స్వయంగా పాఠ్యాంశానికి అనుబంధ అంశాలపై పటాలను సేకరించి పిల్లలచే అభ్యాసం చేయించాలి. అలాగే పటాలు గీయడంలో తరగతి గది మొదలుకొని భారతదేశ పటం వరకు అభ్యాసం చేయించాలి.

బోధనా సోపానాల గురించి వివరంగా తెలుసుకున్నాం కదా! మరి ఇప్పుడు పాఠానికి పీరియడ్ ప్రణాళిక ఎలా రాయాలో చూద్దాం. మొదటి పీరియడ్ ప్రణాళిక రాసే ముందు పాఠం మొత్తానికి లక్ష్యాలు రాసుకోవాలి. దీనివల్ల పాఠం పూర్తి అవగాహన కావడమే గాక, పిల్లల్లో ఏ ఏ సామర్థ్యాలు పెంపొందించాలో కూడా తెలుస్తుంది. పాఠం లక్ష్యాలు విద్యా ప్రమాణాల వారిగా రాయాలి.

బోధనా ప్రణాళికలు :-

ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు తాను బోధించే తరగతికి మరియు సబ్జెక్టుకు సంవత్సరాంతానికి పిల్లల్లో ఏమి రావాలి? పిల్లలు ఏ ఏ సామర్థ్యాలు సాధించాలి? ఆ సామర్థ్యాల సాధనకు ఎటువంటి బోధన మరియు ఎలాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలి అని ముందే ప్రణాళిక చేసుకోవాలి. ఈ ప్రణాళికలు ముఖ్యంగా 2 రకాలు. అవి 1. వార్షిక ప్రణాళిక 2. పాఠ్య ప్రణాళిక. వీటిపై ప్రతి ఉపాధ్యాయునికి మంచి అవగాహన ఉండాలి మరియు ఆశించిన సామర్థ్యాలు సాధించడం కోసం ముందే ఆలోచించి ప్రణాళిక తయారు చేసుకొని నిర్వహించాలి.

I. వార్షిక ప్రణాళిక (Annual Plan)- నమూనా :

- 1) తరగతి : పదవ తరగతి
- 2) సబ్జెక్టు : సాంఘికశాస్త్రం
- 3) సంవత్సరంలో ఈ సబ్జెక్టుకు కేటాయించబడిన మొత్తం పీరియడ్లు : 155 పీరియడ్లు

4) సంవత్సరకాలానికి పిల్లల్లో ఆశించే సామర్థ్యాలు : (విద్యా ప్రమాణాల వారీగా)

1. విషయ అవగాహన :-

- ◆ భారతదేశ ఉనికి, భౌగోళిక స్వరూపాలు, దీవులు, ఆదాయ భావనలు, మానవాభివృద్ధి భావనలు, ఆర్థిక వ్యవస్థ లోని రంగాలు, ఉపాధి అవకాశాలు, వ్యవస్థీకృత, అవ్యవస్థీకృత రంగాలు, శీతోష్ణస్థితి, వాతావరణాలను ప్రభావితం చేయు అంశాలు, భారతదేశం కాలాలు, ఋతుపవనాలు, భారతదేశంలోని హిమాలయ ద్వీపకల్పనదులు, జనాభా, జనసాంద్రత, నివాస ప్రాంతాల వ్యవస్థీకరణ, పట్టణీకరణ సమస్యలు, ప్రజల వలస, ఉత్పత్తుల నిర్వహణ, రాజ్యాంగ నిర్మాణం, దేశవిభజన, విప్లవ కారణాలు, ప్రపంచ యుద్ధ కారణాలు, UNO, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధాలు, సైనిక ఒప్పందాలు మొదలైన వాటి గురించి వివరిస్తారు.
- ◆ భారతదేశ భౌగోళిక స్వరూపాలు, నదులు, ఋతుపవనాలు, హక్కులు, ఆర్థిక వ్యవస్థలోని రంగాలు, వలస తీరులను వర్ణిస్తారు.
- ◆ ఆక్షాంశాలు-రేఖాంశాలు, శీతోష్ణస్థితి-వాతావరణస్థితి గ్రామీణ ప్రాంతాల నుంచి పట్టణ ప్రాంతాల వలసలు, లోక్ అదాలత్ - న్యాయస్థానాలకు, మైరాపైబీ ఉద్యమాల మధ్య గల పోలికలు, తేడాలు చెప్పుతారు.
- ◆ సామాజిక ఉద్యమాలలో సాధారణ ప్రజల పాత్ర, సామాజిక సమానత్వ, అసమానత్వాన్ని సూచించుట ప్రత్యేక నియోజక వర్గాల కేటాయింపు, దురహంకార పూరిత జాతీయవాదం, సామ్రాజ్యవాదం, మిలటరీ వాదము మొదలైన ఉదాహరణలివ్వగలుగుతారు.

2. ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి అర్థం చేసుకొని వ్యాఖ్యానించడం :-

- ◆ భారతదేశంలోని హిమాలయాలు, ద్వీపకల్ప పీఠభూమి, గంగామైదానం మొదలైన భౌగోళిక స్వరూపాలను గురించి, అల్ప ఉపాధి గూర్చి ఏమి అర్థం చేసుకున్నారో చెప్తారు.
- ◆ శీతోష్ణస్థితి, వాతావరణాలను ప్రభావితం చేసే ముఖ్యమైన అంశాల గురించి వ్యాఖ్యానిస్తారు.
- ◆ భారతదేశ వాతావరణంపై శీతోష్ణస్థితి మార్పుల ప్రభావం ఏ విధంగా వుంటుందో అని దానిపై తన అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తంచేస్తారు.
- ◆ 317 లోని సమాచార హక్కు చట్టంలోని అంశాలు చదివి దానిపై వ్యాఖ్యానిస్తారు.
- ◆ 309 లోని ఆడవాళ్ళు ఏకమైతే అను అంశాన్ని చదివి దానిపై వ్యాఖ్యానిస్తారు.
- ◆ రెండు అగ్రరాజ్యాల మధ్య పోటీతో కొత్తగా స్వాతంత్ర్యం పొందిన దేశాలు ఏ విధంగా ప్రభావితమౌతాయో తమ సొంత మాటల్లో వ్యక్తీకరిస్తారు.
- ◆ సరళీకృత ఆర్థిక విధానాన్ని చదివి దానిపై తన అభిప్రాయాన్ని చెప్తారు.

- ◆ రాజ్యాంగంలో మౌలిక సూత్రాలు వుంటాయి అయితే ప్రజలు వ్యవస్థతో తలపడినప్పుడే సామాజిక మార్పువస్తుంది. దీనితో మీరు ఏకీభవిస్తారా? అభిప్రాయం చెప్తారు.

- ◆ 130వ పేజీలోని ప్రపంచీకరణ గురించి చదివి ఫలితాలు ఊహిస్తారు.

3. సమాచార నైపుణ్యాలు :-

- ◆ వివిధ వర్గాల ప్రజలు, అభివృద్ధి లక్ష్యాలు పట్టిక చదివి దానిని పూర్తిచేస్తారు.
- ◆ వ్యవసాయం, పరిశ్రమలు, సేవారంగాల వారీగా స్థూల జాతీయోత్పత్తి విశ్లేషిస్తారు.
- ◆ భారతదేశంలో వివిధ రంగాలలో పనిచేసే కార్మికుల వివరాలను విశ్లేషిస్తారు.
- ◆ 45 పేజీలోని క్లెమోగ్రాఫ్‌లను పరిశీలించి అట్లాసు సహాయంతో ఆ ప్రాంతాలు ఎక్కడ వున్నాయో విశ్లేషిస్తారు.
- ◆ భారతదేశ జనాభా పెరుగుదల, వివిధ రాష్ట్రాలలో లింగ నిష్పత్తులను విశ్లేషిస్తారు.
- ◆ ప్రజల వలసలను విశ్లేషిస్తారు.
- ◆ వివిధ రాజకీయ పార్టీలు, ఎన్నికల ఫలితాలను విశ్లేషిస్తారు.

4. సమకాలీన అంశాల పట్ల ప్రతిస్పందన :-

- ◆ సమాచార హక్కు చట్టం - ప్రభుత్వ పనితీరు - పర్యవేక్షణలపై ప్రశ్నిస్తారు.
- ◆ భోపాల్ గ్యాస్ దుర్ఘటన మానవ తప్పిద విపత్తులపై దాని గురించి ప్రశ్నిస్తారు.
- ◆ మనదేశంలో సామాజిక-ఆర్థిక మార్పులు తీసుకురావటానికి సూచనలిస్తారు.
- ◆ ప్రస్తుత ఎన్నికల విధానం గూర్చి ఫలితాలను గూర్చి ఊహిస్తారు.
- ◆ ప్రపంచ యుద్ధాల వల్ల నష్టాలను తెలుసుకొని నివారణకు సూచనలిస్తారు.
- ◆ ఆధునిక కాలంలో ఏర్పడే పర్యావరణ సమస్యలకు కారణాలు ఊహిస్తారు. పర్యావరణ సమస్యలకు కారణాలు సూచిస్తారు.
- ◆ ప్రకృతి వైపరీత్యాలు గురించి ప్రశ్నిస్తారు.
- ◆ ప్రపంచీకరణ భవిష్యత్తులో కూడా కొనసాగుతుంది. యిప్పటి నుంచి ఇరవై ఏళ్ళలో ఎలా వుంటుందో ఊహించి కారణాలను తెలుపుతారు.

5. పట నైపుణ్యాలు :-

- ◆ సామాజిక ఉద్యమాలు జరిగిన ప్రదేశాలను ప్రపంచపటంలో గుర్తిస్తారు.

- ◆ ప్రపంచ యుద్ధాలలో పాల్గొన్న దేశాలను ప్రపంచ పటంలో గుర్తిస్తారు.
- ◆ పేజీ నెం.3 లోని భారతదేశ ప్రమాణిక రేఖాంశం పటాన్ని చదివి, విశ్లేషిస్తారు.
- ◆ భారతదేశ పటంలో మైదానాలు, పీఠభూములు, పర్వతాలకు రంగులను గుర్తిస్తారు.
- ◆ పేజీ నెం.23లో మానవాభివృద్ధి తీరు తెన్నులను పటం చూసి విశ్లేషిస్తాడు.
- ◆ భారతదేశం పటం ఆధారంగా నదులు, నీటి వనరులు సగటు ఉష్ణోగ్రత ప్రాంతాలను గుర్తిస్తారు.
- ◆ పేజీ నెం.71 ప్రపంచ పటం ఆధారంగా మిగిలిన పటాలకు దానికి వున్న తేడాను విశ్లేషిస్తారు.

నోట్ : ఒక సంవత్సర కాలంలో ఈ పాఠ్య పుస్తక బోధన ద్వారా మనం పిల్లలో ఆశించే సామర్థ్యాలు, వైఖరులు, జ్ఞానం రాయాలి. దీని కోసం ఉపాధ్యాయుడు పాఠ్యపుస్తకం మొత్తం చదివి పాఠ్యాంశాలను అవగాహన చేసుకోవాలి. ఒక మంచి పౌరునికి ఉండాలైన లక్షణాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని ఈ ఆశించే సామర్థ్యాలను రాయాలి.

6. ప్రశంస, సున్నితత్వం :-

- ◆ ప్రాథమిక హక్కుల గురించి వివరించి వాటిని పాటిస్తారు.
- ◆ అడవుల, జంతువుల సంరక్షణకు చెందిన పోస్టర్లను తయారుచేస్తారు.
- ◆ ప్రపంచీకరణ గూర్చి కరపత్రం తయారు చేస్తారు.
- ◆ ప్రజలను చైతన్యం చేయడానికి కొన్ని నినాదాలు వ్రాస్తారు.
- ◆ భూగర్భజలాలు అందరికీ చెందిన వనరులు-నీటి పొదుపు గూర్చి పోస్టర్లు తయారు చేస్తారు.
- ◆ వ్యవసాయ రంగంలో రైతు పాత్ర గురించి ప్రశంసిస్తారు.
- ◆ ప్రమాదాలు జరిగినపుడు తమకు చేతనైన సహాయం చేస్తారు.

5) వార్షిక ప్రణాళిక (నెల మరియు యూనిట్ వారీగా) - 10వ తరగతి

Month	పాఠము	పీరియడ్ల సంఖ్య	బోధనావనరులు సామగ్రి	నిర్వహించాల్సిన కార్యక్రమాలు
జూన్	- భౌగోళిక స్వరూపాలు - అభివృద్ధి భావనలు	8 4	భారతదేశ పటం గ్లోబు-నమూనా ప్రపంచ పటం అట్లాసు, అంతర్జాలం అర్థశాస్త్రం Inter	ప్రకృతిని కాపాడుట మొ వాటిపై మృత్తికాసంరక్షణ వక్రత్వం చెల్లు పెంచుట పర్వతాల రకాల నమూనాల ప్రదర్శన
జూలై	- అభివృద్ధి భావనలు	2	ప్రపంచ పటం	వివిధ వృత్తులకు సంబంధించిన

	- ఉత్పత్తి ఉపాధి	6	యూరప్ పటం	చిత్రలేఖన పోటీలు.
	- ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం 1900-50	12	Inter అర్థశాస్త్రం యూరోపియన్ చరిత్ర degree	ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం CCE వ్యాసరచన.
ఆగష్టు	ప్రపంచ యుద్ధాలమధ్య ప్రపంచం 1900-50	10	భారతదేశ పటం ప్రపంచ పటం	ప్రపంచయుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం - సెమినార్
	భారతదేశ శీతోష్ణస్థితి	12	చరిత్ర (Inter°ree) Internet, అట్లాసు	
సెప్టెంబర్	- భారతదేశ నదులు- నీటి వనరులు	10	భారతదేశ పటం ఆసియా పటం	అడవుల సంరక్షణ నీటి పొదుపు చర్చా
	- వలస పాలిత ప్రాంతాలలో జాతి విముక్తి ఉద్యమాలు	12	చరిత్ర పుస్తకములు Internet, అట్లాసు	జంతు సంరక్షణ కార్యక్రమాలు
అక్టోబర్	-భారతదేశ జాతీయోద్యమం దేశవిభజన, స్వాతంత్ర్యం 1939-47	8	భారతదేశ పటం Internet, Indian Hisotry Degree, అట్లాసు	భారత జాతీయ నాయకుల జీవిత చరిత్రలు-కథా కథనం. ప్రపంచ జనాభా దినోత్సవం - సెమినార్
		7	జాతీయ నాయకుల జీవిత చరిత్రలు	
నవంబర్	- ప్రజలు-నివాస ప్రాంతాలు	6	ప్రపంచ పటం	గృహ నమూనాలు విద్యార్థుల ప్రదర్శన.
	- ప్రజలు-వలసలు	7	ఆం.ప్ర. పటం	
	- రాంపురం గ్రామ ఆర్థిక వ్యవస్థ	4	రాజనీతి శాస్త్రం పుస్తకములు Intenet	స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగంపై క్వీజ్.
	- స్వతంత్ర భారత		అట్లాసు Constitution	
	- రాజ్యాంగ నిర్మాణం	6	పుస్తకము	
డిసెంబర్	- ప్రపంచీకరణ	3	Indian History,	ప్రపంచీకరణ
	- ఆహార భద్రత	3	Inter అర్థశాస్త్రం,	ఆహార భద్రత Seminar
	- స్వతంత్ర భారతదేశం	6	భారతదేశ పటం,	స్వతంత్ర భారత దేశంపై క్వీజ్
	- సమానత సుస్థిర		ప్రపంచ పటం,	
	- అభివృద్ధి	4	Internet Atlas	
జనవరి	- రాజకీయ ధోరణుల ఆవిర్భావం	7	ప్రపంచ చరిత్ర ప్రపంచ పటం	వివిధ పార్టీల నినాదాలు ప్రపంచ యుద్ధాల తరువాత
	- ప్రపంచ యుద్ధాల తరువాత ప్రపంచం, భారతదేశం	7	Internet అట్లాస్	ప్రపంచం యొక్క స్థితిని గూర్చి సాంస్కృతిక కార్యక్రమం.

ఫిబ్రవరి	- సమకాలీన సామాజిక ఉద్యమాలు	6	Civics Inter Books	ప్రభుత్వాల గూర్చి, పౌరుల
	- పౌరులు ప్రభుత్వం	5	World History	బాధ్యతలు గూర్చి విషయనిపుణులచే ఉపన్యాసాలు
			విభిన్న రాజనీతి శాస్త్ర వేత్తల జీవిత చరిత్రలు	

155

6) వార్షిక ప్రణాళిక అమలుపై ఉపాధ్యాయుల ప్రతిస్పందన (నెలకొకసారి రాయాలి)

7) ప్రధానోపాధ్యాయుడు సలహాలు, సూచనలు (2 నెలలకొకసారి రాయాలి)

(వార్షిక ప్రణాళికను ఉపాధ్యాయులు వేసవి సెలవులలోనే రాసుకోవాలి. పాఠ్యపుస్తకాలు, రిఫరెన్సు పుస్తకాలు చదివి, మంచి అవగాహనతో Plan రాయాలి. పాఠశాల ప్రారంభరోజునే ఈ Plan లను ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు హెడ్ మాస్టర్ కు సమర్పించాలి. హెడ్ మాస్టర్ చూసి తన సూచనలను రాయాలి.)

II. యూనిట్ / పాఠ్య (lesson) ప్రణాళిక :

ఏమి బోధించాలి? ఎలా బోధించాలి? ఎటువంటి అభ్యసన కృత్యాలు ఇవ్వాలి? పిల్లల్ని ఏవిధంగా అభ్యసనలో భాగస్వాములను చేయాలి? ఏమి కొత్త విషయాలు చెప్పాలి? అనేవి ఉపాధ్యాయుడు ముందు ఆలోచించి ప్రణాళిక తయారు చేసుకోవాలి. కావున, ప్రణాళిక సులభతరంగా, ఆచరణయోగ్యంగా, ఆలోచించేవిధంగా ఉండటానికి ఒక కొత్త ఫార్మాట్ తయారుచేయడమైనది. ఈ ప్రణాళిక రెండింటికి కలిపి అనగా యూనిట్ మరియు పీరియడ్ ప్లాన్ లను కలిగి ఉంటుంది. ఈ ప్రణాళికలోని సోపానాలు ఈకిందివిధంగా ఉంటాయి. అన్ని సబ్జెక్టులకు ఇదే ఫార్మాట్ ను ఉపయోగించాలి.

యూనిట్ / పాఠ్య (lesson) ప్రణాళికలోని సోపానాలు :

1. యూనిట్/పాఠం పేరు :
2. తరగతి :
3. యూనిట్ కు కేటాయించిన మొత్తం పీరియడ్ల సంఖ్య :
4. సాధించాల్సిన విద్యా ప్రమాణాలు :
5. పీరియడ్ వారీగా భావనలు, బోధనాభ్యసన అంశాలు మరియు విధానాలు :

పీరియడ్	భావనలు/ బోధనాంశం	బోధనావ్యూహాలు, పద్ధతులు అభ్యసన అనుభవాలు	TLM/ వనరులు	పిల్లల అవగాహన- పరిశీలన
---------	---------------------	--	----------------	---------------------------

6. టీచర్స్ నోట్స్ - Teacher's Notes : (బోధనాంశాలు మరియు విధానాలపై ఉపాధ్యాయుడు అదనంగా సేకరించుకోవాల్సిన సమాచారం. అనగా రిఫరెన్సు పుస్తకాలు, మ్యాగజైనులు, జర్నల్స్ నుండి అదనపు సమాచారం, మరికొన్ని ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు (HOT), కృత్యాలు, కథలు, హాస్య సంఘటనలు-వంటివి.

7. ఉపాధ్యాయుడి ప్రతిస్పందనలు :

పాఠ్యప్రణాళికలోని సోపానాలపై వివరణ

సాధించాల్సిన విద్యా ప్రమాణాలు : యూనిట్/మొత్తం పాఠంను ముందే ఒకసారి పూర్తిగా చదివి అవగాహన చేసుకొని ఆ పాఠం ద్వారా సాధించే సామర్థ్యాలను విద్యాప్రమాణాల వారీగా రాయాలి. విద్యా ప్రమాణాల గురించి పాఠ్యపుస్తకాలలో కూడా వివరణ ఇవ్వడం జరిగింది. పాఠం చివరలో ఉన్న అభ్యాసాలు కూడా విద్యా ప్రమాణాల ఆధారంగానే ఉన్నాయి. కావున, ఉపాధ్యాయులు చదివి, ఈ విద్యా ప్రమాణాలపై అవగాహన పెంచుకోవాలి. ఇవి ముందే రాయడం వల్ల ఇవి సాధించడానికి ఎలాంటి బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలను మరియు వనరులను వినియోగించాలో ఉపాధ్యాయునికి ఒక అవగాహన కలుగుతుంది.

పీరియడ్ వారీగా భావనలు, బోధనాభ్యసన అంశాలు మరియు విధానాలు :

భావనలు / అంశాలు (concepts / areas) :

ప్రతి పాఠంలో కొన్ని ముఖ్యమైన భావనలు ఉంటాయి. భాషేతర సబ్జెక్టులలో వీటిని ముఖ్యంగా పాఠంలో శీర్షికలు (side headings) గా చూపడం జరిగింది. ఇవేకాకుండా ఈ భావనలు ఒక్కోసారి పాఠంలో అంతర్లీనంగా ఉంటాయి. ఉపాధ్యాయుడు వీటిని గుర్తించి ఈ భావనలను పీరియడ్ల వారీగా ప్రణాళిక చేసుకోవాలి. ఈ భావనలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని ఉపయుక్త గ్రంథావళి చదవడం ద్వారా సేకరించి మంచి సమాచారాన్ని పిల్లలకు ఇవ్వడానికి ప్రయత్నించాలి. ఈ అదనపు సమాచారాన్ని టీచర్స్ నోట్స్ కింద ప్రణాళికలో రాసుకోవాలి.

బోధనాభ్యసన విధానాలు, బోధనావ్యూహాలు :

బోధనా వ్యూహాలు ప్రతి సబ్జెక్టుకు వివిధ రకాలుగా ఉంటాయి. నేర్పుకోవడం అనేది కేవలం వినడం ద్వారా, చదవడం ద్వారానే కాకుండా, ఇతర పద్ధతులు అంటే చర్చలు (dialogues and discussions), కృత్యాలు (activities), ప్రాజెక్టులు (projects), ప్రశ్నించడం (questioning), పరిశీలన (observation), అన్వేషణ (exploration), కనుగొనడం (discovery), విశ్లేషణ (analysis), సంశ్లేషణ (synthesis), మూల్యాంకనం (evaluation) మొ॥ వాటి ద్వారా కూడా జరుగుతుంది.

బోధనాభ్యసన విధానాలు ముఖ్యంగా కాన్సెప్ట్ మ్యాపింగ్ (concept mapping), ప్రశ్నలు మరియు చర్చ (questions and discussions), చదవడం మరియు ప్రతిస్పందించడం (reading and reflection), పదజాలంపై చర్చ (discussion on vocabulary), పటాలు (mapping activity), క్షేత్ర సందర్శన (field visit), కేస్ స్టడీ (case study), జట్టుపని-ప్రదర్శన మరియు చర్చ (group work, presentation and discussion), ప్రశ్నించడం మరియు వాదనలు (questioning and arguments), పరిస్థితి విశ్లేషణ మరియు ప్రతిస్పందన (situation analysis and reflection), సమాచార సేకరణ-విశ్లేషణ మరియు ప్రదర్శన (information collection, analysis and presentation). ప్రాజెక్టు పనులు (project works), KWL technique - What I know ? What additionally I want to know? and What I learnt? (prior knowledge, knowledge to be acquired through lesson transactions and knowledge gained finally).

బోధనా వనరులు మరియు సామగ్రి (Resources for teaching [TLM]) :

ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు బోధించాల్సిన యూనిట్/పాఠానికి కావలసిన వనరులను ముందే సిద్ధం చేసుకోవాలి. వనరులు అనగా ఉపయుక్త గ్రంథావళి (reference books). ఉపాధ్యాయుల కరదీపికలు, చార్టులు, మ్యాప్లు, గ్లోబు, అట్లాస్, ప్రయోగాలకు సంబంధించిన సామగ్రి, బోధనలో ఉపయోగించే సామగ్రి, నిఘంటువులు, సి.డి.లు/వీడియోలు, మ్యాగజైన్స్, కంపాస్ బాక్సు, కిట్స్, మోడల్స్, మైక్రోస్కోప్, ఆయా రంగాలలో నిపుణులైన వ్యక్తుల సేవల వినియోగం, దినపత్రికల క్లిప్పింగ్స్, టీచర్స్ నోట్స్ మొదలగునవి. ఉపాధ్యాయులు ఇంకనూ ఆలోచించి బోధించే విషయాన్ని అనుసరించి తగిన బోధనా వనరులను సొంతంగా తయారుచేసుకోవాలి. బోధన ఆసక్తికరంగా ఉండాలంటే పిల్లలు అభ్యసనంలో పాల్గొనాలంటే ఉపాధ్యాయుడు ముందే ఆలోచించి తగిన వనరులు ఉపయోగించి ఆసక్తికరంగా బోధించుటకు ప్రయత్నించాలి.

టీచర్స్ నోట్స్ :

పాఠ్యపుస్తకంలో ఉన్న సమాచారాన్ని టీచర్స్ నోట్స్ కింద రాయకూడదు

- ఈ ప్రణాళికకు ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు తప్పనిసరిగా ఒక పెద్ద నోట్బుక్ పెట్టుకోవాలి. ప్రతి యూనిట్/పాఠానికి దాదాపు 20 పేజీల వరకు వదిలేయాలి. ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు సొంతంగా తయారై ఆ పాఠానికి సంబంధించిన బోధనాంశాలు / భావనలపై సమాచారం అనగా ఆ అంశాలకు సంబంధించిన అదనపు సమాచారం, కొత్త ఉదాహరణలు, ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు, అదనపు కృత్యాలు, సంబంధించిన కథలు, సంఘటనలు మొదలగునవి సేకరించి అనగా రెఫరెన్స్ పుస్తకాలు మరియు మ్యాగజైన్లు, వార్తాపత్రికల నుంచి సేకరించి టీచర్స్ నోట్స్ కింద రాసుకోవాలి. ప్రతి సంవత్సరం కొత్త విషయాలు ఈ టీచర్స్ నోట్స్ కు చేర్చాలి. దీనికి ఎక్కువ పేజీలు కేటాయించాలి. ఒక ఉపాధ్యాయుని యొక్క వృత్తిపరమైన తయారీ ఈ టీచర్స్ నోట్స్ పరిశీలిస్తే తెలిసిపోతుంది. పాఠ్యపుస్తకంలో ఉన్న సమాచారాన్ని మాత్రం ఈ టీచర్స్ నోట్స్ కింద రాయకూడదు. కేవలం అదనపు సమాచారం మాత్రమే ఉదాహరణలు, కృత్యాలు, ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు మొదలగునవి రాయాలి.

ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనలు :

- ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనలు అంటే పాఠం ఏరకంగా జరిగింది? పిల్లలు ఏమి నేర్చుకున్నారు? ఏ పద్ధతి నేర్చుకోవడానికి బాగా ఉపయోగపడింది? ఏ ఏ పిల్లలు సృజనాత్మకంగా జవాబులు చెప్పారు? మంచిగా జరిగిన తరగతులు, జరగని తరగతులు, కారణాలు, మంచిగా అనిపించిన అంశాలు, విజయవంతమైన వ్యూహాలు మొదలగునవి మరియు తన అనుభవాలను ఉపాధ్యాయుడు ఇక్కడ రాయాలి.

ప్రతి సంవత్సరం ఉపాధ్యాయుడు ఈ పాఠ్య ప్రణాళికలను మరియు వార్షిక ప్రణాళికలను తయారుచేసుకోవాలా?

ప్రతి సంవత్సరానికి మరియు యూనిట్/పాఠాలకు ప్రణాళికలను రాయవలసిన అవసరం లేదు. ఒకసారి రాసుకున్న తరవాత పుస్తకాలు మారనంత వరకు వాటినే కొనసాగించవచ్చు. కానీ ప్రతి సోపానం కింద అదనపు సమాచారాన్ని అనగా బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు, వనరులు, టీచర్స్ నోట్స్,

ప్రతిస్పందనలు అదనంగా అవసరమైనది మెరుగుకోసం ప్రతి సంవత్సరం రాసుకోవాలి.

- ప్రతి యూనిట్ కు, ప్రతి సంవత్సరానికి టీచర్స్ నోట్స్ కింద మరియు ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనల కింద ఉపాధ్యాయుడు రాసుకోవాలి. ఈ ప్రణాళిక కొన్ని సంవత్సరాల వరకు పనిచేస్తుంది. కొత్త విషయాలను ఎప్పటికప్పుడు వివిధ పుస్తకాలు చదివి టీచర్స్ నోట్స్ కింద రాసుకోవాలి.
- ముఖ్యంగా టీచర్స్ నోట్స్ కింద ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు ఆధార మరియు ఉపయుక్త గ్రంథాలు, మ్యాగజైన్లు, దినపత్రికలు, ఉపాధ్యాయ కరదీపికలు చదివి, అదనపు సమాచారాన్ని, పిల్లలను ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు, పజిల్స్, కృత్యాలు, ఉదాహరణలు, ఆలోచింపజేసే కేస్ స్టడీలు, టీచర్స్ నోట్స్ కింద ప్రతి సంవత్సరం రాయాలి. వీటిని బోధనలో ఉపయోగించడం ద్వారా బోధనాభ్యసనం ఆసక్తికరంగా ఉంటుంది. పిల్లలు ఆలోచించడం మరియు వారి భాగస్వామ్యం పెరుగుతుంది. కావున ప్రతి టీచరు ప్రతిరోజు బోధనకు ఉపయోగపడే ఉపయుక్త గ్రంథావళి మరియు మ్యాగజైన్లను చదవడం అలవాటు చేసుకోవాలి. ఉపాధ్యాయ వృత్తిపరమైన నైపుణ్యాలకు మరియు పిల్లలకు న్యాయం చేయాలంటే ఇది తప్పనిసరి. చదవడం ఆగిపోతే చదివే అలవాటు లేకపోతే వృత్తిలో స్తబ్ధత చోటు చేసుకుంటుంది. దీనివల్ల చెప్పేవారికి, వినేవారికి అనాసక్తి ఏర్పడుతుంది. కావున పుస్తక పఠనం, ప్రతిస్పందించడం, చర్చించడం, అనేవి వృత్తిపరమైన అభివృద్ధికి మూలాధారాలు. ఇవి లేకుండా మనం బోధించేది ఉండదు, పిల్లలు నేర్చుకునేది ఉండదు.

పాఠ్య ప్రణాళిక - నమూనా

1. పాఠం పేరు : భారతదేశ భౌగోళిక స్వరూపాలు
2. తరగతి : 10వ
3. పీరియడ్ల సంఖ్య : 8
4. పాఠం లక్ష్యాలు/సామర్థ్యాలు :

ఎ) విషయ అవగాహన :-

- 1) భారతదేశ ఉనికిని అక్షాంశ రేఖాంశాల ఆధారంగా వివరిస్తారు.
- 2) శీతోష్ణస్థితిలోని వైవిధ్యతలను, వివరిస్తారు.
- 3) భారతదేశ భౌగోళిక స్వరూపాలను వర్ణిస్తారు.
- 4) ద్వీపానికి-ద్వీపకల్పానికి మధ్య తేడాలను చెబుతారు.
- 5) ప్రామాణిక కాల భావనని వివరిస్తారు.
- 6) అంగారా, గోండ్వానా భూములను గురించి వివరిస్తారు.
- 7) పీఠభూమికి, మైదానానికి భేదాన్ని తెలుపుతారు.

8) ఎడారులు ఎలా ఏర్పడతాయో తెలుపుతారు.

9) మైదానాల, పీఠభూముల రకాలను వర్గీకరిస్తారు.

బి) పాఠ్యాంశాన్ని చదివి, అర్థం చేసుకొని, వ్యాఖ్యానించుట :-

1) పేజీ నెం.5 లోని హిమాలయాలు అంశం చదివి దానిపై వ్యాఖ్యానిస్తారు.

2) ద్వీపకల్ప పీఠభూమిలోని ఛోటానాగపూర్ నందు ఖనిజ వనరులు అభివృద్ధి చెందటంపై వ్యాఖ్యానిస్తారు.

సి) సమాచార నైపుణ్యములు :-

1) హిమాలయాలలోని విభిన్న వృక్షజాలం గూర్చి సమాచారం సేకరించి పట్టికలో నమోదు చేసి విశ్లేషణ చేస్తారు.

2) వివిధ రకాల హిమాలయ జీవుల వివరాలు సేకరిస్తారు.

3) భారతదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో సూర్యోదయ సూర్యాస్తమయములను గుర్తించి పట్టిక రూపంలో వ్రాసి, విశ్లేషిస్తారు.

డి) సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందన-ప్రశ్నించుట :-

1) తుఫానుల తాకిడిని తీరప్రాంతాలు ఎదుర్కొనే సమస్యలపై స్పందిస్తారు, పరిష్కారాలను సూచిస్తారు.

2) చెరువులు కనుమరుగవటంపై ప్రతిస్పందిస్తారు, నివారణా చర్యలను సూచిస్తారు.

ఇ) పటనైపుణ్యాలు :-

1) భారతదేశ భౌతిక పటంలో డెల్టాలను గుర్తిస్తారు.

2) పర్వత నమూనాలు తయారు చేస్తారు.

3) భారతదేశ పటంలో పర్వతాలు, పీఠభూములు, మైదానాలు గుర్తించి వాటికి రంగులు వేస్తారు.

4) బ్రహ్మపుత్రానదీ మార్గాన్ని గుర్తిస్తారు.

ఎఫ్) ప్రశంస, సున్నితత్వం :-

1) అడవుల ప్రయోజనాలను తెలుపుతారు.

2) వన మహోత్సవాన్ని అందరితో కలిసి నిర్వహిస్తారు.

3) తీర ప్రాంత ప్రజల జీవన విధానం, అంతర్గత ప్రాంత జీవన విధానం, ఎడారి ప్రజల జీవన విధానం, దీవుల ప్రజల జీవన విధానాలపై స్పందించి సహాయ సహకారాలను అందిస్తారు.

5. పీరియడ్ వారీగా భావనలు, బోధనాభ్యసన అంశాలు మరియు విధానాలు

పీరియడ్	భావనలు/ బోధనాంశం	బోధనావ్యూహాలు, పద్ధతులు అభ్యసన అనుభవాలు	TLM/ వనరులు	పిల్లల అవగాహన- పరిశీలన
1వ	ఉనికి, భూగర్భ నేపథ్యం	1) మైండ్ మ్యాపింగ్ 2) పదజాలంపై చర్చ 3) చదువుట ప్రతిస్పం- దించుట. 4) ప్రశ్నలు మరియు చర్చ.	1) గ్లోబు 2) అట్లాసు 3) భారతదేశ పటం 4) సూర్యోదయ సూర్యాస్తమయాల పేపర్ కట్టింగ్	1) ఉనికి అంటే ఏమిటి? 2) భారతదేశ భూభాగం ఎలా ఏర్పడింది? దీని ఆధారంగా భూగర్భ నేపథ్యం
2వ	భౌగోళిక స్వరూపాలు హిమాలయాలు	1) నిన్నటి పాఠంపై ప్రశ్నలు 2) చదువుట ప్రతిస్పం- దించుట 3) విశ్లేషణ	1) భారతదేశ పటం 2) హిమాలయాలలోని శిఖరాల ఎత్తుల గ్రాఫ్. 3) వృక్షజాల సమా- చారం పట్టిక	1) హిమాలయాలలోని ముఖ్య శిఖరాలు గుర్తించటం. 2) ఇతర పర్వతాలు పటంలో గుర్తించుట. 3) హిమాలయాలు లేకపోతే ఏం జరుగుతుంది ప్రతిస్పందన
3వ	గంగాసింధుమైదానం	1) నిన్నటి పాఠంపై ప్రశ్నలు 2) చదువుట ప్రతిస్పం- దించుట.	1) భారతదేశ పటం. 2) ఔట్లైన్ మ్యాప్ 3) మైదానాలలోని భేదాల పట్టిక.	1) మనదేశంలోని మైదానాలలోని రకాల వర్గీకరణ 2) గంగా మైదానంలో నదులు ఉపనదుల పరిశీలన. 3) ఉపరితల వ్యత్యాసాల ఆధారంగా మైదానాలు.
4వ	ద్వీపకల్ప పీఠభూమి	1) నిన్నటి పాఠం మీద ప్రశ్నలు 2) విషయ అవగాహన 3) చదువుట, ప్రతిస్పం- దించుట. 4) సమాచార సేకరణ	1) భారతదేశ పటం 2) పీఠభూమికి చెందిన చిత్రపటాలు 3) ఔట్లైన్ మ్యాప్ 4) తూర్పు, పశ్చిమ కనుమల కొండల పటం.	1) ద్వీపకల్ప పీఠభూమి వర్గీకరణ 2) ద్వీపకల్ప నదుల వర్గీకరణ 3) విభిన్న పీఠభూములు పటంలో గుర్తించడం 4) పీఠభూముల పై చర్చ

పీరియడ్	భావనలు/ బోధనాంశం	బోధనావ్యూహాలు, పద్ధతులు అభ్యసన అనుభవాలు	TLM/ వనరులు	పిల్లల అవగాహన- పరిశీలన
5వ తేదా-చర్చ.	థార్ ఎడారి తీరమైదానాలు దీవులు	1) పునశ్చరణ 2) విషయ అవగాహన 3) విషయ విశ్లేషణ 4) చదవడం-ప్రతిస్పం- దించుట.	1) భారతదేశ పటం 2) ఎడారులు, దీవులకు సంబంధించిన చిత్ర పటాల సేకరణ 3) ఎడారి జీవుల చిత్రాలు 4) దీవులలోని పక్షుల చిత్రాలు.	1) ఎడారులు ఏర్పడటానికి కారణాలు చెప్పటం. 2) ఎడారులలో ఉన్న వృక్షజాలం తీర ప్రాంతా- లలోని వృక్షాల 3) భారతదేశంలో తీర ప్రాంతాలకు చెందిన వివిధ పేర్లకు చెందిన సమాచార సేకరణ.
6వ	కీలక పదాలు	1) ప్రశ్నలు-చర్చ	-	-
7వ నైపుణ్యాల	అభ్యసనాన్ని మెరుగు పరుచుకోండి.	1) పూర్తి తరగతికి చర్చ 2) ప్రాజెక్టుపని	-	- సమాచార విశ్లేషణ ను పొందటం.
8వ వివరాలు	అభ్యసనాన్ని మెరుగు పరచుకొనుట	1) పూర్తి తరగతిలో చర్చ 2) ప్రాజెక్టుపని	1) భారతదేశ పటం	- వటాన్ని పరిశీలించి చెప్పడం.

6. ఉపాధ్యాయుని నోట్సు : (ఉపాధ్యాయులు అదనంగా సేకరించుకోవలసిన సమాచారం, కృత్యాలు) :

1) భౌగోళిక స్వరూపం, 2) హిమాలయాలు, 3) గంగా, సింధూ నదీ మైదానాలు, 4) ద్వీపకల్ప పీఠభూమి, 5) ఎడారులు, 6) అట్లాస్, 7) మరికొన్ని ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు, 8) సునామీలు-చిత్రాలు, 9) ప్రాజెక్టు పనులకు కావలసిన సమాచారం, కథలు, హాస్య సంఘటనలు మొదలైనవి.

7. ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందన : (బోధనలో తన అంచనాలు, ఎదురైన అనుభవాలు, కృత్యాలు సఫలం/ విఫలం అయిన వివరాలు, మొదలైన అంశాలపై స్వీయ మూల్యాంకనం రాయాలి).

- మూల్యాంకనంలో ఏ ఏ సంస్కరణలు తీసుకోచ్చారు ?
- నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం ఎందుకు ?
- అభ్యసనం మెరుగు పరచడానికి మూల్యాంకనం అంటే ఏమిటి ?
- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం అంటే ఏమిటి?
- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం యొక్క అవసరం ఏమిటి?
- సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం ఎందుకు ?
- ప్రశ్నల యొక్క స్వభావం ఎలా ఉండాలి?

మూల్యాంకనం అనగానే పిల్లలకు పరీక్షలు నిర్వహించడం అనే భావన మనలో ఉంది. ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు, సమాజం మొత్తం కూడ మూల్యాంకనాన్ని పరీక్షల కోణంలో మాత్రమే చూడడానికి అలవాటు పడ్డారు. పాఠ్య పుస్తకంలో ఇచ్చిన సమాచారాన్ని నిరంతరం బట్టి పట్టించి పరీక్షలలో రాయడమే బోధన లక్ష్యంగా మారిపోయింది. మూల్యాంకనం పేరిట నిర్వహించే పరీక్షలు పిల్లలో పాఠశాల పట్ల, నేర్చుకోవడం పట్ల సానుకూల దృక్పథాన్ని పెంపొందించడానికి బదులుగా భయందోళనలకు గురిచేస్తున్నాయి.

మూల్యాంకనమంటే కేవలం పరీక్షలు పెట్టడం కాదు. మూల్యాంకనం పేరుతో అనేక రకాల పరీక్షలు నిర్వహించడంవల్ల పిల్లలు తీవ్రమైన ఒత్తిడికి గురవుతున్నారు. బట్టి పట్టడానికి అవకాశం కల్పించే పరీక్ష పద్ధతులు పిల్లల ఉద్వేగ, సాంఘిక వికాసాలను మదింపు చేయడానికి ఉపయోగపడవు. కాబట్టి పిల్లల ప్రగతిని నిరంతరం సమగ్రంగా మూల్యాంకనం చేయవలసిన అవసరముంది. పిల్లలు తాము పరిశీలించబడుతున్నామని, వారికి తెలియకుండా మూల్యాంకనం చేయడం వల్ల వచ్చే ఫలితాలు, వారికి పునరభ్యాసం కలిగించడానికి ఎంతగానోతోడ్పడతాయి. భయరహిత వాతావరణంలో స్వేచ్ఛగా మూల్యాంకనం చేయడం వల్ల ఎప్పటికప్పుడు లోపాలు గుర్తించి సవరణాత్మక కృత్యాలు నిర్వహించడానికి వీలు కలుగుతుంది.

అభ్యసనం మెరుగుపరచడానికి మూల్యాంకనం (Assesment for learning)

తరగతిగదిలో బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు పిల్లలు పాల్గొని నేర్చుకుంటున్నప్పుడు వారిని పరిశీలిస్తూ విద్యార్థి నేర్చుకుంటున్నాడా? లేదా? ఏ ఏ అంశాలలో ఇబ్బందిపడుతున్నాడు? ఏ ఏ అంశాలలో మరింత సహాయం అవసరం? ఎలాంటి సహకారం అందిస్తే నేర్చుకోగల్గుతాడు ? అనే విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని పరిశీలించడం, బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో మార్పులు చేసుకొనేందుకు చర్యలు చేపట్టడమే మూల్యాంకనం.

ఉదాహరణకు పాఠం మధ్యలో లేదా పాఠం చివర ఉన్న ప్రశ్నలకు సమాధానాలు మొత్తం తరగతిలో చర్చించడంలో పిల్లలు ఎలా పాల్గొంటున్నారు, ఎలా సమాధానాలు చెబుతున్నారో పరిశీలించడం. పరిశీలనల

ఆధారంగా అందించి, ప్రశ్నలకు సొంతంగా సమాధానాలు రాసేటట్లు తోడ్పడం అనేది అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోవడం కోసం చేసే మూల్యాంకనం అవుతుంది.

నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం అమలు-మూల్యాంకన రకాలు

నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనాన్ని రెండు విధాలుగా నిర్వహిస్తారు. వాటిలో మొదటిది నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం (Formative Evaluation). రెండవది సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం (Summative Evaluation). ఒక విద్య సంవత్సరంలో నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంను 4 సార్లు, సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనంను 2 సార్లు నిర్వహిస్తారు.

1. నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం

పిల్లలు ఎలా నేర్చుకొంటున్నారు? ఏమి నేర్చుకొంటున్నారు? ఎక్కడ వెనుకబడుతున్నారు? దీన్ని ఎలా సరిదిద్దాలి? అనే అంశాలను ఎప్పటికప్పుడు అంచనావేస్తూ, అవసరమైన చర్యలను చేపట్టి ప్రగతిని సాధించడానికి తోడ్పడేది నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం. ఇది నిరంతరం జరుగుతూనే ఉంటుంది. బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల నిర్వహణ సమయంలో, తదనంతరం పిల్లలూ తోటివారితో కల్పి పనిచేస్తున్నప్పుడు, కృత్యాలు/ప్రాజెక్ట్లు వంటి పాఠ్య, పాఠ్యేతర కార్యకలాపాలలో పాల్గొంటున్నప్పుడు నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం చోటుచేసుకుంటుంది. ప్రధానంగా ఇది నేర్చుకోవడానికే తోడ్పడేది (Evaluation for learning). అనగా పరీక్షించడానికి లేదా అంచనా వేయడానికి పరిమితం కాకుండా, తదుపరి అభివృద్ధికి లేదా ప్రగతికి తోడ్పడుతుంది.

F.A. సాధనాలు / అంశాలు

నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం అనేది కేవలం పరీక్షలకే పరిమితం కాదు. ఇతర ప్రత్యామ్నాయ సాధనలపై ఆధారపడుతుంది. నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం స్వభావరీత్యా నిరంతరం జరుగుతూనే ఉంటుంది. కాబట్టి కింది సాధనాలను నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం 6 నుండి 10 తరగతుల వరకు వీటినే నిర్వహించాలి.

వ.సం.	అంశం/సాధనాలు	మార్కులు
1	సమకాలీన/సామాజిక అంశాలపై ప్రతిస్పందించడం	5
2.	విద్యార్థుల రాత అంశాలు	5
3.	ప్రాజెక్ట్ పని	5
4.	లఘుపరీక్ష (స్లిప్ టెస్ట్)	5
	మొత్తం	20మా

నోట్ : పై అంశాలను క్రమ సంఖ్య 1,2 మరియు 3లను 10 మార్కులకు 4వ దానిని 20 మార్కులకు నిర్వహించి వాటిని 5 మార్కులకు తగ్గించి, రికార్డు చెయ్యాలి.

ఫార్మేటివ్ పరీక్ష - అంశాలు :

1. ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి సామాజిక వ్యాఖ్యానించడం; సమకాలీన / అంశాలపై ప్రతిస్పందించడం :

- ఈ అంశాన్ని రెండు విధాలుగా నిర్వహించాలి.
- 'ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి, వ్యాఖ్యానించడం' అనే అంశాన్ని రెండుసార్లు, 'సమకాలీన/సామాజిక అంశాలపై ప్రతిస్పందించడం' అంశాన్ని రెండుసార్లు నిర్వహించాలి.
- మొదటి F.A. లో 'ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి, వ్యాఖ్యానించడం' నిర్వహిస్తే రెండవ F.A. లో 'సమకాలీన సామాజిక అంశాలపై ప్రతిస్పందించడం' అనే అంశాన్ని నిర్వహించాలి.

ఇప్పుడు ఒక్కొక్క అంశాన్ని ఎలా నిర్వహించాలో చూద్దాం.

A) ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి, వ్యాఖ్యానించడం:

- 1) చదివిన అంశంపై మాట్లాడటం - 5 మార్కులు
- 2) అంశముపై నివేదిక తయారీ - 5 మార్కులు

విద్యార్థులు వ్యాఖ్యానించడం, ప్రతిస్పందించడం కోసం కింది విధంగా అంశాలను ఎంపిక చేసి ఇవ్వాలి.

- 1) ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలను చదవడానికి ప్రోత్సహించాలి - అనగా పుస్తకాలు, పేపర్ కట్టింగ్స్, మ్యాగజైన్స్ ఇతర తరగతుల పుస్తకాలు.
- 2) ఒక్కొక్కసారి టెక్స్ట్ (text) ఆధారంగా ఇవ్వడం.
- 3) ఇంకొకసారి స్థానిక అంశాలకు అన్వయించి, అంశాన్ని ఎంపిక చేయడం.
- 4) సమకాలీన అంశాలను గుర్తించడం, వాటికి సంబంధించిన పుస్తకాలను సమాచారాన్ని చదివించడం.

ఈ అంశాలన్ని కూడా పాఠ్యపుస్తకం లోనివికాకుండా, Other than Text book నుండి ఎంపిక చేయాలి. అంతేకాక గ్రంథాలయ పుస్తకాల నుండి, వార్తాపత్రికల నుండి, మ్యాగజైన్లు మొదలైన వాటి నుండి సేకరించాలి.

B) సమకాలీన/సామాజిక అంశాలపై ప్రతిస్పందించుట : అనగా ప్రతినిత్యం మీడియాలో, వార్తాపత్రికలలో వచ్చిన

అంశాలు లేక సామాజిక సమస్యలు అనగా స్త్రీల పట్ల హింస, అవినీతి, రైతు ఆత్మహత్యలు, రిజర్వేషన్లు ప్రజలలో నేరప్రవృత్తి, మధ్యపానం మొదలగు సామాజిక అంశాలను పిల్లలతో చెప్పించి నల్లబల్ల మీద రాసి పిల్లలను ఎంపిక చేసుకోమనాలి.

- 1) సమకాలీన అంశముపై ప్రతిస్పందన, నివేదిక తయారీ - 5 మా
- 2) సమకాలీన ప్రదర్శన/అంశం మీద మాట్లాడించుట - 5 మా

ఎలా నిర్వహించాలి?

- సమకాలీన, సామాజిక అంశాలను తరగతి గదిలో పిల్లలచే గుర్తింప చేయాలి.
- గుర్తించిన అంశాలను పిల్లలకు ఉపాధ్యాయుడే లేదా విద్యార్థుల ఇష్టానుసారముగా ఎంపిక చేసి, కేటాయించాలి.
- చర్చను నిర్వహించడం ద్వారా, మైండ్ మ్యాపింగ్ ద్వారా, డిబేట్స్ ద్వారా, అంశాల ఎంపిక జరగాలి.

విద్యార్థులు ఏమి చేయాలి?

- అంశాన్ని ఎంపిక చేసుకొనుట.
- నివేదిక తయారు చేయుట.
- నివేదిక ఆధారంగా మాట్లాడుట-చర్చ

ఎంపిక చేసుకునే అంశం ఎలా ఉండాలి?

- సామాజిక సమస్యలలో, వార్తాపత్రికలో వచ్చినవి.
- అందులో గ్రామ సమస్యలు, జిల్లా సమస్యలు, రాష్ట్ర/దేశ సమస్యలు

ఆది జిల్లాపరిషత్ ఉన్నత పాఠశాల. ఆపాఠశాలలో సాంఘిక శాస్త్ర ఉపాధ్యాయుడు సమయపట్టిక అనుసరించి తరగతికి వెళ్ళాడు. ఆరోజు నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో మొదటి అంశమైన సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందన మీద విద్యార్థులతో రాయించాలనుకున్నాడు. మొదటి విద్యార్థులను పాఠ్యాంశాలకు అనుగుణంగా ఉన్న సమస్యలను, ఆ నెలలో జరిగిన సమకాలీన అంశాల గురించి ఆలోచించి నోటు పుస్తకంలో రాయమన్నాడు. తర్వాత మొత్తం తరగతిలో పిల్లలు గుర్తించిన సమస్యలు ఒక్కొక్కరు చెబుతుండగా ఉపాధ్యాయుడు వాటిని నల్ల బల్లపై రాసాడు. ఉదాహరణకు వలసలు, భూగర్భజలాలు తగ్గిపోవడం, అడవులు నరకడం, అవినీతి, ఇలా పిల్లలు చెప్పిన వాటిని నల్లబల్లపై రాసాడు. రాసిన వాటిని విద్యార్థులను ఇష్టమైన దానిని ఎన్నుకోమని చెప్పాడు. విద్యార్థులు వారివారి అనుభవాల ఆధారంగా చూసిన వాటి ఆధారంగా చదివిన వాటి ఆధారంగా ఎన్నుకున్నారు. ఇలా జయ అనే విద్యార్థి 'వలసలు' అనే సామాజిక సమస్యను ఎన్నుకుంది. జయ తను తీసుకొన్న సమస్య గురించి ఆలోచించింది. అదేవిధంగా వలస వెళ్ళి వచ్చిన కుటుంబాల వారిని కలుసుకొని వివరాలు సేకరించింది. అదేవిధంగా 10వ తరగతిలోని ప్రజలు - వలసలు పాఠం బాగా చదివింది. వలస వెళ్ళిన వారి పిల్లలతో కూడా మాట్లాడింది. ఇలా చేయడానికి జయకు కొంత సమయం పట్టింది. అప్పుడు జయ సమస్య గురించి రాసింది. మరి వలసల గురించి జయ ఏమి రాసిందో చూద్దామా !

వలసలు

వలసలు వెళ్ళడం అంటే ఒక ప్రాంతం నుండి మరొక ప్రాంతానికి వెళ్ళడం. సాధారణంగా గ్రామీణ ప్రాంతంలో నివసించే ప్రజలు పట్టణాలకు వలస వెళ్ళుతుంటారు. అలాగే గ్రామం నుండి మరొక గ్రామానికి వెళ్ళుతుంటారు. పిల్లల చదువుల కోసం గ్రామాల నుండి పట్టణాలకు వెళ్ళుతుంటారు. అలాగే ఒక రాష్ట్రం నుండి మరొక రాష్ట్రానికి, ఒక దేశం నుండి మరొక దేశానికి కూడ వలస వెళ్ళుతుంటారు.

వలసలు ఎందుకు వెళతారు ?

- గ్రామీణ ప్రాంతాలలో వర్షాలు పడకపోతే ఉపాధి కొరకు వలస వెళతారు.
- వర్షాలు ఎక్కువగా కురిసి పంట నష్టం జరగడం వల్ల వలసవెళతారు.
- గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఊరిలో ఒక పంటకాలం పూర్తయిన తర్వాత నీటి పారుదల సౌకర్యం ఉండే గ్రామాలకు వలస వెళతారు.
- గ్రామాలలో తాము చేసుకునే వృత్తులకు అదరణ కరువు కావడం వల్ల వలస వెళతారు.
- గ్రామాలలో పిల్లల చదువుల కొరకు వలస వెళతారు.
- పిల్లలు బాగా చదివి ఉద్యోగాలు దొరకడం వల్ల కుటుంబాలు పట్టణాలకు వలస వెళ్ళుచున్నారు.
- చిన్న, సన్నకారు రైతులు పంటలు పండకపోవడం వల్ల, అప్పులపాలై, ఆత్మాభిమానంతో ఉన్న ఊర్ల పనిచేయ్యలేక పట్టణాలకు వలసలు వెళ్ళుతున్నారు.
- పిల్లల చదువులకోసం పట్టణాలకు వలస వెళ్ళుచున్నారు.
- చదువులున్నవారు విదేశాలలో అవకాశమోస్తే భారతదేశం నుండి వెళ్ళుచున్నారు.
- ఒక రాష్ట్రం నుండి మరొక రాష్ట్రానికి వెళ్ళుచున్నారు. ఉదా: మహబూబ్ నగర్ నుండి పూనా, ముంబాయి నగరాలకు నిర్మాణరంగంలో పని దొరకడం వల్ల వెళ్ళుచున్నారు.

వలస వెళ్ళడం వల్ల ఎదుర్కొనే ఇబ్బందులు / సమస్యలు :

- గ్రామాల నుండి పట్టణాలకు వలస వెళ్ళినవారు మురికి కాల్యల దగ్గర గుడిసెలు వేసుకుంటున్నారు. దీనివల్ల దోమలుకుట్టడం, చెడువాసన వల్ల అనేక రోగాలకు గురవుతున్నారు.
- వలస వెళ్ళిన ప్రాంతంలో త్రాగునీటికి ఇబ్బంది పడుతున్నారు.
- గ్రామాల నుండి వలస వెళ్ళినవారు, గ్రామంలో వృద్ధులను పిల్లలను వదిలి వెళ్ళడంవల్ల సరియైన ఆహారం తినక పౌష్టికాహారలోపంతో బాధపడుతున్నారు.
- వలస వెళ్ళిన వారు ఒక గుంపు మేస్త్రీ కింద ఉండి, అతడు చెప్పినట్లు వినవలెను. లేకుంటే కులి ఇవ్వకపోవడం, అత్యాచారాలు చేయడం జరుగుతున్నది.

- ఒక రాష్ట్రం నుండి మరొక రాష్ట్రానికి వెళ్ళినపుడు బాష రాకపోవడం, అహారపు అలవాట్లు వేరుగా ఉండడం వల్ల ఇబ్బందులు పడుతున్నారు.
- నైపుణ్యంలేని కార్మికులు అరబ్ దేశాలకు వెళ్ళుచున్నారు. చిన్న చిన్న తప్పులకే పెద్ద శిక్షలు వేస్తున్నారు.
- చదువుకున్నవారు కూడ తమ తల్లిదండ్రులను తమ దేశంలోనే వదిలి వెళ్ళడంవల్ల వీరిని చూసుకునే వారు కరువయ్యారు.

ఉదా: - భారతదేశంలో చనిపోయిన వాళ్ళ కర్మఖండాలు online లో చూసిన వారు దిన పత్రికలలో చదువుతూనే ఉన్నారు.

వలసల నివారణలకు తీసుకోవాల్సిన చర్యలు :-

- ప్రభుత్వాలు గ్రామంలో కరువు సంభవించినపుడు ఉపాధి కల్పించాలి.
- గ్రామంలోనే ఉపాధి కల్పించడం వల్ల గ్రామాభివృద్ధి జరగడమే కాకుండా ఉపాధి కూడ లభిస్తుంది.
- గుంపు మేస్త్రీల నుండి వలస కులీలను రక్షించడానికి పటిష్టమైన చట్టాలు చేయాలి.
- మేధా వలసలను నివారించాలి. ఎందుకంటే భారతదేశ ప్రజల డబ్బుతో చదివి, విదేశాలలో సేవలు చేయడం నివారించాలి.
- గ్రామాల నుండి వలస వచ్చిన వారికి పట్టణాలలో కొంత స్థలం కేటాయించాలి.
- రైతులకు బ్యాంకులనుండి రుణాలు ఇచ్చి గ్రామాలలోనే ఉండేలా చర్యలు తీసుకోవాలి.

2. పిల్లలు రాసిన అంశాలు :

ప్రాథమికంగా పిల్లల తప్పుల్లేకుండా రాయడం, అందంగా రాయడంతో మొదలైన ఈసామర్థ్యం, క్రమేణా సొంతంగా రాయడం, క్రమపద్ధతిలో రాయడం, విశ్లేషణాత్మకంగా రాయడం, నివేదికలు రాయడం, అభిప్రాయాలు రాయడం, విమర్శనాత్మకంగా రాయడం, సృజనాత్మకంగా రాయడం వంటి సామర్థ్యాల స్థాయికి చేరుతుంది. 'రాయడం' అనే సామర్థ్యం రాస్తు ఉంటేనే వృద్ధి చెందుతుంది. ఇందుకోసం కేవలం పరీక్షలపుడు రాసే జవాబు పత్రాలపైననే ఆధారపడడం వల్ల పిల్లలు రాసే సామర్థ్యాన్ని పూర్తిగా అంచనా వేయలేం. ఇది నిరంతరం జరగాలి. ఇందుకోసం పిల్లలు ప్రతిరోజూ ఏదో ఒకదాని గురించి ఎంతో కొంత రాయాల్సి ఉంటుంది. ఈ సామర్థ్యాన్ని పెంపొందించడానికి పాఠ్యపుస్తకంలో 'మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపర్చుకోండి' పేరుతో అభ్యాసాలున్నాయి. పిల్లలు వీటికి ఆలోచించి సొంతంగా జవాబులను తమ నోటుబుక్ లో రాయాలి. పిల్లలు నోట్ బుక్ లో జవాబులు రాసిన విధానాన్ని పరిశీలించి మార్కులు కేటాయించాలి. గైడ్ లో చూసి రాసినా, ఇతర నోట్ బుక్ ల నుండి కాపీచేసినా మార్కులు కేటాయించకూడదు. ఆలోచించి సొంతంగా చేస్తే మార్కులు ఇవ్వాలి. ఉపాధ్యాయుడు కూడా ప్రశ్నలకు జవాబులను నల్లబల్లపై రాసి పిల్లలను రాసుకోమని చెప్పకూడదు. అలా చేయటంవల్ల పిల్లల్లో సొంతంగా రాసే సామర్థ్యం వృద్ధి చెందదు. పిల్లలు రాసిన అంశాలు క్రింది రూపాలలో ఉంటాయి.

- * నోటు పుస్తకాలు విషయాలవారీగా పూర్తిచేసి ఉండటం.
- * సమాచార పట్టికలు పూర్తిచేయడం.
- * పాఠ్యపుస్తకంలోని అభ్యాసాలను పూర్తిచేయడం.
- * పటాలలో గురి&ంచడం, గీయడం, పటాలను చదవడం.
- * గోడపత్రికలలో సాంఘిక శాస్త్ర అంశాలు ఉండడం.

3. ప్రాజెక్టు పనులు :

అభ్యసనం పాఠ్యపుస్తకాల పరిధిని దాటాలి. అదనపు పఠనాసామాగ్రిని పిల్లలు చదవాలి. పఠనాసక్తి పెరిగి స్వతంత్ర పాఠకులుగా ఎదగాలి. ఇందుకోసం అనేక వృత్తాలు, సామర్థ్యాల సమూహమైన ప్రాజెక్టు పనులు నిర్వహించాలి. ప్రాజెక్టు పనుల కోసం విద్యార్థి రకరకాల వ్యక్తులను కలిసి, వారితో మాట్లాడి సమాచారాన్ని సేకరించాలి.

- సేకరించిన సమాచారాన్ని నమోదు చేసి, విశ్లేషించాలి. విశ్లేషణలను నివేదిక రూపంలో రాసి, తరగతిలో ప్రదర్శించాలి. నివేదికపై చర్చించాలి.

ప్రాజెక్టు పనుల ప్రాధాన్యత :

నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో భాగంగా విద్యార్థిలోని సమగ్ర అంతర్గత శక్తుల్ని వెలికితీయడం, వాటిని పెంపొందించడం, వినియోగించడం మొదలైన ప్రక్రియల వలననే ప్రాజెక్టు పనులు ప్రాధాన్యతను సంతరించుకున్నాయి.

విద్యార్థి మానసిక వికాసంతో పాటు ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, స్నేహభావాన్ని, ఇతరులను గౌరవించడాన్ని, సాంఘికపరమైన సర్దుబాటు మొదలైన జీవన నైపుణ్యాలు పెంపొందించుకోవటానికి ప్రాజెక్టు పనులు దోహదపడుతాయి.

- ప్రాజెక్టు పనులు ఎలా నిర్వహించాలి?
- ఏ పాఠానికి చెందిన ప్రాజెక్టును ఆ పాఠ్యాంశం చివర పూర్తి చేయించాలి.
- ప్రాజెక్టును ఎలా పూర్తిచేయాలో విద్యార్థులకు పూర్తి అవగాహన కల్పించాలి.
- పూర్తి చేసిన ప్రాజెక్టులను పిల్లలచే మాట్లాడించాలి. రిపోర్టును చదివించాలి.
- ప్రాజెక్టు పూర్తి చేయించడంలో ఉపాధ్యాయుడు తగు సలహాలు, సూచనలతోపాటు గ్రంథాలయ పుస్తకాలు, ఇతర సామాగ్రి అందుబాటులోకి వచ్చేలా సహకరించాలి.
- గ్రూపులలో తయారు చేసిన ప్రాజెక్టులలో విద్యార్థులు ప్రతిఒక్కరు స్వతంగా నివేదికను రాయాలి.
- ప్రాజెక్టు నివేదికలలో ఒకరి నివేదికను మరియొకరు కాపి కొట్టకుండా చూడాలి.

- మార్కుల కేటాయింపు :

1. ప్రాజెక్టు నివేదిక తయారీ	- 5 మా	50%
2. నివేదిక/ప్రాజెక్టుపై మాట్లాడుట	- 5 మా	50%

(అంటే నివేదికను చదవడం కాదు, ప్రాజెక్టుపై స్వంతంగా మాట్లాడాలి.)

పాఠ్యాంశాలన్నిటిపైనా ప్రాజెక్టులు నిర్వహించాలి. కాని ప్రతి విద్యార్థి ఆ ప్రాజెక్టులు మాత్రమే చేయాలి. ప్రతి నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనమునకు ఒకటి చొప్పున చేయాలి.. పాఠ్యాంశాల చివరన ఇచ్చిన ప్రాజెక్టులతో పాటు అవసరమైన సందర్భాలలో విద్యార్థుల ఆసక్తి, పాఠ్యాంశాల మేరకు ఉపాధ్యాయులు స్వయంగా ప్రాజెక్టులను గుర్తించి, విద్యార్థులతో నిర్వహింపచేయాలి.

3. ప్రాజెక్టు పనులు :

మంచి ప్రాజెక్టుకు ఉండవలసిన లక్షణాలు :

- సమస్యా పరిష్కారానికి దోహదపడాలి.
- ప్రయోజనం కల్పించేదిగా ఉండాలి.
- స్వేచ్ఛాయుతంగా, సమన్వయంతో చేయగలిగేదిగా ఉండాలి.
- అభ్యసన అనుభవాలు పెంపొందించేదిగా ఉండాలి.
- నిజజీవిత అనుభవాల ఆధారంగా, అన్వయించదగినదిగా ఉండాలి.
- అభిరుచులు, ఆసక్తిని పెంచి, క్రియాశీలకంగా పాల్గొనేదిగా ఉండాలి.
- సవాళ్ళను అధిగమించడానికి, శిక్షణ ఇచ్చేదిగా ఉండాలి.
- విస్తృత అధ్యయనానికి దోహదపడేలా ఉండాలి.

ప్రాజెక్టు - రకాలు (స్వభావం) :

1. వ్యక్తిగత : తరగతిలోని ప్రతి విద్యార్థి ఒక్కొక్క సమస్యను గుర్తించి నిర్వహించి, నివేదికలు తయారు చేయడం జరుగుతుంది.
2. గ్రూపు : తరగతిలోని విద్యార్థులను 5 లేక 6 మంది పిల్లలను గ్రూపుగా చేసి ప్రతి గ్రూపునకు ఒక్కో సమస్యను విద్యార్థుల అభిరుచి మేరకు ఉపాధ్యాయుడు కేటాయించాలి. ప్రాజెక్టు నిర్వహణలో గ్రూపు సభ్యులు పాల్గొన్నప్పటికీనీ, నివేదికలు మాత్రం వ్యక్తిగతంగా తయారుచేసి ప్రదర్శించడం జరుగుతుంది.

ప్రాజెక్టు నిర్వహణ - సమాచార సేకరణ :

ప్రాజెక్టు నిర్వహణలో సమస్యను గుర్తించి, ఎంపిక చేసుకున్న తర్వాత, సమస్యకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని రెండు విధాలుగా సేకరించడం జరుగుతుంది.

1. ప్రాథమిక సమాచారం : దీనిని పరిశోధకుడు వ్యక్తిగతంగా స్వయంగా సేకరించడం జరుగుతుంది. ఈ సమాచారం గతంలో ఎన్నడూ సేకరించి ప్రచురించబడనిదై ఉండాలి.

2. సెకండరీ సమాచారం (ద్వితీయ) : గతంలో ఎవరో ఒకరు సేకరించిన సమాచారాన్ని వివిధ మాధ్యమాల ద్వారా సంగ్రహించడం పత్రికలు, పుస్తకాలు (గ్రంథాలు) ప్రచురించబడడం, ఇంటర్వ్యూ టీవి, సిడి నుండి గ్రహించే సమాచారం.

సమాచార సేకరణ - అనుసరించే విధానం :

ప్రాజెక్టు పనులు నిర్వహణలో సమస్యను గుర్తించిన తరువాత సంబంధిత సమాచారాన్ని వివిధ సాధనాలు ద్వారా సేకరించడం జరుగుతుంది. ప్రశ్నావళి, అభిప్రాయశోధకలు పరిశీలన పత్రం, సర్వేచేపట్టడం ఇంటర్వ్యూ చేయడం, వివిధ ప్రామాణిక పుస్తకాలు దిన, వార, మాస పత్రికల నుండి సంబంధిత విషయ సమాచారాన్ని సేకరించడం, ఎలక్ట్రానిక్ మాధ్యమాల ద్వారా ప్రసారమయ్యే విషయాలు, ప్రాజెక్టు పనుల్లో సమాచార సేకరణకు తోడ్పడుతాయి.

ప్రాజెక్టు నిర్వహణ - ప్రాథమిక సమాచారం

(ముందు పేజిలో ఉండాల్సిన వివరాలు)

- ప్రాజెక్టు పేరు :

- ◆ విద్యార్థి పేరు :
- ◆ క్రమ సంఖ్య :
- ◆ తరగతి :
- ◆ మార్గదర్శకుడి పేరు :
(ఉపాధ్యాయుడు)
- ◆ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం F.A No.() నెల.....
- ◆ పాఠశాల పేరు :
- ◆ నిర్వహించిన సంవత్సరం :

ప్రాజెక్టు నిర్వహణ నివేదిక సోపానాలు :

ప్రాజెక్టు పేరు / శీర్షిక (Title)

ప్రాజెక్టు ఉపోద్ఘాతం / పరిచయం (Introduction)

ప్రాజెక్టు లక్ష్యాలు (Objectives)

నిర్వహణ పద్ధతి / సమాచార సేకరణ (Methodology) Data Collection

సమాచార విశ్లేషణ - పట్టికలు (Data Analysis & Interpretation)

ఫలితాలు, నిర్ణయాలు (Findings and Condison)

పరిశీలించిన గ్రంథాలు / వెబ్‌సైట్లు

తరగతి గదిలో విద్యార్థుల ప్రదర్శన / చదవడం / చర్చ

సమూహ ప్రాజెక్టు (Model Project)

గ్రూపు ప్రాజెక్టులో పాల్గొన్న విద్యార్థుల పేర్లు

1. G.తిరుపతి
2. N.అభిలాష్
3. K.శివకుమార్
4. S.నవజ్యోతి
5. K.మేఘన

ప్రాజెక్టు పేరు : ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమం - రాష్ట్ర సాధన :-

- 1) లక్ష్యాలు :-
- ప్రత్యేక తెలంగాణ ఆవవ్యకతను తెలుసుకుంటారు.
 - ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమంలో పాల్గొన్న వారెవరో తెలుసుకుంటారు.
 - ఉద్యమకారులు ఏ ఏ ఉద్యమాలలో చురుకుగా పాల్గొన్నారు తెలుసుకుంటారు.
 - ఉద్యమం వలన వారు ఏ సమస్యలు ఎదుర్కొన్నారు తెలుసుకుంటారు.
 - ప్రజల న్యాయమైన డిమాండ్లను ప్రభుత్వం నెరవేర్చుతుందనే వాస్తవాన్ని గ్రహిస్తారు.

1) ఉపోద్ఘాతం/పరిచయం :- ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ నాటి నుండి తెలంగాణ ప్రాంతం అనేక రకాలుగా వివక్షతకు గురవుతుంది. నియామకాలు, నీళ్ళు, నిధుల కేటాయింపులో పాలకుల నిర్లక్ష్యమైఖరిని గత 50 ఏళ్ళుగా మన ప్రాంత ప్రజాప్రతినిధులు ప్రశ్నిస్తూనే ఉన్నారు. అందులో భాగంగానే 1969లో ప్రజాఉద్యమంగా

గ్రామ గ్రామాన తెలంగాణ ఉద్యమం ఊపందుకొన్నది. కొందరు స్వార్థపూరిత నాయకులు అవలంబించిన విధనాలు, తెలంగాణ ప్రాంతానికి కొన్ని ప్రత్యేక హక్కులు, అధికారాలు కల్పించడం వలన ఉద్యమం ఆగిపోయింది. హక్కులు, అధికారాలపై ఆంక్షలు విధించడం, ఉల్లంఘనలు జరగడంవలన ఉద్యమం మళ్ళీ నేటి మన ముఖ్యమంత్రి గౌ. శ్రీ చంద్రశేఖర్ రావుగారి నాయకత్వంలో స్వర్ణీయ జయశంకర్ గారి మార్గదర్శకత్వంలో ఊపందుకొంది. ఈ ఉద్యమం రాష్ట్రంలోని ప్రతి గ్రామానికి పాకింది. సమాజంలోని అన్ని వర్గాల వారిని, కదిలించింది.

3) నిర్వహణ పద్ధతి/సమాచార సేకరణ :- ప్రాజెక్టు నిర్వహణలో భాగంగా మేము గ్రూపు ప్రాజెక్టు చేయడానికి ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమంలో పాల్గొన్న వారి వివరాలు సేకరించడానికి ప్రశ్నావళిని రూపొందించుకొని, అట్టి సమాచారాన్ని పట్టికల్లో నమోదు చేయడం జరిగింది.

ప్రశ్నావళి

1. ఉద్యమ కర్త పేరు :
2. పార్టీ పేరు :
3. వృత్తి :
4. పాల్గొన్న ఉద్యమ రూపం :
5. ఎదుర్కొన్న ఇబ్బందులు/సమస్యలు :

పై ప్రశ్నావళిని 50 మంది ఉద్యమకారులకు ఇచ్చి పూరింపజేసి క్రింది పట్టికలో నమోదు చేయడం జరిగింది.

క్రమ సంఖ్య	ఉద్యమ కర్త పేరు	పార్టీ పేరు	వృత్తి	పాల్గొన్న ఉద్యమం	ఎదుర్కొన్న సమస్య
1	గాదె గంగాధర్	ABCD	వ్యాపారం	రైల్, రోడ్ రోకో	పోలీసుల అరెస్టు
2	చకిలం శ్రీనివాస్		సింగరేణి ఉద్యోగం	సకల జనుల సమ్మె	సమ్మెకాలం-జీతంకోత
3	అంకేశ్వరపు రాజు	PQRS	వ్యవసాయకూలీ	వంటావార్లు	అహింస యుతం / ప్రశాంతంగా
4	సూదమల్ల మల్లయ్య	MNOP	వ్యవసాయదారుడు	సాగరహారం	ఉద్యమకారులకు రావాణా ఏర్పాటు-ఖర్చు
5	చిల్ల రామారావు		ప్రభుత్వ ఉద్యోగి	వంట వార్లు	అరెస్టు-రిమాండ్
6.	గుగులోతు రాము		ప్రభుత్వ ఉద్యోగి	నిరాహార దీక్ష	అరెస్టు, జైలు

7.	ఆకునూరి రాణి		ఆర్.టి.సి ఉద్యోగి కండక్టర్	సకల జనుల జమ్మె	జీతంలో కోత-ఆర్థికనష్టం
8.	రాచమల్ల వేణు	QRST	వ్యవసాయం	ధూం,ధాం	లారీ చార్జి
9.	ఆరె రాములు	ABCD	హమాలి	వంటావార్పు	అహింసాయుతం/ ప్రశాంతంగా
50.	నక్క విజయ	MNOP	సామాజిక కార్తకర్త	బతుకమ్మ,బోనాలు	అహింసాయుతం/ ప్రశాంతంగా

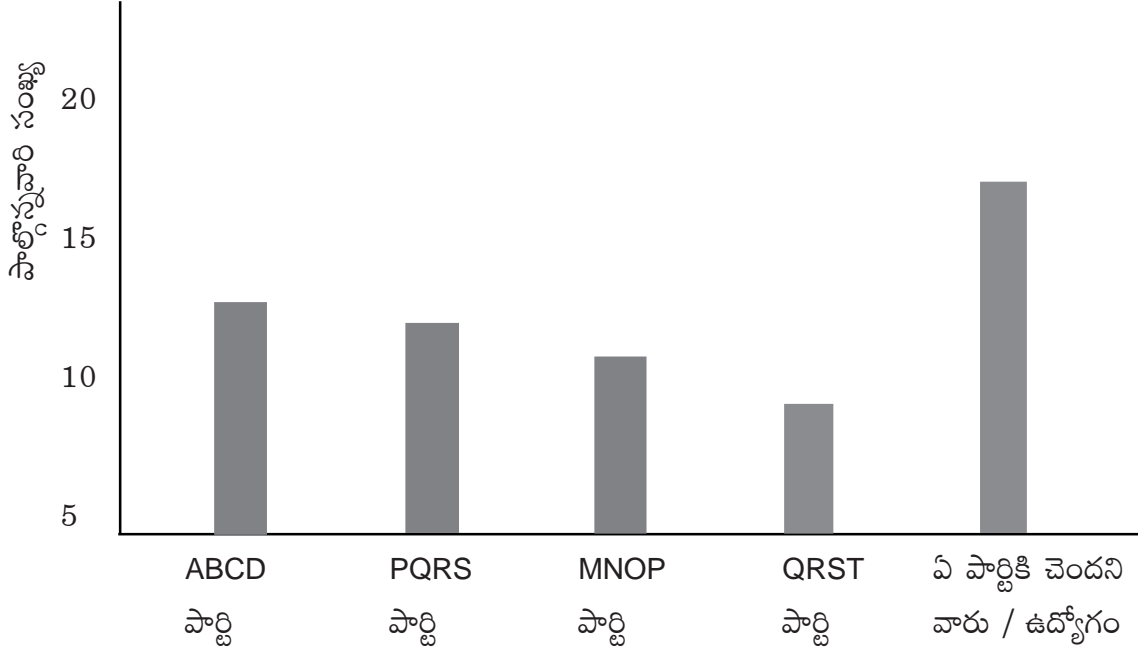
సమాచార విశ్లేషణ :- (పట్టికలు, గ్రాఫులు)

పై పట్టికలో నమోదైన వివరాలు విశ్లేషించినట్లయితే 50 మంది ఉద్యమకారుల్లో 22 మహిళలు, 28 పురుషులు పాల్గొన్నారు. వీరిలో ABCD పార్టీ 11 మంది, PQRS పార్టీ 08 మంది, MNOP పార్టీ 07 మంది, QRST పార్టీ 06 మంది, మిగతా 18 మంది ఉద్యోగులు పాల్గొన్నారు. వీరు పాల్గొన్న ఉద్యమాలను పరిశీలిస్తే నిరాహార దీక్ష 6 మంది, సకలజనుల సమ్మె 8 మంది, ధూంధాం 6 మంది, వంటావార్పు 8 మంది, బతుకమ్మ బోనాలు 4 మంది మిలియన్ మార్చ్ 6 మంది, సాగరహారం 9 మంది, రైల్వోడ్ రోకక్ష 3 మంది ఉద్యమంలో క్రియాశీలకంగా పాల్గొన్నారు. తమ నిరసన గళాన్ని ఆట,పాటల ద్వారా వినిపించారు.

ఉద్యమాన్ని అణచివేసేందుకు ప్రభుత్వం ఉద్యమకారులను అనేక సమస్యలకు గురిచేసింది. ఉద్యమంలో పాల్గొన్న 18 మంది ఉద్యోగులకు జీతంలో కోత విధించింది. 16 మందిని అరెస్టు చేసి, రిమాండు / జైలుకు పంపారు. 6గురు ఉద్యమకారులు ఆర్థికంగా ఉద్యమంకోసం డబ్బును వెచ్చించారు. 10 మంది ఉద్యమకారులు ఎలాంటి కేసులు లేకుండా ఉద్యమం నిర్వహించడం జరిగింది.

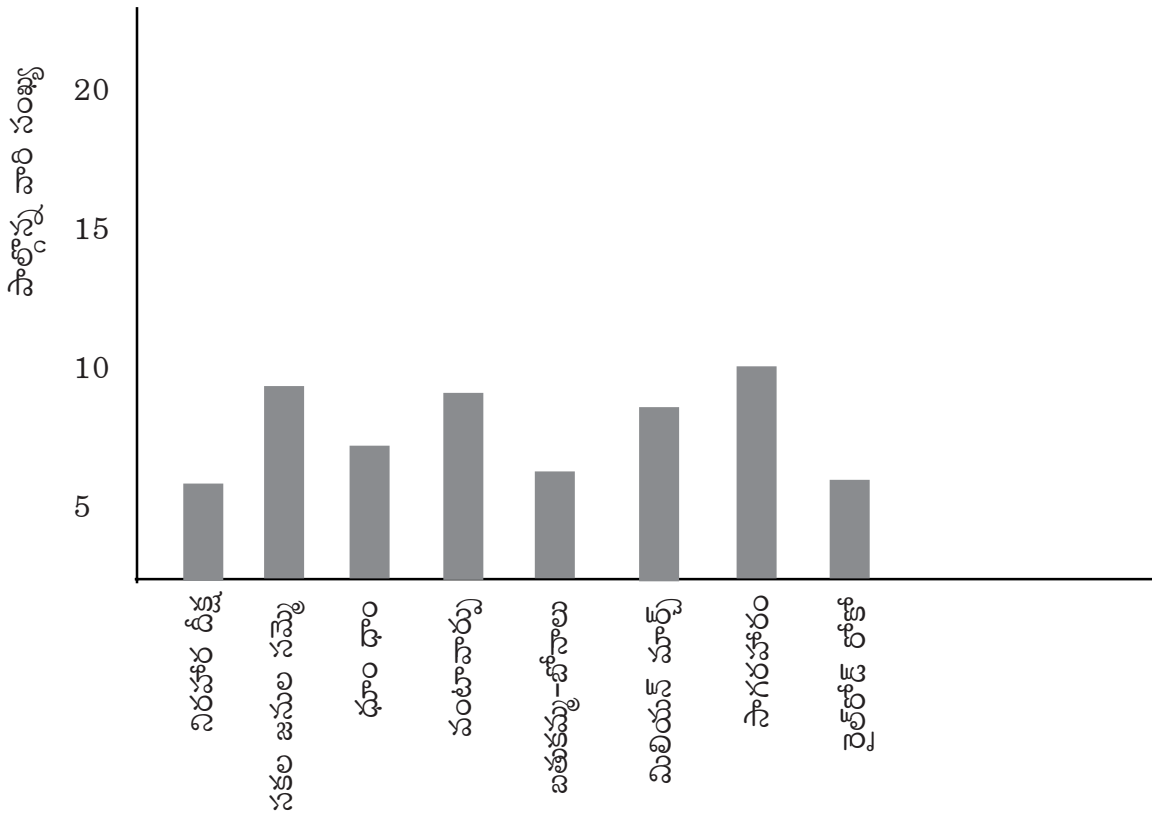

పార్టీ వారిగా పాల్గొన్న ఉద్యమకారులు

ఉద్యమంలో పాల్గొల వారిగా పాల్గొన్నవారు

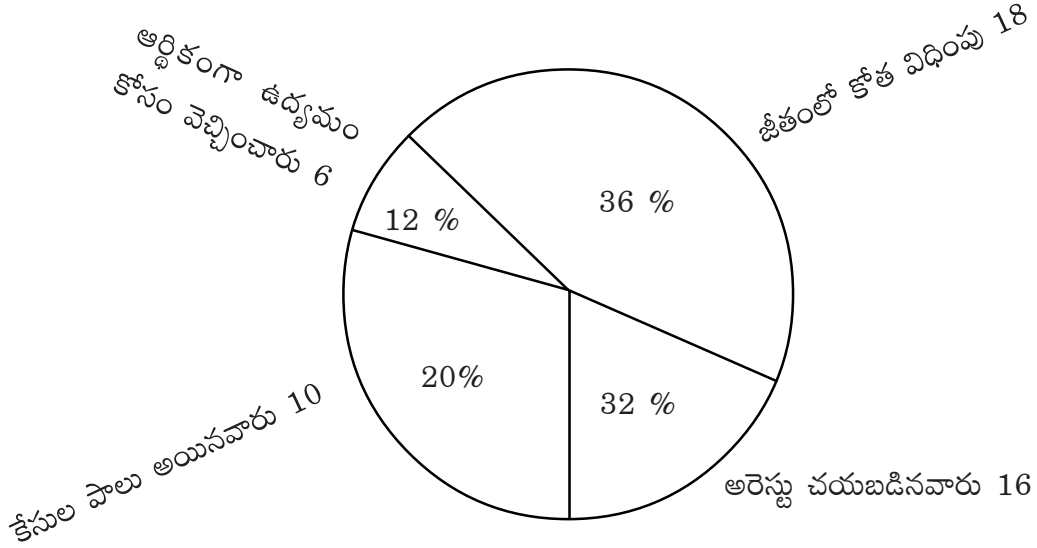
ఉద్యమకారులు పాల్గొన్న ఉద్యమాలు

√ పత్రికల్లో వచ్చిన ఉద్యమ చిత్రాలను సేకరించి అంటించ, వ్యాఖ్యాం చేయడం జరుగుతుంది.

ఉద్యమ కారులు ఎదుర్కొన్న సమస్యలు

వృత్త రేఖా చిత్రం

పై వృత్త రేఖా చిత్రం పరిశీలించినట్లయితే, తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటు ఆవశ్యకతను, ప్రజలు ప్రభుత్వ నిర్బంధాలను, సమస్యలను సైతం వెరవకుండా ఉద్యమాన్ని ముందుకు తీసుకుపోయారు. ఉద్యమంలో 12% మంది ఉద్యమ నిర్మాణం, నిర్వహణకోసం ఆర్థిక భారాన్ని భరించారు. 32% మంది అరెస్టులను సైతం లెక్క చేయకుండా ఉద్యమించారు. 36% మంది ఉద్యోగులు తమ జీవన భృతిని ఆధారమైన జీతాలను కూడా లెక్కచేయకుండా ఉద్యమంలో సకల జనుల సమ్మేను నిర్వహించి, ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలను స్తంభింపజేశారు. ఉద్యమంలో పాల్గొన్నవారిలో కేవలం 20% మాత్రమే ఎలాంటి కేసులు లేకుండా, ఉద్యమం కొనసాగించారు. పై విశ్లేషణ ఆధారంగా, తెలంగాణ ప్రత్యేక రాష్ట్ర వాంఛకు ప్రభుత్వ నిర్బంధాలు లెక్కచేయకుండా ధన, ప్రాణాలకు తెగించి ఉద్యమాన్ని నిర్వహించడం ప్రజల్లోని సమైక్యతను ధృఢ వాంఛను తెలుపుతుంది.

ఫలితాలు / ముగింపు :-

ఈ అధ్యయనం ద్వారా ప్రజల్లో ఉన్న ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధనకు కెసిఆర్ నాయకత్వంలో అన్ని వర్గాల వారికున్న ప్రగాఢ వాంఛ వ్యక్తం అయ్యింది. ఎన్ని నిర్బంధాలు, విధించినప్పటికీ ఉద్యమాన్ని కొనసాగించి, తమ సత్తాను చాటి, ప్రభుత్వ వ్యవహారాలకు ఆటంకం కలిగించకుండా, శాంతియుతంగా తమ ఆశయాన్ని వ్యక్తం చేశారు. ఎట్టకేలకు ప్రజాఉద్యమాన్ని గుర్తించిన ప్రభుత్వం చిరకాల వాంఛను తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని ప్రకటించింది. సమిష్టిగా ఉద్యమిస్తే సాధించలేనిదేది లేదు అనే మాటకు ఈ ఉద్యమం చక్కటి ఉదాహరణ.

ప్రదర్శన :-

గ్రూపుల్లో పాల్గొన్న వారందరూ వ్యక్తిగతంగా నివేదికలు తయారుచేసుకొని నిర్ణీత సమయంలో ఉపాధ్యాయుడికి సమర్పించడం జరుగుతుంది. అనంతరం చర్చ సందర్భములో గ్రూపుల వారిగా వ్యక్తిగతంగా చక్కటి వాగ్దాటితో, మధ్యమధ్యలో అడిగే ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెప్పతూ నివేదికను, చిత్రాలు, వార్తా కథనాల ఆధారంగా ప్రదర్శించడం జరుగుతుంది.

ప్రాజెక్టు నిర్వహించడానికి, ఉపకరించిన (ద్వితీయ సమాచారం) సెకండరీ సమాచారం కోసం వివిధ దిన, వార, మాస పత్రికలు పరిశీలించడం జరిగింది. ఈనాడు, వార్త, సమస్తే తెలంగాణ, సాక్షి దినపత్రికలు: వ్యాసమాలిక వంటి గ్రంథాలు మొ॥ కథనాలు, ఎడిటోరియల్లోని వ్యాసాలు సంప్రదించడం జరిగింది.

ప్రాజెక్టు నిర్వహణ - ఉపాధ్యాయుని పాత్రం :

ప్రాజెక్టు పనులు కెటాయించే ముందు : పాఠ్యంశం వారిగా ప్రాజెక్టు పనులు చేయడానికి సమస్యను గుర్తింపజేయడం.

- పిల్లల స్థాయి, వ్యక్తిగత లేదా గ్రూపు ప్రాజెక్టు పనులను కెటాయించడం.
- పిల్లలతో జట్టు ప్రాజెక్టు పనికోసం వివిధ స్థాయి పిల్లలు ఉండే విధంగా గ్రూపులు చేయడం.
- ప్రాజెక్టు పనికి సంబంధించిన ఉపయుక్త గ్రంథాలు, వనరుల సమాచారం సేకరణలో సూచనలివ్వడం.

ప్రాజెక్టు పనులు నిర్వహిస్తున్నప్పుడు :

- ప్రాజెక్టు పనులు ఎలా నిర్వహిస్తున్నారో వారి ప్రగతిని సమీక్షిస్తూ సహకారం అందించడం.
- ప్రాజెక్టు పని నిర్వహణలో పిల్లల ఎవరు చురుకుగా, పాల్గొంటున్నారో, ఎవరు వెనుకబడుతున్నారో పరిశీలించి వారిని పురమాయించడం.
- ప్రాజెక్టు తయారులో ఎదురయ్యే సమస్యలను నివృత్తి చేస్తూ సకాలంలో పూర్తయ్యేలా చూడడం.

ప్రాజెక్టు పనులు పూర్తయ్యాక :- నివేదికను రూపొందించే సమయంలో ఏ ఏ పట్టికలు, చిత్రాలు, ఉంచాలో సూచించడం.

- ప్రాజెక్టు పనులు ఏ ఇద్దరికి ఒకేలా ఉండకుండా కాఫీ జరగకుండా వ్యక్తిగతంగా సొంతంగా రాసేలా చూడాలి.
- ప్రదర్శన సమయంలో ఆత్మ విశ్వాసంలో చదివేలా, భయాన్ని పొగొట్టే భయరహిత వాతవరణంలో ప్రదర్శన జరిగేటట్లు చూడడం.
- బాగా రాసిన ప్రాజెక్టులను, చదివిన వారిని ప్రోత్సహించడం, బాగా రాయని పనులను తగు సూచనలు ఇవ్వడం వలన మళ్ళీ నిర్వహించే ప్రాజెక్టులో తప్పులు దొర్లకుండా చూడడం.

4. లఘుపరీక్షను ఎలా నిర్వహించాలి ?

- ఈ పరీక్షను యూనిట్ టెస్ట్ లా కాకుండా / మందస్తు సమాచారం ఇవ్వకుండా నిర్వహించాలి.
- రాతపరీక్ష 20 మార్కులకు నిర్వహించాలి. దానిని 5 మార్కులకు తగ్గించాలి.
- 20 మార్కుల పరీక్ష రెండు లేక మూడు సార్లు కాని నిర్వహించుకోవచ్చు.
- దీనికి నిర్దిష్ట సమయం అవసరం లేదు. ఎప్పుడైనా ఒక పీరియడ్ సమయంలో నిర్వహించుకోవచ్చు.
- రాత పరీక్షకు 20 మార్కులున్నాయి కాబట్టి ఏవైనా 2 లేదా 3 విద్యా ప్రమాణాలకనుగుణంగా ప్రశ్నాపత్రాన్ని ఉపాధ్యాయులే తయారుచేసుకొని నిర్వహించి, మూల్యాంకనం చేసి, నల్లబల్లపై పూర్తిస్థాయి అవగాహనను చర్చ ద్వారా కల్పించాలి.
- ప్రశ్నాపత్రం రూపొందించుకోవడంలో ఉపాధ్యాయునికి స్వేచ్ఛ ఉంది. కొన్ని ప్రశ్నలను నల్లబల్లపై రాసి పీరియడ్ వ్యవధిలో పరీక్ష నిర్వహించాలి.
- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో పిల్లలు సమాధానాలు రాయడానికి ప్రతి సబ్జెక్టుకు ప్రత్యేక నోటు పుస్తకం ఉండాలి.
- ఈ నోట్ పుస్తకంలోని సమాధానాలను ఉపాధ్యాయులు దిద్ది, మార్కులు CCE రిజిస్టర్ లో నమోదుచేయాలి.

లఘు పరీక్షాంశాలు :-

- భావనలపై అవగాహన (ప్రశ్నలు)
- పటాలను విశ్లేషించటం, పటంలో ప్రాంతాలను గుర్తించడం.
- సేకరించిన సమాచారంపై విశ్లేషణ.
- సమామాజిక అంశాలపై అవగాహన, అనుభవాల విశ్లేషణ.
- ప్రశంస, విలువలు.
- ప్రతి FA లో లఘు పరీక్షను 20 మార్కులకు, మిగిలిన వాటిని ఒక్కొక్క దానిని 10 మార్కులకు నిర్వహించాలి. కాని రికార్డు చేయునపుడు వానిని 5 మార్కుల చొప్పున కుదించి రికార్డు చేయాలి.
- ఫార్మేటివ్ మూల్యాంకనం వివరాలను 6 నుండి 10వ తరగతి వరకు నమోదు చేయాలి.

క్ర. సంఖ్య	విద్యార్థి పేరు	ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి వ్యాఖ్యానించడం; సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందించడం 5మా॥	రాత అంశాలు (Written Works) 5మా॥	ప్రాజెక్టు పని 5మా॥	లఘు పరీక్ష (Slip Test) 5మా॥	మొత్తం మార్కులు 20మా॥

- నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనాన్ని సంవత్సరంలో 4 సార్లు నిర్వహించాలి. (జూలై, ఆగష్టు, నవంబర్, జనవరి/ఫిబ్రవరిలో)
- 4 సార్లు నిర్వహించిన పిమ్మట సంవత్సరాంతంలో వాటి సరాసరి మార్కులను 20కు లెక్కగట్టి బోర్డుకి అందచేయాలి.

నోట్ : నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో రాత అంశాలకు ఒక నోటుబుక్‌ను (200 పేజీలు), మిగిలిన మూడింటికి కలిపి ఒక నోట్‌బుక్‌ను (200 పేజీలు) పెట్టి దానిలోనే రాయాలి. వాటిని ఉపాధ్యాయుడు ఎప్పటికప్పుడు పరిశీలించి, సూచనలు రాసి మార్కులు ఇవ్వాలి. ప్రతి నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకన సమయంలో మొదటి పేపరు మరియు రెండవ పేపరు పాఠాల ఆధారంగా పరీక్షించాలి.

- ◆ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలోని అంశాలకు ప్రతిదానికి కింద గ్రేడు వెయ్యవలసిన అవసరం లేదు. మొత్తం 20 మార్కులకు వేస్తే సరిపోతుంది.
- ◆ మొదటి, రెండవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం మార్కుల సగటున **SA₁** కు కలపాలి.
- ◆ నాలుగు **FA** ల సగటున కలపాలి.

- ◆ ఒక వేళ మీ పాఠశాలలో కంప్యూటర్ ఉన్నట్లయితే అంశాల వారిగా మార్కులు నమోదు చేస్తే అటోమాటిక్ గా గ్రేడింగ్ వస్తుంది. దీని కొరకు ఒక సాఫ్ట్ వేర్ ఇస్తున్నారు.

సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం

సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం రాత పరీక్ష ద్వారా నిర్వహిస్తారు. దీనిలో పిల్లలు తమ అభిప్రాయాలను, సమాధానాలను రాసిన దానిని బట్టి ఉపాధ్యాయుని వాటిని నిశితంగా పరిశీలించి పిల్లల ప్రగతిని అంచనా వేయాలి.

సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం :

- సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం 6 నుండి 10 తరగతుల వరకు ఒకే విధంగా ఉంటుంది.
- 6,7,8 తరగతులకు ఒకే పేపరు ఉండి, 80 మార్కులకు ఉంటుంది.
- 9,10 తరగతులకు రెండు పేపర్లు ఉంటాయి.
- 6,7,8 తరగతులకు విద్యా ప్రమాణం హెడ్డింగ్ గా ఉండి, దానికింద భారత్వం ఆధారంగా ప్రశ్నలు ఉంటాయి.
- 9,10 తరగతులకు ప్రశ్నల వారీగా, విద్యా ప్రమాణాల భారత్వం వారీగా ప్రశ్నలు ఉంటాయి.

గత సంవత్సరం వరకు 6,7,8 తరగతులకు 100 మార్కుల ప్రశ్నపత్రం ఉపయోగించడం జరిగింది. ఈ సంవత్సరం నుండి 80 మార్కులకు నిర్వహిస్తారు. సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం-I లో 80 మార్కులకు మొదటి, రెండవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం-II యొక్క సగటును (20 మార్కులు) కలిపి గ్రేడింగ్ తీయాలి. సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం 2కు నాలుగు నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనాల సగటు గ్రేడింగ్ వేయాలి.

ప్రశ్నలసంఖ్య - భారత్వం : (6, 7, 8 తరగతులకు)

ప్రశ్నల రకం	ప్ర.సంఖ్య	ప్ర×మా=మొత్తం	భారత్వం శాతం
వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	4	4×8=32	40%
సంక్షిప్త సమాధాన ప్రశ్నలు	6	6×4=24	30%
లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు	7	7×2=14	17.5%
బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు	10	10×1=10	12.5%
	27	80	100%

విద్యాప్రమాణాల వారీగా భారత్వం (6, 7, 8 తరగతులు)

క్ర.సం	విద్యాప్రమాణం	మొత్తం మార్కులు	భారత్వం
1	విషయావగాహన	32	40%
2	ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి అర్థం చేసుకొని వ్యాఖ్యానించడం	8	10%
3	సమాచార నైపుణ్యాలు	12	15%
4	సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందన ప్రశ్నించడం	8	10%
5	పట నైపుణ్యాలు	12	15%
6	ప్రశాంస, సున్నితత్వం	8	10%
		80	100%

6,7,8 తరగతుల ప్రశ్నల వారిగా, సామర్థ్యాల వారిగా భారత్వం చూసారు కదా! మరి 6,7,8 తరగతులకు ప్రశ్నపత్రం తయారు చేయడానికి ఒక బ్లా ప్రింట్ అవసరం. 8వ తరగతికి సంబంధించి ఒక బ్లా ప్రింట్ను తయారుచేయడం జరిగింది. దాన్ని ఒకసారి పరిశీలించండి.

(బ్లా ప్రింట్ 6,7,8 తరగతులకు)

AS	Essy	Short	V.Short	Objective	Total
As1	1(8)	2(4)	3(2)	10(1)	32
As2	1(8)	-	-	-	8
As3	1(8)	-	2(2)	-	12
As4	-	2(4)		-	8
As5	1(8)	-	2(2)	-	12
As6	-	2(4)	-	-	8
ప్రశ్నలు మార్కులు	4(32)	6(24)	7(14)	10 (10)	80

ప్రశ్నపత్రం తయారీ చేయడంలో గమనించవలసిన అంశాలు.

- 6,7,8 తరగతుల ప్రశ్నపత్రం భారత్వం శాతం, 9,10 తరగతుల మాదిరే ఉంటుంది.
- 4 విభాగాలుగా 9,10 తరగతుల ప్రశ్నపత్రం ఉంటుంది.
- 6,7,8 తరగతుల ప్రశ్న పత్రం 6 విభాగాలుగా అవి విద్యాప్రమాణాల శీర్షికతో ఉంటాయి.
- ఒక విద్యాప్రమాణానికి చెందిన అన్ని రకాల ప్రశ్నలు ఒక దగ్గరే ఇవ్వాలి.
- మూల్యాంకనం తర్వాత విద్యాప్రమాణాల వారీగా మార్కులు నమోదు చేసి, గ్రేడింగ్ చేయాలి.
- 9,10 తరగతులకు విద్యాప్రమాణాల వారీగా గ్రేడింగ్ అవసరం లేదు. మొత్తం పై గ్రేడింగ్ వేయాలి.
- 6,7,8 తరగతుల్లో కూడా ప్రశ్నలను పుస్తకంలోనుంచి యథాతథంగా ఇవ్వరాదు.
- Concepts ఆధారంగా ప్రశ్నలు కొత్తవి తయారు చేస్తే పిల్లలు రాయగల్గాలి.
- సమకాలీన అంశాలు పాఠ్యాంశంతో సంబంధం కలిగినవే ఇవ్వాలి.
- బ్లూ ప్రింట్ ప్రతిసారీ మార్పుకోవచ్చు, కానీ భారత్వంలో మార్పు రారాదు.

సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం

9,10 తరగతులు

ప్రశ్నల సంఖ్య - భారత్వం

విభాగం	ప్రశ్నల రకం	ప్ర.సంఖ్య	కేటాయించిన మార్కులు (ఒక ప్రశ్నకు)	మొత్తం మార్కులు	భారత్వం
I	వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	4	4	16	40%
II	సంక్షిప్త సమాధాన ప్రశ్నలు	6	2	12	30%
III	లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు	7	1	07	17.5%
IV	లక్ష్యాత్మక ప్రశ్నలు	10	1/2	05	12.5%
	మొత్తం	27		40	100%

I. వ్యాసరూప ప్రశ్నలు :

- ఎ) ఇవి మొదటి విభాగంలో ఉంటాయి.
- బి) సమాధానం 8-10 వాక్యాలలో రాయాలి.
- సి) ఏ విద్యా ప్రమాణము నుండి అయిననూ ప్రశ్నలు అడుగవచ్చు.
- డి) పుస్తకంలోని ప్రశ్నలు మార్చి ఇవ్వవచ్చు. లేదా భావనల ఆధారంగా కొత్త ప్రశ్నలు తయారు చేసి ఇవ్వవచ్చు.
- ఇ) సొంతమాటల్లో సమాధానాలుండాలి. భావనలకు సంబంధించిన కీలక పదాలు సమాధాన వాక్యాల్లో ఉండాలి.

(పై సూచనల్లో సి,డి,ఈ అన్ని విభాగముల ప్రశ్నలకు వర్తిస్తాయి)

II. సంక్షిప్త సమాధాన ప్రశ్నలు :

- ఎ) ఇది రెండవ విభాగంలో ఉంటాయి.
- బి) సమాధానం 4-5 వాక్యాలలో రాయాలి.

III. లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు

- ఎ) ఇవి మూడవ విభాగంలో ఉంటాయి.
- బి) సమాధానం 1-2 వాక్యాలలో రాయాలి.

IV. బహుశైచ్చిక ప్రశ్నలు

- ఎ) ఇచ్చిన 4 ఆప్షన్లలో సరి అయిన దానిని ఎన్నుకొని సమాధానమును లేదా దానిని సూచించు అక్షరాన్ని (ఎ,బి,సి,డి) సమాధాన పత్రంలో రాయాలి.

బి) జ్ఞాపక శక్తిని పరిశీలించేలా ప్రశ్నలు ఇవ్వడాన్ని తగ్గించాలి.

ఉదా॥ సం॥లు, వ్యక్తుల, స్థలాల, దేశాల మొ॥ పేర్లు

సి) అప్సన్ల ఆధారంగా ప్రశ్నలు ఉండాలి.

డి) అప్సన్ దగ్గర సంబంధం కల్గిన సమాధానాలుగా ఉండాలి.

ఈ) ఖాళీలు, జతపరచుట ఇవ్వరాదు.

పై నాలుగు విభాగాలుగా ప్రశ్నపత్రం తయారు చేసేటప్పుడు ఈ క్రింది విద్యా ప్రమాణాల భారత్వాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

క్ర.సం	విద్యాప్రమాణం	మొత్తం మార్కులు	భారత్వం %
1	విషయావగాహన	16	40%
2	ఇచ్చిన పాఠ్యాంశాన్ని చదివి అర్థం చేసుకొని వ్యాఖ్యానించుట	4	10%
3	సమాచార నైపుణ్యాలు	6	15%
4	సమకాలీన అంశాలపై ప్రతి స్పందనలు ప్రశ్నించుట	4	10%
5	పట నైపుణ్యాలు	6	15%
6	ప్రశంస-సున్నితత్వం	4	10%
	మొత్తం	40	100%

సూచనలు :

- 1) ప్రశ్నపత్రం తయారు చేసేటప్పుడు ఈ భారత్వ పట్టికల ప్రకారం ప్రశ్నలు ఎంపిక చేయాలి.
- 2) పుస్తకంలోని ప్రశ్నలు (బాక్స్ లోనివి, మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండిలోనివి) ఉన్నదున్నట్లుగా ఇవ్వరాదు. ప్రశ్నను మార్చి ఇవ్వాలి. భావనలతో సంబంధం కలిగిన ఇతర అంశాలు అడగవచ్చు.
- 3) వ్యాసరూప ప్రశ్నలకు మాత్రమే ఛాయిస్ ఉంటుంది.
- 4) పాఠాల వారీగా భారత్వం అవసరం లేదు.

బ్లూ ప్రింట్ Paper - I

క్ర.సం.	విద్యాప్రమాణం	విభాగం	విభాగం	విభాగం	విభాగం	మొత్తం	భారత్వం
1	విషయావగాహన	1(4)	2(2)	5(1)	6(1/2)	16మా	40%
2	ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి అర్థం చేసికొని వ్యాఖ్యానించుట	1(4)	-	-	-	4మా	10%
3	సమాచార నైపుణ్యాలు	-	2(2)	-	4(1/2)	6మా	15%
4	సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందన, ప్రశ్నించుట	-	2(2)	-	-	4మా	10%
5	పట నైపుణ్యాలు	1(4)	-	2(1)	-	6మా	15%
6	ప్రశంస, సున్నితత్వం	1(4)	-	-	-	4మా	10%
		4(4)	6(2)	7(1)	10(1/2)	40మా	100మా

SOCIAL STUDIES, Paper-I
(Resources Development and Equity)
(Telugu Version)

Time : 2 Hours, 45 Minutes

Maximum Marks : 40

Instructions :

1. Read the following question paper and understand every question thoroughly without writing anything. 15 minutes time is allotted for this.
2. Answer **all** questions from the given four sections.
3. In Section-I, every question has an internal choice. Answer **anyone** alternative.
4. Write answers to the objective type questions (Section-IV) on the answer booklet only.

SECTION I

4×4=16

- సూచనలు :**
- i) అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయుము. ప్రతి ప్రశ్నకు నాలుగు మార్కులు.
 - ii) ప్రతి ప్రశ్న నుండి అంతర్గతంగా ఒక ప్రశ్నను ఎన్నుకొని సమాధానం వ్రాయుము.
 - iii) ప్రతి ప్రశ్నకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో సమాధానం వ్రాయుము.
 - iv) మూడవ ప్రశ్నకు మీకు ఇవ్వబడిన మ్యాపులలో సమాధానములు వ్రాయండి.

1. గంగా-సింధూ నదీ మైదానం ద్వీపకల్ప పీఠభూమికి ఏవిధంగా భిన్నమైనదో పేర్కొనుము.

లేదా

ఒక ప్రాంత జనసాంద్రత, ఆ ప్రాంత భౌగోళిక పరిస్థితులకు మధ్య గల సంబంధాన్ని విశ్లేషించుము.

2. ఈ క్రింది పేరా చదివి నీ అభిప్రాయం రాయుము.

భారతదేశంలో ప్రతీ వంద మందికి 103 మంది ఆడపిల్లలు పుడుతున్నారు. కానీ మగపిల్లల కంటే ఎక్కువ మంది ఆడపిల్లలు చనిపోతున్నారు. 0-5 వయస్సులో బతికి బట్ట కట్టిన మగపిల్లల సంఖ్య కంటే ఆడపిల్లల సంఖ్య చాలా తక్కువగా ఉందని సెన్సెస్ చెపుతోంది. ఆడపిల్లలు బతకటానికి ఎక్కువ అవకాశాలు ఉన్నప్పటికీ ఇలా జరుగుతోందంటే వారి పోషణ, సంరక్షణలలో ఏదో వివక్ష ఉండి ఉండాలి.

లేదా

ఈ క్రింది పేరా చదివి నీ అభిప్రాయం రాయుము.

స్థానిక పర్యావరణం నుండి నిర్వాసితులు కావటం వల్ల నష్టపోయేది ప్రజలు ఒక్కరే కాదన్నది ముఖ్యంగా గుర్తించాలి. ప్రజలతో పాటు సాంప్రదాయ జ్ఞానం మాయమైపోతుంది. సుసంపన్నమైన పర్యావరణ జీవవైవిధ్యత అంతరించి పోతుంది.

3. మీకివ్వబడిన ప్రపంచ పటంలో ఈ క్రింది వానిని గుర్తించండి.
- ఈజిప్టు
 - మెక్సికో
 - సౌదీ అరేబియా
 - నార్వే

లేదా

మీకివ్వబడిన భారతదేశం పటంలో ఈ క్రింది వానిని గుర్తించండి.

- 82 1/2 తూర్పు రేఖాంశం
 - హిమాచల్ ప్రదేశ్ రాష్ట్ర రాజధాని
 - అరేబియా సముద్రంలో కలిసే నది
 - కేరళ
4. పశ్చిమాసియా వెళ్ళిన భారత వలస కార్మికుల దుర్భర పరిస్థితులపై మీ స్పందన ఏమిటి?

లేదా

మీ ప్రాంతంలోని పర్యావరణ సమస్యలపై మీ జిల్లా కలెక్టర్ కు ఉత్తరం రాయుము.

SECTION II

6×2=12

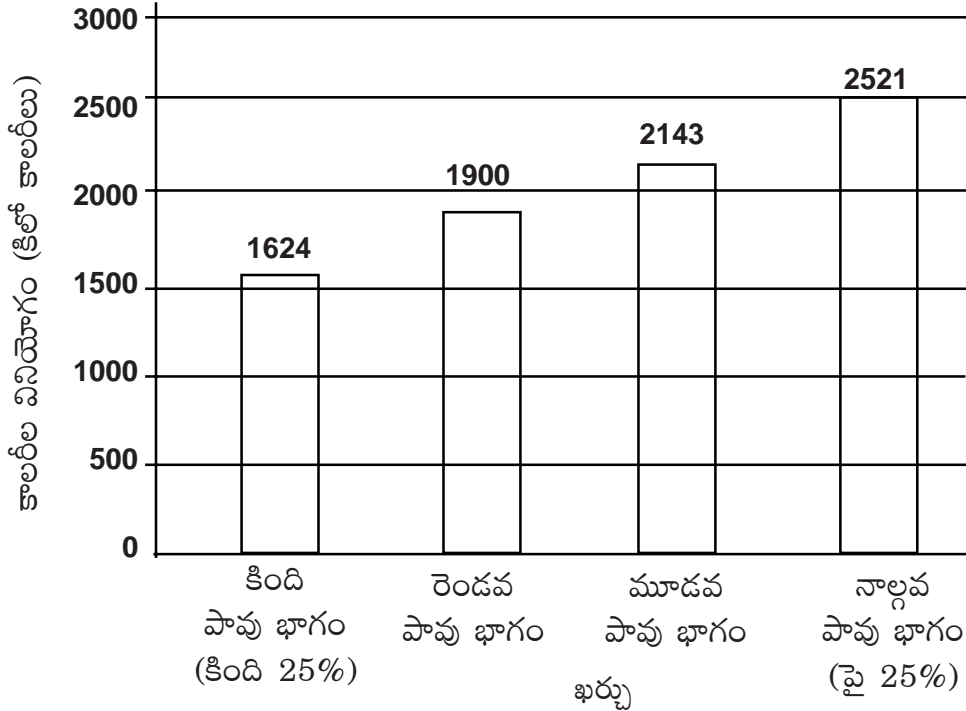
- సూచనలు :
- అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయుము.
 - ప్రతి ప్రశ్నకు రెండు మార్కులు
 - ప్రతి ప్రశ్నకు 4 నుండి 5 వాక్యాలలో సమాధానం వ్రాయుము.
- మానవాభివృద్ధిని కొలవటానికి ముఖ్యమైన అంశాలను ఉదహరించుము.
 - భారతదేశంలోని స్థానిక పరిశ్రమలపై ప్రపంచీకరణ ప్రభావాన్ని అంచనా వేయుము.
 - ఈ క్రింది పట్టిక ఆధారంగా బార్ గ్రాఫ్ తయారు చేయుము.

రంగం	ఉపాధి %	
	1972-73	2009-10
వ్యవసాయం	74	53
పరిశ్రమలు	11	22
సేవలు	15	25

8. క్రింది రేఖా చిత్ర పటంను పరిశీలించి ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

గ్రామీణ భారతదేశంలో కాలరీల వినియోగం

- గ్రామీణ భారతదేశంలో ఎంత భాగం ప్రజలు అవసరమైన దానికన్నా ఎక్కువ కాలరీలు వినియోగిస్తున్నారు?
- గ్రామీణ భారతదేశంలో అవసరమైన దానికన్నా తక్కువ కాలరీలు వినియోగించడానికి కారణమేమిటి?

9. ఇటీవల తెలంగాణ రాష్ట్రంలో చేపట్టిన సమగ్ర కుటుంబ సంక్షేమ పథకం అనుభవం మరియు అభిప్రాయం తెలుపుము.

10. ప్రస్తుత ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ పని తీరును మెరుగు పరచడానికి నీవు సూచించే చర్యలు తెలుపుము.

SECTION III

6×2=12

- సూచనలు : i) అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయుము.
ii) ప్రతి ప్రశ్నకు ఒక మార్కు
iii) ప్రతి ప్రశ్నకు 1 లేదా 2 వాక్యాలలో సమాధానం వ్రాయుము.

11. ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో మధ్యాహ్న భోజనం పెట్టడానికి గల కారణమేమిటి?
12. కోరమాండల్ తీరంలో ఏ ఋతుపవన కాలంలో వర్షపాతం తక్కువ?
13. లండన్లో ఉదయం 8 గంటల సమయం అయితే, మన దేశంలో సమయం ఎంతవుతుంది?
14. మనదేశంలో గత దశాబ్ద కాలంలో మరణాల శాతం తగ్గడానికి గల ప్రధాన కారణమేమిటి?
15. రాంపురం గ్రామ ఆర్థిక రంగంలో నీకు నచ్చిన రెండు అంశాలు రాయుము.

ఈ క్రింది పటం పరిశీలించి 16,17 ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయుము.

16. మహబూబ్ నగర్ జిల్లా సరిహద్దుగా గల తెలంగాణ జిల్లా ఏది?

(తెలంగాణ పటం ఇక్కడ ఉంచాలి. ఏవైన రెండు జిల్లాలకు * (స్టార్) గుర్తు పట్టాలి.

17. పై పటం ఆధారంగా * (స్టార్) గుర్తు గల జిల్లాల పేర్లు రాయుము

SECTION IV

6×2=12

- సూచనలు : i) అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయుము.
ii) ప్రతి ప్రశ్నకు 1/2 మార్కు
iii) ప్రతి ప్రశ్నకు నాలుగు సమాధానాలు ఇవ్వబడినాయి - సరియైన సమాధానాన్ని ఎన్నుకొని, ప్రశ్న సంఖ్యను మరియు సమాధానానికి సంబంధించిన ఆంగ్ల అక్షరాన్ని A/B/C/D ని మీకివ్వబడిన సమాధాన పత్రంలో వ్రాయుము.

18. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో "తొలకరి జల్లులను" ఈ పేరుతో పిలుస్తారు.....
(ఎ) కొబ్బరి జల్లులు (బి) నారింజ జల్లులు
(సి) మామిడి జల్లులు (డి) సీతాఫలం జల్లులు

19. “అదర్భ గ్రామ ప్రథకం” క్రింది హివారే బజారును ఎంపిక చేసిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం
- (ఎ) మహారాష్ట్ర (బి) కర్ణాటక
(సి) కేరళ (డి) తమిళనాడు
20. ద్వీపకల్ప నదులలో పెద్ద నది
- (ఎ) కావేరి (బి) తుంగభద్ర
(సి) గోదావరి (డి) కృష్ణ
21. ఈ క్రింది వాటిలో ఏది అవ్యవస్థకృత రంగానికి చెందినది కాదో గుర్తించుము.
- (ఎ) భవన నిర్మాణం (బి) చిన్నతరహా పరిశ్రమ
(సి) వ్యవసాయ కార్మికులు (డి) ప్రభుత్వ రంగం
22. క్రింద ఇచ్చిన నగరాలలో మే నెలలో కూడా చల్లని వాతావరణం కలిగినది.
- (ఎ) సిమ్లా (బి) ముంబాయి
(సి) లక్నో (డి) కోల్కత
23. విమానాశ్రయ నగరం కానిది
- (ఎ) ఢిల్లీ (బి) బెంగళూరు
(సి) విజయవాడ (డి) హైదరాబాదు

క్రింది పట్టికను పరిశీలించి, 24 నుండి 27 ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

దేశం	2013లో భారతదేశం, దాని పొరుగు దేశాలకు సంబంధించిన కొన్ని వివరాలు				
	తలసరి ఆదాయం	ఆయు: ప్రయాణం	సగటున బడిలో గడిచిన	పాఠశాల విద్యలో ఉండే	ప్రపంచ సూచన అభివృద్ధి (ఎచ్డిఐ)
	డాలర్లలో	సంవత్సరాలలో	సంవత్సరాలు	సంవత్సరాలు	సూచికలో స్థానం
శ్రీలంక	5170	75.1	9.3	12.7	92
భారతదేశం	3285	65.8	4.4	10.7	136
పాకిస్తాన్	2566	65.7	4.9	7.3	146
మ్యాన్మార్	1817	65.7	3.9	9.4	149
బంగ్లాదేశ్	1785	69.2	4.8	8.1	146

నేపాల్ 1137 69.1 3.2 8.9 157

24. పై పట్టిక ఆధారంగా మానవాభివృద్ధి సూచికలో అతి తక్కువ స్థానం పొందిన దేశాన్ని గుర్తించుము.
- (ఎ) భారతదేశం (బి) శ్రీలంక
(సి) మయాన్మార్ (డి) నేపాల్

25. భారతదేశంతో పోల్చినప్పుడు పాకిస్తాన్ ఏ అంశంలో వెనుకబడి లేదు?
- (ఎ) తలసరి ఆదాయం (బి) పాఠశాల విద్యలో ఉండే సం||రాలు
(సి) బడిలో గడిపిన సం||రాలు (డి) మానవాభివృద్ధి సూచిక
26. ఏ దేశం యొక్క ఆయ: ప్రమాణం పాకిస్తాన్ తో సమానంగా ఉంది?
- (ఎ) శ్రీలంక (బి) భారతదేశం
(సి) మయాన్మార్ (డి) నేపాల్
27. శ్రీలంకతో పోల్చినప్పుడు భారతదేశం ఏ అంశంలో వెనుకబడి ఉన్నది?
- (ఎ) తలసరి ఆదాయం (బి) మానవాభివృద్ధి సూచిక
(సి) యు : ప్రమాణం (డి) అన్ని అంశాలలో

SOCIAL STUDIES

(RESOURCE DEVELOPMENT & EQUITY)

PRINCIPLES OF VALUATION - (TELUGU VERSION)

సాధారణ సూచనలు:

- 1) ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు ప్రశ్నా పత్రమును క్షుణ్ణంగా చదవాలి.
- 2) ప్రతి ప్రశ్నకు సమాధానం తెలిసి ఉండాలి.
- 3) పట నైపుణ్యాలలో పటాన్ని క్షుణ్ణంగా పరిశీలన చేసి ఉండాలి.
- 4) ప్రతి ప్రశ్నకుగల సూచికలను అవగాహన చేసుకొని మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 5) బహుళ సమాధానాలు వచ్చే ప్రశ్నలకు భిన్నకోణాలలో ఆలోచించి మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 6) విద్యార్థులు సొంతంగా రాసిన సమాధానం ఇవ్వబడిన సూచికలకు అనుగుణంగా ఉండి ఇచ్చిన కీలక పదాలు లేకపోయినా పరిగణనలోనికి తీసుకొని మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 7) వ్యాసరూప సమాధాన ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 మాక్యాలలో సమాధానం ఉండాలి.
- 8) లఘు సమాధాన ప్రశ్నలకు 4 లేదా 5 వాక్యాలలో సమాధానం ఉండాలి.
- 9) అతి లఘు సమాధాన ప్రశ్నలకు 1 లేదా 2 వాక్యాలలో సమాధానం ఉండాలి.
- 10) పిల్లలు రాసిన సమాధానాలలో పిల్లల దృక్పథం, అవగాహనలను పరిశీలించి మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 11) 1/4 మార్కులు వేయరాదు.
- 12) పాస్ కు దగ్గరలో ఉన్న పేపర్లను జాగ్రత్తగా మరొకసారి పరిశీలించాలి.

13) నాలుగు మార్కుల ప్రశ్నల సమాధానంలో ఎక్కువగా రాత దోషాలు ఉన్నట్లయితే అరమార్కు తగ్గించాలి.

విభాగం - 1

1. గంగా-సింధూ మైదానం ద్వీపకల్ప పీఠభూమికి ఏ విధంగా భిన్నమైనదో పేర్కొనుము.

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	<ul style="list-style-type: none"> ● ఉనికి, విస్తరణ
2. భేదాలు	<ul style="list-style-type: none"> ● నదులు ● శీతోష్ణస్థితి ● నేలలు ● భూ ఉపరితల నిర్మాణం ● భూ స్వరూపాల వివరణ ● వృక్షజాలం ● పంటలు

సూచన : 1) ఏవైనా 4 పాయింట్లు గంగా సింధూ మైదానానికి, ద్వీపకల్ప పీఠభూమికి భేదాలను అన్వయిస్తూ వ్రాయాలి.

2) ప్రతి పాయింటుకు 1 మార్కు

(లేదా)

బి) ఒక ప్రాంత జన సాంద్రత, ఆ ప్రాంత భౌగోళిక పరిస్థితులకు మధ్యగల సంబంధాన్ని విశ్లేషించుము.

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	<ul style="list-style-type: none"> ● ఉపాధి
2. పరస్పర సంబంధం	<ul style="list-style-type: none"> ● వైద్య సదుపాయాలు
3. విశ్లేషణ	<ul style="list-style-type: none"> ● విద్యా సౌకర్యాలు ● వ్యాపార సంస్థలు ● వినోద సౌకర్యాలు ● ఆధునిక సాంకేతిక వృత్తులు ● రవాణా సౌకర్యాలు ● ప్రదేశపు ఎత్తు, ఉనికి ● శీతోష్ణస్థితి ● నీటి వనరులు

- 1) జనసాంద్రతకు ఆ ప్రాంత భౌగోళిక పరిస్థితులకు మధ్య గల సంబంధాన్ని విశ్లేషిస్తూ ఏవైనా 8 పాయింట్లు వ్రాసినట్లైతే 4 మార్కులు ఇవ్వాలి.
- 2) సంబంధిత సమాధానం రాసిన పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.
 2. • పేరాగ్రాఫ్లోని విషయాన్ని అర్థం చేసుకొనుట - 1 మార్కు
 - ఉదాహరణ / విశ్లేషణలతో పేరాగ్రాఫ్లోని విషయాన్ని అర్థం చేసుకొని వ్యాఖ్యానించడం - 2 మార్కులు
 - విషయం ఆధారంగా ముగింపు / సలహాలు ఇవ్వటం - 1 మార్కు
3. మీ కివ్వబడిన ప్రపంచ పటంలో క్రింది వానిని గుర్తించండి.

(లేదా)

మీ కివ్వబడిన భారతదేశ పటంలో ఈ క్రింది వానిని గుర్తించండి

* పడమర వైపు ప్రవహించే ఏ నది అయినా పరిగణనలోనికి తీసికోవాలి.

4. పశ్చిమాసియా వెళ్లిన భారత వలస కార్మికుల దుర్భర పరిస్థితులపై మీ స్పందన ఏమిటి?

సూచికలు	ఆశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు 2. స్పందన 3. ముగింపు	<ul style="list-style-type: none"> ● దళారుల చేతిలో మోసపోవటం ● చట్టబద్ధం కాని విధానాలు ● తాత్కాలిక ఒప్పందాలు ● కుటుంబానికి దూరంగా ఉండటం ● పని ప్రదేశంలో సౌకర్యాల లేమి ● నివాస ప్రదేశం అనారోగ్యకరంగా ఉండటం ● వాతావరణ పరిస్థితులకు సర్దుబాటు కాకపోవటం ● వీసా మరియు పాస్పోర్టు ఇబ్బందులు ● ఆహారపు అలవాట్లలో మార్పు ● సామాజిక పరిస్థితులు

- సూచన : 1) ఏవైనా 8 పాయింట్లు వ్రాస్తే 4 మార్కులు ఇవ్వాలి.
2) సంబంధిత సమాధానాన్ని కూడా పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

(లేదా)

మీ ప్రాంతంలోని పర్యావరణ సమస్యలపై మీ జిల్లా కలెక్టర్ కు ఉత్తరం రాయుము సూచికలు :

<p>శ్రీయుత కలెక్టర్ గారికి,</p>	<p>తేది : స్థలం : ఇట్లు భవధీయుడు</p>
---	---

1 మార్కు

- విషయ విశ్లేషణకు 3 మార్కులు
- విషయ విశ్లేషణకు సంబంధించి ఉదాహరణకు :
పరిసరాలలో చెత్తా చెదారం,
పరిశ్రమల కాలుష్యం,
డ్రైనేజి సమస్యలు మొదలైనవి.

విభాగం - 2

5. మానవాభివృద్ధిని కొలవడానికి ముఖ్యమైన అంశాలను ఉదాహరించుము.

సూచన :

సూచికలు	ఆశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	<ul style="list-style-type: none"> ● తలసరి ఆదాయం ● విద్య ● వైద్యం ● విద్యుత్ ● గృహవసతి ● ఆయు: ప్రమాణం

- 1) ఏవైనా నాలుగు పాయింట్లకు 2 మార్కులు
 - 2) ఇంకా సంబంధిత సమాధానాన్ని రాసిన పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.
- 2) భారతదేశంలోని స్థానిక పరిశ్రమలపై ప్రపంచీకరణ ప్రభావాన్ని అంచనా వేయుము.

సూచికలు	ఆశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	● పెట్టుబడి, మార్కెట్లలో పోటీ
2. ప్రభావం	● నాణ్యత స్థాయి ● ధరల తగ్గింపు ● వలస

- సూచన : 1) ఏవైనా 4 పాయింట్లకు 2 మార్కులు
- 2) పై సమాధానమేగాకుండా ఇంకా సంబంధిత సమాధానాన్ని వ్రాస్తే పరిగణనలోకి తీసుకొని మార్కులు ఇవ్వాలి.
7. ఈ క్రింది పట్టిక ఆధారంగా బార్ గ్రాఫ్ తయారు చేయుము.

రంగం	ఉపాధి %	
	1972-73	2009-10
వ్యవసాయం	74	53
పరిశ్రమలు	11	22
సేవలు	15	25

బార్ గ్రాఫ్ స్కాన్ చేయాలి. (మేటీరియల్ పేజీ నెం. 9)

1. గ్రామీణ భారతదేశంలో ఎంత భాగం ప్రజలు అవసరమైన దాని కన్నా ఎక్కువ కాలరీలు వినియోగిస్తున్నారు.

సమాధానం : నాల్గవ పావు భాగం (పై 25 శాతం) - 1మార్కు

2. గ్రామీణ భారతదేశంలో అవసరమైన దానికన్నా తక్కువ కాలరీలు వినియోగించడానికి కారణమేమి? సమాధానం : పేదరికం, నిరుద్యోగం, కొనుగోలు శక్తి తక్కువగా ఉండడం.

సూచన: ఏమైనా 1 పాయింటుకు 1 మార్కు

9. ఇటీవల తెలంగాణ రాష్ట్రంలో చేపట్టిన సమగ్ర కుటుంబ సర్వేపై నీ యొక్క అనుభవం మరియు అభిప్రాయం తెలుపుము.

సమాధానం :

* సర్వేపై పిల్లల అనుభవం - 1 మార్కు

* సర్వేపై పిల్లల అభిప్రాయం - 1 మార్కు

10. ప్రస్తుత ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ పనితీరును మెరుగుపరచడానికి నీవు సూచించే చర్యలు తెలుపుము.

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	● పనిదినాలలో రేషన్ షాప్ తెరవడం
2. సూచనలు	● తూనికలు కొలతలు సరిగా ఉండడం
	● అక్రమ రావాణా అరికట్టడం
	● బయో మెట్రిక్ విధానం ప్రవేశ పెట్టడం
	● ఆన్లైన్ విధానం ప్రవేశ పెట్టడం

సూచన : పైన సూచించిన సమాధానంలో ఏవైనా నాలుగు పాయింట్లు రాసినట్లయితే 2 మార్కులు ఇవ్వాలి. ఇంకా సంబంధిత సమాధానం రాసిన పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

విభాగం - 3

11. ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో మధ్యాహ్న భోజనం పెట్టడానికి గల కారణమేమిటి?

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	● హాజరు శాతం పెంచడం
2. కారణాలు	● పౌష్టికాహారం అందించడం
	● ఆహార భద్రత కొరకు

- సూచన : 1) ఏవైనా 1 పాయింటుకు 1 మార్కు
- 2) సంబంధిత సమాధానాన్ని పరిగణనలోనికి తీసుకొని మార్కులు ఇవ్వాలి.
12. కోరమండల్ తీరంలో ఏ ఋతుపవన కాలంలో వర్షపాతం తక్కువ.
సమాధానం : నైఋతి ఋతుపవన కాలం - 1మార్కు
13. లండన్లో ఉదయం 8 గంటల సమయం అయితే మనదేశంలో సమయం ఎంతవుతుంది.
సమాధానం : మధ్యాహ్నం 1.30 - 1మార్కు
14. మనదేశంలో గత దశాబ్దకాలంలో మరణాల శాతం తగ్గడానికి గల ప్రధాన కారణమేమిటి?

సూచికలు	ఆశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	● మెరుగైన వైద్య సదుపాయాలు
2. కారణాలు	● ప్రజల ఆదాయాలు పెరగడం ● పోషకాహార లభ్యత

సూచన : ఏ ఒక్క కారణం రాసిన 1 మార్కు

15. రాంపురం గ్రామ ఆర్థిక రంగంలో నీకు నిచ్చిన రెండు అంశాలు రాయుము.

సూచికలు	ఆశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	● బహుళ పంటలు పండించడం ● అభివృద్ధి చెందిన నీటి పారుదల వ్యవస్థ ● విద్యుత్ సౌకర్యం ● సహజవనరులను వినియోగించడం ● వ్యవసాయేతర పనులు. ఉదా : రవాణా, పాడి పరిశ్రమ ● కాలాలకనుగుణంగా పంటలు

సూచన : పైన సూచించిన సమాధానంలో ఏ రెండు పాయింట్లు రాసిన ఒక మార్కు ఇవ్వాలి.

16. రాయలసీమ జిల్లా సరిహద్దుగా గల తెలంగాణ జిల్లా ఏది?
సమాధానం : మహబూబ్ నగర్ - 1మార్కు
17. పటం ఆధారంగా స్టార్ గుర్తుగల జిల్లాల పేర్లు రాయుము.
సమాధానం : ఆదిలాబాద్, నల్గొండ - 1మార్కు

విభాగం - 4

ప్రతి ప్రశ్నకు అర మార్కు - $(1/2 \times 10 = 5$ మార్కులు)

- 18) C
 19) A
 20) C
 21) D
 22) A
 23) C
 24) D
 25) C
 26) C
 27) D

Paper II

క్ర.	విద్యా ప్రమాణాలు	విభాగం	విభాగం	విభాగం	విభాగం	మొత్తం	భారత్వం
1	విషయావగాహన	1(4)	2(2)	3(1)	10(1/2)	16	40%
2	ఇచ్చిన అంశాన్ని చదివి అర్థం చేసికొని, వ్యాఖ్యా నించుట	1(4)	-	-	-	4	10%
3	సమాచార నైపుణ్యాలు	-	1(2)	4(1)	-	6	15%
4	సమకాలీన అంశాలపై ప్రతిస్పందన, ప్రశ్నించుట	1(4)	-	-	-	4	10%
5	పట నైపుణ్యాలు	1(4)	1(2)	-	-	6	15%
6	ప్రశంస, సున్నితత్వం	-	2(2)	-	-	4	10%

SOCIAL STUDIES, Paper-I
(Contemporary world and India)
(Telugu Version)

Time : 2 Hours, 45 Minutes

Maximum Marks : 40

Instructions :

1. Read the following question paper and understand every question thoroughly without writing anything. 15 minutes time is allotted for this.
2. Answer **all** questions from the given four sections.
3. In Section-I, every question has an internal choice. Answer **anyone** alternative.
4. Write answers to the objective type questions (Section-IV) on the answer booklet only.

SECTION I

4×4=16

- సూచనలు :**
- i) అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయుము.
 - ii) ప్రతి ప్రశ్నకు నాలుగు మార్కులు.
 - iii) ప్రతి ప్రశ్న నుండి అంతర్గతంగా ఒక ప్రశ్నను ఎన్నుకొని సమాధానం వ్రాయుము.
 - iv) ప్రతి ప్రశ్నకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో సమాధానం వ్రాయుము.

1ఎ) ప్రపంచ యుద్ధాలకు జాతీయ వాదం ఎలా దోహదపడింది?

లేదా

బి) దేశ విభజన సామాన్య ప్రజానీకంపై ఎలా ప్రభావితం చూపింది?

2ఎ) ఈ క్రింది పేరాగ్రాఫ్ను చదివి వ్యాఖ్యానించండి.

బ్రిటన్ ప్రభుత్వం కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వమును సంప్రదించకుండానే భారతదేశం యుద్ధంలో పాల్గొంటుందని నిర్ణయం తీసుకుంది. దీంతో కాంగ్రెస్ సతమతమైపోయింది. అనేక మంది కాంగ్రెస్ నాయకులు హిట్లర్ని ముస్సోలినిని, ఫాసిజాన్ని వ్యతిరేకించారు. ఇతర స్వతంత్ర దేశాలను జయించటానికి ప్రయత్నిస్తున్న ఫాసిస్ట్ శక్తులను ఎదుర్కొవాలన్న కృత నిశ్చయంతో వాళ్ళు ఉన్నారు. భారతదేశానికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వకుండా ఫాసిస్టులపై తమ పోరాటంలో భారతదేశం మద్దతు ఇవ్వాలని కోరుకోవటంలో అవలంబిస్తున్న ద్వంద ప్రమాణాలను బ్రిటిష్ గుర్తింస్తుందని కాంగ్రెస్ ఆశించింది.

బ్రిటిష్ వారి ద్వంద ప్రమాణాలపై వ్యాఖ్యానించండి.

లేదా

బి) బెంగాల్‌లో పెద్ద భూస్వాములనుంచి భూమికి సాగుకు తీసుకున్న చిన్న, పేద రైతులు ఆందోళన చేయసాగారు. ఆ సమయంలో కౌలు కింద తమకు సగం, లేదా అంతకంటే తక్కువ ఇస్తుండగా తమ వాటాని మూడింట రెండు వంతులకు పెంచాలని వాళ్ళ కోరారు దీనిని 'తేభాగ' ఉద్యమం అంటారు. దీనికి ఆ రాష్ట్ర కిసాన్ సభ నేతృత్వం వహించింది.

పై పేరాను చదివి చిన్న పేద రైతుల డిమాండ్లను సమర్థిస్తావా? అయితే ఎలా? వ్యాఖ్యానించుము.

3ఎ) భారత, పాకిస్తాన్ల అభివృద్ధికి శాంతియుత పరిస్థితులు ఎంత మేరకు దోహదపడతాయి? చర్చించండి.
లేదా

బి) రష్యా విప్లవం రష్యన్ సమాజంలో తీసుకవచ్చిన మార్పులు ఏవి?

4. మీకియబడిన యూరప్ పటాన్ని పరిశీలించి క్రింది ప్రశ్నకు జవాబు రాయుము.

(పేజీ నెం. 179వ పేజీలోని పటాన్ని స్కాన్ చేయాలి)

అక్షరాజ్యాలను, మరియు మిత్రరాజ్యాల జాబితాను తయారు చేయుము.

లేదా

యూరప్ పటాన్ని పరిశీలించి వార్షిక కూటమికి చెందిన రెండు దేశాలను మరియు నాటో కూటమికి చెందిన రెండు దేశాలను రాయుము.

- సూచనలు :
- i) అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయుము.
 - ii) ప్రతి ప్రశ్నకు ఒక మార్కులు.
 - iii) ప్రతి ప్రశ్నకు 1 నుండి 2 వాక్యాలలో సమాధానం వ్రాయుము.

11. 'పంచశీల' అనగానేమి?
12. ఉచిత న్యాయసహాయాన్ని పొందడానికి ఏవరు అర్హులు?
13. నెహ్రూ ప్రవేశపెట్టిన ఏవైన రెండు గ్రామీణ అభివృద్ధి పథకాలను రాయండి.

ఈక్రింది పట్టికను చదివి 14 నుండి 17 వరకు గల ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

పార్లమెంట్‌లో వివిధ రాజకీయ పార్టీల బలబలాలు

క్ర.సం.	రాజకీయ పార్టీ పేరు	సంవత్సరం	సంవత్సరం
		1952	1962
1	భారత జాతీయ కాంగ్రెస్	364	361
2	కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా	16	29
3	సోషలిస్టు పార్టీ	12	12
4	కిసాన్ మజ్దుర్ పార్టీ	09	-
5	పిపుల్స్ డెమోక్రటిక్ ఫ్రంట్	07	-
6	గణతంత్ర పరిషత్తు	06	-
7	ఇతరుండు	38	27
8	స్వతంత్ర అభ్యర్థులు	37	20

14. ఏ రాజకీయ పార్టీ పార్లమెంట్‌లో తమబలాన్ని 1952 కంటే 1962లో ఎక్కువ పొందినది?
15. 1962 నాటికి కనుమరుగైన రాజకీయ పార్టీలు ఏమి?
16. 1952లో అత్యధిక స్థానాలు పొందిన పార్టీ ఏది?
17. 1952 కంటే 1962 నాటికి తమ సంఖ్యబలాన్ని కోల్పోయిన రాజకీయ పార్టీలు ఏవి?

- సూచనలు : i) అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయుము.
ii) ప్రతి ప్రశ్నకు 1/2 మార్కులు.
iii) ప్రతి ప్రశ్నకు నాలుగు సమాధానాలు ఇవ్వబడినాయి - సరిమైన సమాధానాన్ని ఎన్నుకొని, ప్రతి ప్రశ్న సంఖ్యను మరియు సమాధానానికి సంబంధించిన ఆంగ్ల అక్షరం A/B/C/D ని మీకివ్వబడిన సమాధాన పత్రంలో రాయండి.
18. ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం ఏ రెండు దేశాలకు చెందినది
- (A) జపాన్ - అమెరికా (B) రష్యా - జర్మనీ
(C) రష్యా - అమెరికా (D) బ్రిటన్ - ఫ్రాన్స్
19. రాయల్ నౌక దళం సమ్మెకు సంబంధం లేని డిమాండ్లు
- (A) నాసిరక ఆహారం
(B) బ్రిటిష్ అధికారుల ప్రవర్తన
(C) భారత జాతీయ సైనికుల విడుదల
(D) పదోన్నతలు
20. రష్యాలో వచ్చిన ఫిబ్రవరి విప్లవం ముఖ్య ఫలితం
- (A) జార్ చక్రవర్తి పారిపోవడం
(B) మహిళ సాధికారిత
(C) మొదటి ప్రపంచ యుద్ధము ముగింపు
(D) లెనిన్ అధికారంలోకి రావడం
21. ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రధాన కార్యాలయం ఎచ్చట కలదు
- (A) జెనివా (B) స్విట్జర్లాండ్
(C) న్యూయార్క్ (D) ఫ్రాన్స్
22. పంచశీల ఒప్పందం ఏ రెండు దేశాల మధ్య జరిగింది
- (A) భారతదేశం - చైనా (B) భారతదేశం - శ్రీలంక
(C) చైనా - రష్యా (D) చైనా - మయాన్మార్
23. మైరా పైబి ఉద్యమం ఈ రాష్ట్రానికి చెందినది
- (A) మణిపూర్ (B) పంజాబ్
(C) జార్ఖండ్ (D) అసోం

24. సూయజ్ కాలువను ఎవరు జాతీయం చేశారు
- (A) అబ్దుల్ నాజర్ (B) చర్చిల్
(C) జార్జి వాషింగ్టన్ (D) బిస్మార్క్
25. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత ఏర్పడిన అంతర్జాతీయ సంస్థ
- (A) ప్రపంచ బ్యాంకు (B) నానా జాతి సమితి
(C) అంతర్జాతీయ ద్రవ్య సంస్థ (D) అసియా బ్యాంకు
26. క్విట్ ఇండియా ఉద్యమాన్ని ఎవరు నడిపారు
- (A) సుభాష్ చంద్రబోస్ (B) గాంధీజీ
(C) జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ (D) డా.బి.ఆర్. అంబేద్కర్
27. రైతాంగ ఉద్యమాలతో సంబంధం గల పార్టీ
- (A) జస్టిస్ పార్టీ (B) రిపబ్లికన్ పార్టీ
(C) కమ్యూనిస్టు పార్టీ (D) జనసంఘ్

SOCIAL STUDIES

(RESOURCE DEVELOPMENT & EQUITY)

PRINCIPLES OF VALUATION - (TELUGU VERSION)

సాధారణ సూచనలు:

- 1) ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు ప్రశ్నా పత్రమును క్షుణ్ణంగా చదవాలి.
- 2) ప్రతి ప్రశ్నకు సమాధానం తెలిసి ఉండాలి.
- 3) పట నైపుణ్యాలలో పటాన్ని క్షుణ్ణంగా పరిశీలన చేసి ఉండాలి.
- 4) ప్రతి ప్రశ్నకుగల సూచికలను అవగాహన చేసుకొని మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 5) బహుళ సమాధానాలు వచ్చే ప్రశ్నలకు భిన్నకోణాలలో ఆలోచించి మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 6) విద్యార్థులు సొంతంగా రాసిన సమాధానం ఇవ్వబడిన సూచికలకు అనుగుణంగా ఉండి ఇచ్చిన కీలక పదాలు లేకపోయినా పరిగణనలోనికి తీసుకొని మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 7) వ్యాసరూప సమాధాన ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో సమాధానం ఉండాలి.
- 8) లఘు సమాధాన ప్రశ్నలకు 4 లేదా 5 వాక్యాలలో సమాధానం ఉండాలి.
- 9) అతి లఘు సమాధాన ప్రశ్నలకు 1 లేదా 2 వాక్యాలలో సమాధానం ఉండాలి.
- 10) పిల్లలు రాసిన సమాధానాలలో పిల్లల దృక్పథం, అవగాహనలను పరిశీలించి మూల్యాంకనం చేయాలి.
- 11) 1/4 మార్కులు వేయరాదు.
- 12) పాస్‌కు దగ్గరలో ఉన్న పేపర్లను జాగ్రత్తగా మరొకసారి పరిశీలించాలి.

13) నాలుగు మార్కుల ప్రశ్నల సమాధానంలో ఎక్కువగా రాత దోషాలు ఉన్నట్లయితే అరమార్కు తగ్గించాలి.

విభాగం - 1

1. ప్రపంచ యుద్ధాలకు జాతీయ వాదం ఎలా దోహదపడింది?

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు 2. విశ్లేషణ	<ul style="list-style-type: none"> ● జాతీయ రాజ్యాల ఆవిర్భావం ● తమ జాతి పట్ల మితిమీరిన గర్వం, ఇతరుల పట్ల ద్వేషం ● ప్రపంచాధిపత్య కాంక్ష ● ఫాసిజం మరియు నాజీజంధోరణులు ● అధికార కేంద్రాలు, సైనిక కూటములు ● వ్యాపార, దౌత్యపరమైన షోటీ ● అభద్రతా భావం

సూచన : 1) ఏవైనా 4 పాయింట్లు వ్రాయాలి.

2) ప్రతి పాయింటుకు 1 మార్కు

(లేదా)

దేశ విభజన సామాన్య ప్రజానీకంపై ఎలా ప్రభావితం చూపింది?

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు 2. సమస్య, విశ్లేషణ, ప్రభావం	<ul style="list-style-type: none"> ● అభద్రతా భావం ● పరస్పర ద్వేషభావాలు ● స్థానచలనం ● లూటీ, దహనాలు, హత్యలు ● కాందిశీకులు ● శరణార్థి శిబిరాలు ● రవాణా సమస్యలు ● నిరుద్యోగం

సూచనలు : 1) ఏవైనా 4 పాయింట్లు వ్రాయాలి.

2) ప్రతి పాయింటుకు 1 మార్కు

3) సంబంధిత సమాధానాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

2. ♦ పేరాగ్రాఫ్ లోని విషయాన్ని అర్థం చేసుకొనుట - 1 మార్కు

♦ ఉదాహరణ / విశ్లేషణలతో పేరాగ్రాఫ్ లోని విషయాన్ని అర్థం చేసుకొని వ్యాఖ్యానించటం - 2 మార్కులు

◆ విషయం ఆధారంగా ముగింపు / సలహాలు ఇవ్వటం - 1 మార్కు

3ఎ) భారత పాకిస్థాన్ల అభివృద్ధికి శాంతియుత పరిస్థితులు ఎంత మేరకు దోహదపడతాయి? చర్చించండి.

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు 2. విశ్లేషణ,	<ul style="list-style-type: none"> ● సంస్కృతి, నాగరికతలలో సామ్యత ● వ్యాపారవాణిజ్యాలు, క్రీడలు ● అంతర్గత ఆస్థిరత ● అణ్వాయుధాలు ● పరస్పర సహకారంతో అభివృద్ధి

సూచన : 1) ఏవైనా 4 పాయింట్లు వ్రాయాలి.

2) ప్రతి పాయింటుకు 1 మార్కు

3) సంబంధిత సమాధానాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

(లేదా)

బి. రష్యా విప్లవం రష్యన్ సమాజంలో తీసుకు వచ్చిన మార్పులు ఏవి?

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు 2. మార్పులు	<ul style="list-style-type: none"> ● జార్ పాలన అంతం ● యు.ఎస్.ఎస్.ఆర్. ఆవిర్భావం ● పారిశ్రామికీకరణ ● ఉమ్మడి వ్యవసాయ క్షేత్రాలు ● భూ సంస్కరణలు ● స్వేచ్ఛా మార్కెట్ రద్దు ● పని ప్రదేశంలో దుర్భర పరిస్థితులు ● విస్తృత విద్యా విధానం ● ఆదర్శ గృహవసతి ● జీవన ప్రమాణాల పెంపు ● ఫ్యాక్టరీలలో శిశు సంరక్షణ కేంద్రాలు ● అంతర్జాతీయ మార్కెట్కు దూరం ● ప్రణాళికాబద్ధమైన ఆర్థిక విధానం

సూచన : 1) ఏవైనా 8 పాయింట్లు వ్రాయాలి.

2) ప్రతి పాయింటుకు 1/2 మార్కు

3) సంబంధిత సమాధానాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

4ఎ. అక్షరాజ్యాల మరియు మిత్రరాజ్యాల జాబితాను తయారు చేయుము.

అక్షరాజ్యాలు

- జర్మనీ
- ఇటలీ

మిత్రరాజ్యాలు

- బ్రిటన్
- ఫ్రాన్స్
- అమెరికా
- రష్యా
- చైనా

- సూచనలు :**
- ◆ అక్షరాజ్యాలకు - 2 మార్కులు
 - ◆ మిత్రరాజ్యాలకు - 2 మార్కులు

(లేదా)

యూరప్ పటాన్ని పరిశీలించి వార్షిక కూటమికి చెందిన రెండు దేశాలను మరియు నాటో కూటమికి చెందిన రెండు దేశాలను వ్రాయుము.

వార్షిక కూటమి	నాటో కూటమి	
<ul style="list-style-type: none"> ● రష్యా ● పోలెండ్ ● చెకస్లోవేకియా ● హంగరీ ● రుమేనియా ● బల్గేరియా 	<ul style="list-style-type: none"> ● పోర్చుగల్ ● స్పెయిన్ ● ఫ్రాన్స్ ● బెల్జియం ● యునైటెడ్ కింగ్ డమ్ ● స్విట్జర్లాండ్ ● ఇటలీ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ఐస్లాండ్ ● ఐర్లాండ్ ● అండోరా ● మొనాకో ● శాన్మారినో ● లగ్జంబర్గ్ ● నార్వే ● పశ్చిమ జర్మనీ

- సూచనలు :**
- ◆ వార్షికకూటమిలోని ఏ 2 దేశాల పేర్లు రాసిన - 2 మార్కులు ఇవ్వాలి.
 - ◆ నాటో కూటమిలోని ఏ 2 దేశాల పేర్లు రాసిన - 2 మార్కులు ఇవ్వాలి.

విభాగం - 2

5. గాంధీజీ హత్య ఉదంతాన్ని సంక్షిప్తంగా రాయండి.

సూచికలు

అశించిన సమాధానం

1. కీలక పదాలు	<ul style="list-style-type: none"> ● మత ఘర్షణలు
2. క్రమం	<ul style="list-style-type: none"> ● ఒక వర్గం వారికి గాంధీపై గల ద్వేషం ● సర్వ మత ప్రార్థనలు ● నాథురాం గాడ్సే

సూచనలు : ♦ నాలుగు పాయింట్లకు 2 మార్కులు

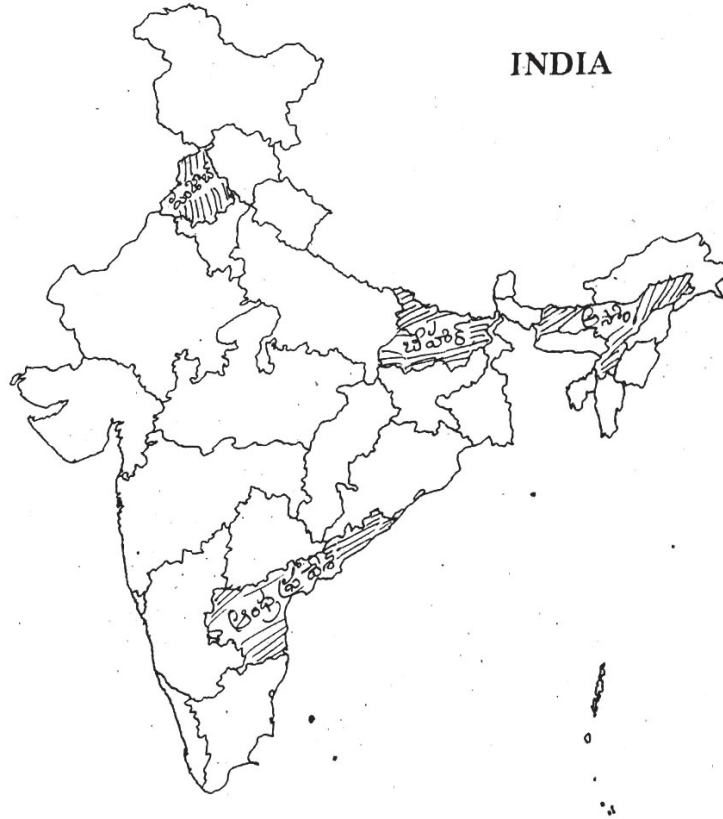
6. భారత రాజ్యాంగం యొక్క నాలుగు ప్రధాన లక్షణాలను రాయండి.

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	<ul style="list-style-type: none"> ● పార్లమెంటరీ వ్యవస్థ ● సమాఖ్య వ్యవస్థ ● ఒకే న్యాయ వ్యవస్థ ● ఏక పౌరసత్వం

సూచనలు : ♦ నాలుగు పాయింట్లకు 2 మార్కులు. ఇంకా సంబంధిత సమాధానం రాసినా పరిగణలోకి తీసుకోవాలి.

7. పట్టికలోని దత్తాంశాలను ప్రతిబింబించడం - 1 మార్కు
పట్టికలోని దత్తాంశాల విశ్లేషణ - 1 మార్కు

8. ఇండియా పటం.

9. 'అడవులను కాపాడటం' అనే అంశంపై రెండు నినాదాలు రాయండి.
- రెండు భాగాలుండాలి.
 - అర్థవంతంగా ఉండాలి.

10. బాలికా విద్యపై కరపత్రం తయారుచేయండి.

కరపత్రం

ఉద్దేశ్యం	-	1/2
విశ్లేషణ	-	1
ముగింపు	-	1/2

విభాగం - 3

11. పంచశీల అనగానేమి?

సమాధానం : భారత-చైనాల మధ్య జరిగిన శాంతి ఒప్పందం - 1 మార్కు

12. ఉచిత న్యాయ సహాయం పొందడానికి ఎవరు అర్హులు

సూచికలు	అశించిన సమాధానం
1. కీలక పదాలు	<ul style="list-style-type: none"> ● యస్‌సి, యస్‌టీలు ● మానవ అక్రమ రవాణా బాధితులు, బిక్షగాళ్ళు ● స్త్రీలు, పిల్లలు ● మతి స్థిమితంలేని వారు, వికలాంగులు ● ప్రకృతి విపత్తులు, పారిశ్రామిక విపత్తులకు, వైషమ్యాలకు గురైనవారు ● పారిశ్రామిక కార్మికులు ● వ్యభిచార వృత్తి ● బాలనేరస్తులు ● లక్షరూపాయల లోపల వార్షిక ఆదాయం గలవారు

సూచనలు : ♦ ఏవైన రెండు పాయింట్లు రాసినట్లయితే 1 మార్కు ఇవ్వాలి.

13. నెహ్రూ ప్రవేశ పెట్టిన ఏవైన రెండు గ్రామీణ అభివృద్ధి పథకాలను రాయండి.

సమాధానం :

భూసంస్కరణలు

వ్యవసాయ సహకార సంఘాలు

స్థానిక స్వపరిపాలన

సూచన : ఏవైనా రెండు పాయింట్లు రాసిన 1 మార్కు

14. ఏవీ రాజకీయ పార్టీలు పార్లమెంటులో తమ బలాలు 1652 కంటే 1962లో ఎక్కువ పొందినాయి.

సమాధానం : కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా - 1 మార్కు

15. 1962 నాటికి కనుమరుగైన రాజకీయ పార్టీలు ఏవి?

సమాధానం :

కిసాన్ మజ్దూర్ పార్టీ

పీపుల్స్ డెమోక్రటిక్ ఫ్రంట్

గణతంత్ర పరిషత్

సూచన: ఏవైనా రెండు రాజకీయ పార్టీల పేర్లు వ్రాస్తే - 1 మార్కు ఇవ్వాలి.

16. 1952లో అత్యధిక స్థానాలు పొందిన పార్టీ ఏది?

సమాధానం :

భారతజాతీయ కాంగ్రెస్

17. 1952 కంటే 1962 నాటికి తమ సంఖ్య బలాన్ని కోల్పోయిన రాజకీయ పార్టీలు ఏవి?

సమాధానం :

భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ - 1 మార్కు

విభాగం - 4

ప్రతి ప్రశ్నకు అర మార్కు - $(1/2 \times 10 = 5$ మార్కులు)

- 18) C
- 19) D
- 20) A
- 21) C
- 22) A
- 23) A
- 24) A
- 25) B
- 26) B
- 27) C

ఈ సూచికల ఆధారంగా పేపర్లు దిద్దిన తర్వాత మార్కుల ఆధారంగా గ్రేడింగ్ ఇవ్వాలి.

గ్రేడింగ్ :-

6,7,8,9,10 తరగతులకు సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనంలో వచ్చిన ఆధారంగా క్రింది విధంగా గ్రేడ్ ఇవ్వాలి.

గ్రేడ్	మార్కులు			గ్రేడ్ పాయింట్స్	స్థాయి సూచికలు
	80 మార్కులు	20 మార్కులు	100 మార్కులు		
A1	72.1-80.0	18.1-20	91-100	10	Outstanding
A2	64.1-72.0	16.1-18.0	81-90	9	Excellent
B1	56.1-64.0	14.1-16.0	71-80	8	Best
B2	48.1-56.0	12.1-14.0	61-70	7	Good
C1	40.1-48.0	10.1-12.0	51-60	6	Average
C2	32.1-40.0	8.1-10.0	41-50	5	To be improved
D	27.1-32.0	7.0-8.0	35-40	4	Needs Support
E	0-27.0	0-6.9	0-34	3	Needs help

- బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో ప్రస్తుతం మనం ఏయే వనరుల్ని ఉపయోగిస్తున్నాం?
- బోధనాభ్యసన ప్రక్రియ ప్రభావవంతంగా జరగటానికి ఇంకా ఎటువంటి వనరులు ఉపయోగించాలి?
- బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో ఐసిటి అవసరమా? ఎలా?
- ఐసిటితో కూడిన బోధన ఏ విధంగా భిన్నమైనది?
- నేను ఐసిటి ఉపయోగించుటకు సిద్ధంగా ఉన్నానా?

బోధనా వనరులు

బోధనాభ్యసన ప్రక్రియ ప్రభావవంతంగా జరగాలంటే వనరుల ఉపయోగం తప్పనిసరి. సాంఘిక శాస్త్ర ఉపాధ్యాయుడు తన బోధనలో అనేక రకాలైన వనరులు ఉపయోగించవచ్చు.

రిఫరెన్స్ పుస్తకాలు :

ఇవి పాఠ్య పుస్తకంలోని వివిధ భావనలకు సంబంధించి పూర్తి అవగాహన కొరకు పరిశీలించాలి. ఇవి ప్రామాణిక గ్రంథాలై ఉండాలి. వీటిని అధ్యయనం చేయటం ద్వారా ఉపాధ్యాయుడు తన వ్యక్తిగత అభివృద్ధి సాధిస్తాడు. పిల్లలకు భావనలపై కలిగే వివిధ సందేహాలను తీర్చటంలో ఉపాధ్యాయుడు సఫలీకృతుడవుతాడు.

ఉదా||

- తెలుగు అకాడమీ ప్రచురించిన వివిధ సబ్జెక్టుల పాఠ్య పుస్తకాలు (ఇంటర్, డిగ్రీ, పిజి స్థాయి) మరియు పరిశీలనా గ్రంథాలు.
- ఎన్.సి.ఇ.ఆర్.టి వారు ప్రచురించిన పాఠ్య పుస్తకాలు
- నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్, చిల్డ్రన్స్ బుక్ ట్రస్ట్, హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ వారు ప్రచురించిన గ్రంథాలు
- పేరు పొందిన ప్రచురణ సంస్థలు (పెంగ్విన్, మెక్ గ్రా హిల్, హిమాలయ, ఫ్రెంటిస్ హాల్, స్టెర్లింగ్, కిసలయ, రూపా, మాక్ మిలన్ మొదలైనవి) ప్రచురించే పరిశీలనా గ్రంథాలు.
- పబ్లికేషన్స్ డివిజన్, సేజ్ పబ్లికేషన్స్ ఏకలవ్య, భోపాల్
- ఎన్ సైక్లోపేడియా బ్రిటానికా
- India after Independence - Bipan chandra

మరికొన్ని పరిశీలనా గ్రంథాలు

- ఆధునిక ప్రపంచ చరిత్ర - కె. కృష్ణారెడ్డి
- India after Gandhi - Ramachandra Guha
- తెలంగాణ చరిత్ర -డా॥ సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి
- భారత రాజ్యాంగం - ఇండియా లా హౌస్ మరియు పి. రాంరెడ్డి
- The earth's dynamic surface - K. Siddhartha
- Cities, Urbanisation, Urban, Systems by K. Siddhartha
- Principles of Physical Geography - R. N. Tikka
- Indias struggle for Independence - Bipan Chandra, Mridula Mukherjee

మానవ వనరులు :

సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయుడికి సమాజమే ఒక ప్రయోగశాల వంటిది. విద్యార్థి తరగతి గది లోపల మాత్రమే కాకుండా తరగతి ఆవల కూడా నేర్చుకునే వెసులుబాటు ఉంది. వివిధ ప్రజా సంస్థలలో పనిచేస్తున్న వారు, వివిధ స్థాయిలోని అధికారులు (MRO, MPDO, MEO, DEO) కలెక్టర్ మొదలైనవారు. ప్రజాప్రతినిధులు (M.P., M.L.A., M.L.C, సర్పంచి, వార్డు మెంబర్లు, వీఆర్వో, ఎం.పి.టి.సి, జెడ్.పి.టి.సి మొదలైన వారు) పోలీసు అధికారులు (సి.ఐ.ఎస్.ఐ) ట్రాఫిక్ సిబ్బంది, ఎక్సైజ్ సిబ్బంది మొదలైనవారు, న్యాయవాదులు, బ్యాంక్ సిబ్బంది, డ్వాక్రా గ్రూపు మహిళలు మొదలైనవారి నుండి పిల్లలు ఎన్నో కొత్త విషయాలను తెలుసుకుంటారు.

సామాజిక సంస్థలు :

వివిధ సామాజిక సంస్థలు కూడా విద్యార్థులకు వనరులుగా ఉపయోగపడతాయి. గ్రామ సచివాలయము, పోలీస్ స్టేషన్, మండల పరిషత్ కార్యాలయము, న్యాయస్థానాలు, బ్యాంకు, పోస్టాఫీసు, రిజిస్ట్రార్ కార్యాలయం మొదలైనవి దర్శించుట వల్ల విద్యార్థులకు ప్రత్యక్ష అనుభవం కలుగుతుంది. తాను పాఠశాలలో నేర్చుకునేదానిని, చూస్తున్న దానిని రెండింటినీ పోల్చుకుంటారు.

క్షేత్ర పర్యటనలు :

దగ్గరలో గల చారిత్రక ప్రదేశాలు, ప్రాజెక్టులు, సరస్సులు, పరిశ్రమలు మొదలగునవి దర్శించటం ద్వారా విద్యార్థులకు ప్రత్యక్ష అనుభవం కలిగించవచ్చు.

పాఠశాల గ్రంథాలయం :

విద్యార్థులు తమ పాఠశాల గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాలను అధ్యయనం చేయడం వల్ల విస్తృత అవగాహన పొందటానికి వీలవుతుంది. అవసరమైతే పుస్తకాలను ఇంటికి తీసుకు వెళ్లి గడువు లోగా చదివి తిరిగి అప్పగించే విధంగా గ్రంథాలయ నిర్వహణ ఉండాలి.

అట్లాస్ పుస్తకము :

సాంఘికశాస్త్ర బోధనలో అట్లాస్ పుస్తకం ప్రాధాన్యత చాలా ఉంది. ముఖ్యంగా భూగోళ శాస్త్రము, చరిత్ర బోధనలో అనేక విధాలుగా ఉపయోగపడుతుంది. పాఠాల మధ్య ఇచ్చిన కొన్ని కృత్యాలను అట్లాస్ పుస్తకమును వినియోగించి పూర్తి చేయవలసి ఉంటుంది. అదే కాక పాఠం మధ్యలో కొన్ని ప్రదేశాల పేర్లు (ఖండం, దేశం, రాష్ట్రం, ప్రాంతం, నగరం, పట్టణం, గ్రామం) ఉన్నప్పుడు వాటిని విద్యార్థులు అట్లాస్ పుస్తకములో ఆ ప్రదేశాలు ఎక్కడున్నవో చూసి తెలుసుకుంటారు. పటాలకు సంబంధించి తయారీ, ముద్రణ అధికారికంగా చేసేది సర్వే ఆఫ్ ఇండియా. ఇటీవల సర్వే ఆఫ్ ఇండియా వారు తెలంగాణ రాష్ట్రంతో కూడిన భారతదేశ పటాన్ని కూడా విడుదల చేశారు. కావున సర్వే ఆఫ్ ఇండియా వారి అట్లాసును హైదరాబాద్ లోని వారి కౌంటర్ నందు ఆఫీసు సమయంలో కొనుగోలు చేయవచ్చు.

నమూనాలు, స్టాంపులు, నాణేలు :

వీటిని సేకరించి, భద్రపరిచి, అవసరమైనపుడు ఉపయోగించుకోవచ్చు.

గ్లోబ్ :

భూమికి నమూనా గ్లోబు గ్లోబునుపయోగించి భూమి ఆకారం, చలనం గురించి చూపవచ్చు. అదే విధంగా అక్షాంశాలు, రేఖాంశాలు, ఒక ప్రదేశం ఉనికి తెలుసుకోవటం, సమయాలలో తేడాలు గ్రహించడం, కాల మండలాలు, గ్రహణాలు, ఉష్ణ మండలాలు, ఖండాలు, మహాసముద్రాలు, భూభాగం, పీడన మేఖలలు, సముద్ర ప్రవాహాలు మొదలైన అంశాలను విద్యార్థులకు అవగాహన కల్పించడంలో తోడ్పడుతుంది.

గోడ పటాలు, ఉబ్బెత్తు (త్రిమితీయ) పటాలు, ప్రముఖ, చారిత్రక వ్యక్తుల చిత్రాలు :

గోడ పటాలు ఖండం, దేశం, రాష్ట్రమును బట్టి విడివిడిగా మార్కెట్ లో లభ్యమవుతున్నాయి. వీటిని ఉపయోగిస్తూ బోధించటం వల్ల ప్రాంతాల ఉనికి, విస్తరణ చైతన్య స్వరూపాల అవగాహన కల్గుతుంది. త్రిమితీయ పటాలు ఇప్పటిప్పుడే మార్కెట్లో లభ్యమవుతున్నాయి. చారిత్రక వ్యక్తుల చిత్రాలు అంతటా లభ్యమవుతాయి.

వార్తాపత్రికలు, మ్యాగజైన్లు, వివిధ కమీషన్ల నివేదికలు, చట్టాల ప్రతులు :

సమకాలీన, సామాజిక అంశాలు మరియు పాఠ్యాంశాల్లోని విషయాలను విస్తృతంగా అధ్యయనం చేయుటకు, క్రాస్ చెక్ చేయుటకు ఇవి తోడ్పడుతాయి.

ఇంటర్నెట్ లో వెబ్ సైట్లు, సిడిలు :

మార్కెట్ లో పాఠ్యాంశాలకు సంబంధించి రకరకాల సి.డిలు లభిస్తున్నాయి. వీటిని ఉపయోగించుకోవచ్చు. అంతర్జాలంలో అన్నింటికన్నా ఎక్కువగా వనరులు లభ్యమవుతాయి. వివిధ పరిశీలన గ్రంథాలు డిజిటల్ రూపంలో ఇక్కడ వెతికి డౌన్ లోడ్ చేసుకుని చదువుకోవచ్చు. ఏదైనా సందేహమున్నా జవాబు వెదికి సందేహం తీర్చుకోవచ్చు. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం తెలిసిన వారు మాత్రమే వీటిని ఉపయోగించే అవకాశం ఉంది. అందుకే ఉపాధ్యాయులందరూ తమ బోధనను మెరుగు పరచుకోవటానికి, స్వీయ అభివృద్ధికై, బోధనాభ్యసన ప్రక్రియ సులభతరం కావటానికి కంప్యూటర్ పరిజ్ఞానం పెంచుకోవటం తప్పనిసరి. దీన్ని గురించి మరింత విపులంగా

ఇప్పుడు తెలుసుకుందాం.

సమాచార ప్రసార సాంకేతిక పరిజ్ఞానం (Information and Communication Technology)

ఐసిటి ని తెలుగులో సమాచార ప్రసార సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అని అనవచ్చు. నేడు మన సమాజంలోని అన్ని రంగాలలో ఐసిటి ప్రభావం స్పష్టంగా కనబడుతుంది. ప్రజల నిత్య జీవితంలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఒక భాగమై పెనవేసుకు పోయింది. రకరకాల ఎలక్ట్రానిక్ పరికరాలు అందుబాటులోకి రావడంతో వీటి వాడకం ఎక్కువైంది. ముఖ్యంగా మొబైల్ ఫోన్లు, స్మార్ట్ ఫోన్లు, స్మార్ట్ వాచ్లు, టాబ్లెట్, ఫోటోగ్రాఫీ, పి.సి మొదలైనవి ప్రజల చేతుల్లో హస్త భూషణంగా మారాయంటే అతిశయోక్తి కాదు. తమకు కావలసిన పనులన్నీ ఇంట్లోనే ఉండి అంతర్జాలం ద్వారా చక్కబెట్టుకుంటున్నారు. బిల్లులు చెల్లించటం, బీమా చందా కట్టటం, ఫోను మరియు డి.టి. హెచ్ రీచార్జ్ చేసుకోవటం, ఇ-బ్యాంకింగ్, ఎం-బ్యాంకింగ్ ద్వారా డబ్బులు ఒక ఖాతా లోంచి మరో ఖాతాకు బదిలీ చేయటం చూస్తున్నాం. మారుతున్న కాలానికి అనుగుణంగా అన్ని రంగాలలో మార్పులు సంభవిస్తున్నాయి. చివరకు గ్రామ స్థాయిలో నివసించు నిరక్షరాస్యులైన వివిధ వృత్తుల వారు సైతం ఫోన్లో మాట్లాడుతూ సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని ఉపయోగిస్తున్నారు. ఇటీవలి కాలం వరకు ముంబయ్ డబ్బావాలాలు తమ కష్టమర్లను కలుసుకోవాలంటే రైల్వే స్టేషన్లో కలుసుకుని మాట్లాడుకునేవారు. కానీ వారు కూడా ప్రస్తుతం ఒక వెబ్ సైట్ను నిర్వహిస్తూ తమ సేవలను విస్తరించారు. కష్టమర్లను ఆన్ లైన్లో కలుసుకుంటున్నారు. నిరక్షరాస్యులు కూడా సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని ఉపయోగిస్తున్నప్పుడు ఉపాధ్యాయులమైన మనం బోధనలో ఉపయోగించటం సాధ్యం కాదా? మనం కూడా సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని బోధనలో ఉపయోగించినప్పుడు వచ్చే ఫలితాలు అద్భుతంగా ఉంటాయనడంలో సందేహం లేదు. దీని వల్ల బోధనాభ్యసన ప్రక్రియ సులభతరమవుతుంది. అర్థవంతం అవుతుంది. ప్రభావవంతంగా ఉంటుంది. అయితే ఇప్పటికే మన పాఠశాలల్లో కొందరు ఆసక్తి, పరిజ్ఞానం కలిగిన ఉపాధ్యాయులు తమ బోధనలో ఐ.సి.టిని ఉపయోగించి చక్కటి ఫలితాల్ని సాధిస్తున్నారు. వారి చొరవ అభినందనీయం.

డిజిటల్ డివైడ్

భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందిన తొలినాళ్లలో దేశ అభివృద్ధికి నిరక్షరాస్యత పెద్ద సవాలు అని భావించి అక్షరాస్యతశాతం పెంచుటకు ప్రభుత్వాలు కృషి చేశాయి. ఆనాడు ప్రపంచంలోని మనుషుల మధ్య అక్షరాస్యులు, నిరక్షరాస్యులు అనే విభజన కనిపించేది. అక్షరాస్యులు, ఉద్యోగ అవకాశాలు అంది పుచ్చుకొని త్వరగా అభివృద్ధి చెంది మెరుగైన జీవన ప్రమాణాలు పొందారు. నిరక్షరాస్యులు అక్షరాస్యుల కన్నా అభివృద్ధిలో వెనుకంజ వేశారు. దేశంలో అక్షరాస్యతను పెంచి అక్షరాస్యులకు, నిరక్షరాస్యులకు మధ్యనున్న అంతరాన్ని తగ్గించడానికి ప్రభుత్వాలు ప్రయత్నం చేశాయి. అయితే ఇంతలోనే సాంకేతిక పరిజ్ఞానం సమాజంలో అంతరాలకు కారణమయింది. ప్రస్తుతం ప్రజలు అక్షరాస్యులుగా ఉంటే సరిపోవటం లేదు. వారికి అభివృద్ధి అవకాశాలు కంప్యూటర్ పరిజ్ఞానం ఉంటేనే కలుగుతున్నాయి. ఎందుకంటే ప్రస్తుతం అన్ని రంగాలలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఉపయోగం పెరిగి పనులు సులువు కావటం, సమయం ఆదాకావటం వంటి వాటి వల్ల. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఉపయోగిస్తున్నవారు, ఉపయోగించని వారి మధ్య అంతరం పెరిగింది. దీనినే మనం డిజిటల్ డివైడ్ గా పిలుస్తున్నాం. సాంకేతిక పరిజ్ఞానంను పాఠశాలలో, తరగతి గదిలో ఎలా, ఎప్పుడు ఉపయోగివచ్చో చూద్దాం.

మన పాఠం చదువుతున్నప్పుడు అందులో కొన్ని ప్రదేశాల పేర్లు కనిపిస్తాయి. వాటిని పటం గీసి అందులో ఆ ప్రదేశాన్ని గుర్తించి పిల్లలకు చూపించడానికి బదులు ఇంటర్ నెట్ లో ఆ ప్రదేశాన్ని చూపించే పటాన్ని వెదికి డౌన్ లోడ్ చేసుకుంటే దాన్ని పెద్ద తెర పై పిల్లలు చూసినప్పుడు వారు చక్కగా గుర్తుపెట్టుకోగలుగుతారు. అలాగే కొన్ని ప్రదేశాలకు పిల్లల్ని తీసుకెళ్లి చూపించడం కుదరదు. అటువంటి వాటిని డౌన్ లోడ్ చేసుకుని ఒక వనరుల నిధిని మనకు మనం తయారు చేసి ఉంచుకుని అవసరమైనప్పుడు ఆ వనరులను ఉపయోగించుకోవాలి.

ఇంటర్ నెట్ నుండి ఏయే రూపాలలో డౌన్ లోడ్ చేసుకోవచ్చో చూద్దాం.

టెక్స్ట్ :

ఇది పుస్తకాల రూపంలో ఫైల్ ల రూపంలో వెబ్ సైట్ లలో కనిపిస్తుంది. మనకు కావాల్సిన పుస్తకాలను సమాచారాన్ని కాపీ చేసుకోవచ్చు లేదా డౌన్ లోడ్ చేసుకోవచ్చు.

ఇమేజెస్ :

పాఠాలలో కనిపించే ప్రదేశాలు, రకరకాల వృక్షాల చిత్రాలు, జంతువుల చిత్రాలు, చారిత్రక వ్యక్తుల చిత్రాలు డౌన్ లోడ్ చేసుకొని వాటిని తరగతి గదిలో ఉపయోగించవచ్చు.

వీడియోలు :

ఇంటర్ నెట్ నుండి పాఠాలలోని కఠిన అమూర్త అంశాలకు సంబంధించిన వీడియోలను డౌన్ లోడ్ చేసుకుని వాటిని సమయానుకూలంగా చూపించవచ్చు

సైడ్ షో :

దీనినే పవర్ పాయింట్ ప్రెజెంటేషన్ అంటారు. ఇందులో టెక్స్ట్ ఇమేజ్ లు, వీడియోలను మేళవిస్తూ సైడ్ లను ఒకదాని తర్వాత మరొకటిగా చూపిస్తూ వివరించటం జరుగుతుంది.

ఇ-మెయిల్ గ్రూపులు :

వివిధ వెబ్ సైట్ లలో లాగిన్ కావటానికి, డౌన్ లోడ్ చేసుకోవడానికి, సాఫ్ట్ వేర్ లను ఉపయోగించుకొనడానికి అనుమతి కొరకు ఇ-మెయిల్ ను ఉపయోగించవచ్చు. ముఖ్యంగా ఒకరితో గానీ, ఎక్కువ మందితో గానీ సమాచారాన్ని పంచుకోవటానికి ఇది ఎంతో ఉపయుక్తకరం. మెయిల్ ను గూగుల్ లో గానీ యాహూలో గానీ, రిడిఫ్ లో గానీ కొత్తగా సృష్టించుకొని ఉపయోగించుకోవచ్చు. మెయిల్ గ్రూప్ లను ఏర్పాటు చేసుకొని అందులో ఒక జిల్లా లేదా రాష్ట్రంలోని అందరు సాంఘికశాస్త్ర ఉపాధ్యాయులు సభ్యులుగా ఉన్నట్లయితే సజ్జెక్టుకు సంబంధించిన సందేహాలను సభ్యులు చర్చించుకొని తీర్చుకోవచ్చు. వారి దగ్గరున్న సాంఘికశాస్త్ర డిజిటల్ వనరులను అందరితో పంచుకోవచ్చు. వివిధ బోధనా పద్ధతుల గురించి, సమకాలీన అంశాల గురించి, ప్రాజెక్టుల గురించి చర్చించుకోవచ్చు. ఈ విధంగా ఉపాధ్యాయులందరూ దీని ద్వారా ప్రయోజనం పొందుతారు, సాంఘికశాస్త్ర విషయం, బోధకులు రెండింటి అభివృద్ధి జరుగుతుంది.

కొన్ని ఉపయుక్తమైన వెబ్‌సైట్‌లు :

వికీపీడియా :

ఇదొక ఓపెన్ సోర్స్ ఆన్‌లైన్ ఎన్ సైక్లోపీడియ. ఇందులోని సెర్చ్ బాక్స్‌లో ఏ అంశం నైనా ఎంటర్ చేసి ఆ అంశానికి సంబంధించిన సమగ్ర సమాచారం పొందవచ్చు. సమచారాన్ని తెలుగులో కూడా పొందే వీలుంది. వికీపీడియాలోని సమగ్ర సమాచారం పూర్తిగా డౌన్ లోడ్ చేసుకుని ఇంటర్నెట్ కనెక్షన్ లేని చోట కూడా ఉపయోగించుకునే అవకాశం ఉంది. ఇందుకోసం కివిక్స్, ఓఆర్జీ అను వెబ్‌సైట్‌కు వెళ్లి డౌన్ లోడ్ చేసుకోవచ్చు.

సెటెర్రా :

ఇదొక మ్యాప్ పాయింటింగ్ సాఫ్ట్ వేర్. ఈ సాఫ్ట్ వేర్‌ను ఉపయోగించి విద్యార్థులకు మ్యాప్ పాయింటింగ్ ప్రాక్టీస్ చేయించవచ్చు. దీనిని డౌన్ లోడ్ చేసుకుని ఆఫ్ లైన్‌లో కూడా ఉపయోగించుకోవచ్చు.

మ్యాప్స్ ఆఫ్ ఇండియా :

ఇది ఒక కమర్షియల్ వెబ్ సైట్. కానీ ఇందులో మన ఇ మెయిల్‌తో లాగిన్ అయి అందులో ఉన్న ఎన్నో ఉపయోగపడే పటాలను డౌన్ లోడ్ చేసుకోవచ్చు. అంతేకాక భూగోళ శాస్త్రానికి సంబంధించి ఎంతో సమాచారం దొరుకుతుంది.

పబ్లిక్ లైబ్రరీస్. జి.ఓ.వి.ఇన్ :

ఇందులో మన టి.వి వాళ్లు రూపొందించిన అనే వీడియోలు లభ్యమవుతాయి. ఇది వీడియోల నిధి. ఇందులో మనకు కావలసిన అంశంపై వీడియోలను చూడవచ్చు. రకరకాల పద్ధతుల్లో ఈ వీడియోలను డౌన్ లోడ్ చేసుకొని తర్వాత తరగతి గదిలో ఉపయోగించుకోవచ్చు.

నియో కె 12 : మరియు సి.కె 12 :

ఈ వెబ్ సైట్‌లో అనేక వీడియోలు సబ్జెక్టు వారీగా పొందుపరిచారు. వీటిని కూడా ఉపయోగించుకోవచ్చు. అదే విధంగా టెక్స్ వర్క్ షీట్‌లు, ఇమేజెస్, క్వీజ్ మొదలగునవి అందుబాటులో ఉన్నాయి.

కెజియోగ్రఫీ మార్షల్ :

ఇవి రెండూ పటనైపుణ్యాలను పెంపొందించుటకు ఉపయోగపడే సాఫ్ట్‌వేర్‌లు.

ఆన్ లైన్ మ్యాప్ పాయింటింగ్ ప్రాక్టీస్ వెబ్ సైట్‌లు :

వీటిలో పటాలు అప్ డేట్ చేయబడి తెలంగాణ రాష్ట్రంతో సహా చూపబడతాయి. మ్యాప్ పాయింటింగ్ ప్రాక్టీస్ చేస్తూ స్కోరు 100కు 100 వచ్చే వరకు ప్రాక్టీస్ చేయవచ్చు.

ఆన్ లైన్ క్వీజ్ :

కొన్ని వెబ్ సైట్‌లు ఆన్ లైన్ క్వీజ్‌లను నిర్వహిస్తుంటాయి. విద్యార్థులు తాము ఎక్కడ ఏ అంశంలో వెనుకబడి ఉన్నారో తెలుసుకొనడానికి ఇవి చాలా ఉపయోగపడతాయి.

ఆన్ లైన్ వార్తా పత్రికలు, మ్యాగజైను

అనేక భాషల వార్తా పత్రికలను, మ్యాగజైన్లను ఉచితంగా చదువుకోవచ్చు. నచ్చిన ఆర్టికల్లను సేవ్ చేసుకోవచ్చు.

ప్రముఖ వ్యక్తుల బ్లాగ్లు :

సమాజంలోని ప్రముఖ తత్వ వేత్తలు, విశ్లేషకులు, రచయితలు, చరిత్ర కారుల బ్లాగులను అనుసరించవచ్చు. వారితో అభిప్రాయాలను పంచుకోవచ్చు. సందేహాలను తీర్చుకోవచ్చు.

NCERT, SCERT వారి వెబ్ సైట్లు :

వీరి వెబ్ సైట్లలో పాఠ్య పుస్తకాలు డిజిటల్ రూపంలో లభిస్తున్నాయి. వీటిని ఉపయోగించుకోవచ్చు.

గూగుల్ ఎర్త్ మరియు గూగుల్ మ్యాప్స్, ఓపెన్ స్ట్రీట్ మ్యాప్, ఓఆర్బి :

ఇందులో భూ గ్రహాన్ని అన్ని వైపుల నుండి చూస్తూ ప్రపంచంలోని అన్ని ప్రదేశాలను వెదికి చూడవచ్చు. ప్రదేశాల మధ్య దూరాలను తెలుసుకోవచ్చు. నదులు, పర్వతాలు మొదలైన భూ స్వరూపాలను విహంగ వీక్షణం చేయవచ్చు. మనకు దారి తెలియని సందర్భంలో వీటిని ఉపయోగించి గమ్యం చేరుకోవచ్చు.

తెలంగాణ ఓపెన్ ఎడ్యుకేషనల్ రిసోర్సెస్ :

ఈ వెబ్ సైట్ త్వరలోనే అందుబాటులోకి రానుంది. ఇందులో తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని ఉపాధ్యాయులు తాము రూపొందించిన డిజిటల్ వనరులను పొందుపరుస్తారు.

సర్వే ఆఫ్ ఇండియా వారి వెబ్ సైట్ :

వీరి వెబ్ సైట్లో తెలంగాణ రాష్ట్ర అధికారిక పటంతో సహా అనేక పటాలను చూడవచ్చు, కొన్ని పటాల్ని డౌన్లోడ్ చేసుకోవచ్చు.

ఐక్యరాజ్యసమితికి చెందిన ఏజెన్సీల వెబ్ సైట్లు :

UNDP, UNO, UNESCO, UNICEF, FAO, ILO మొదలైన వెబ్ సైట్ల నుండి అంతర్జాతీయ నివేదికలు, రిపోర్టులు పొందవచ్చు.

- www.weebly.com, www.tigs.org, www.askgeography.com
- www.about.com, www.gurudeva.com new, www.khanacademy.com
- digital teacher you tube website, www.cseindia.org
- www.nationalgeographic.com, www.excellup.com
- census of India, slideshare, Slide world
- Authorstream, www.greenpeace.com, www.animalplanet.com
- www.down to earth.org.in,

ఇవేకాక ఎన్నో వెబ్ సైట్లు, గూగుల్, యాహూ, సఫారి, బింగ్ మొదలైన సెర్చ్ ఇంజన్లలో వెదికి సరియైన, ఉపయోగపడే వాటిని గుర్తించవచ్చు.